

სსიპ - დავით აღმაშენებლის სახელობის
საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემია

LEPL - DAVID AGHMASHENEBELI
NATIONAL DEFENCE ACADEMY OF GEORGIA

შავი ზღვის რეგიონის
უსაფრთხოების გამოწვევები

SECURITY CHALLENGES OF
THE BLACK SEA REGION

სსიპ - დავით აღმაშენებლის სახელობის
საქართველოს
ეროვნული თავდაცვის აკადემია

LEPL - DAVID AGHMASHENEBELI
NATIONAL DEFENCE ACADEMY OF GEORGIA

შავი ზღვის რეგიონის
უსაფრთხოების გამოწვევები

SECURITY CHALLENGES OF
THE BLACK SEA REGION

სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ნაშრომთა კრებული
COLLECTION OF THE PAPERS OF THE SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

სარჩევი

THE IMPORTANCE OF STRATEGIC AND CRISIS COMMUNICATION FOR NATIONAL SECURITY IN THE BLACK SEA REGION INGA JANČYTĚ	6
უკლოლოტო საზხედრო ავიაცხიის ბალანსი შავი ზღვის რეგიონში ბივი სანანძე / მამუკა ზოიძე	12
რუსეთის ჰეგემონიური ამბიციები და გეო-სტრატეგიული ინტერესები ყოფილ სბჟოტო კავშირის ქვეყნებთან მიმართებაში ბიორგი ლალიაშვილი	18
სამხრეთ კავკასიის ახალი გადაწყვეტილება - რუსეთის თანამედროვე დილემა EMILIA ALAVERDOV	24
სამხედრო მეცნიერების პრიორიტეტები საქართველოში (სამხედრო სანიტერო ორგანიზაცია) ვიცე-კოლკოვნიკი გეგვა ნავერინი	28
შავი ზღვის რეგიონი: ამტორები და ინტერესები იოსებ ავსანანიშვილი	32
საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების სისტემა სამხედრო ხელოვნების ფრილში ლეგან მანისურაძე	36
პოსტ-სოციალისტური სივრცის ქვეყნების ურთიერთობა ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციასთან (კოლონეთისა და საქართველოს მბაღლითგე) მეკე ბენაშვილი	42
საზღვარგარეთის ქვეყნების ინტერესები საქართველოს პოტენციურ ეთნოკრიზისულ კერებში და მათი გავლენა რეგიონულ სტაბილურობაზე პეტრე გელაშვილი	46
„ბაერო“-სა და „ეუტო“-ს როლი რუსეთ-საქართველოს თანამედროვე კონფლიქტის გადაჭრის საქმეში ჟოტა ოტხოგორია	50
სანიტერო ფუნქციები თავდაცვის ქალებში ჰამბულ ზალოშვილი	56
THE IMPACT OF HYBRID WARFARE ON GEORGIA'S SECURITY POLICY LIEUTENANT COLONEL KAKHABER KAVLASHVILI	60
შავი ზღვის რეგიონალური უსაფრთხოების სამართლებრივი რეგულირება თამარ სანაგლიშვილი / ლინ გელოვანი / სოფიო ბენიკაძე	64

CONTENT

THE IMPORTANCE OF STRATEGIC AND CRISIS COMMUNICATION FOR NATIONAL SECURITY IN THE BLACK SEA REGION INGA JANČYTĚ	6
BALANCE OF UNMANNED AVIATION FORCES IN THE BLACK SEA REGION GIVI SANADZE / MAMUKA ZOIDZE	12
RUSSIA'S HEGEMONIC AMBITIONS AND GEO-STRATEGIC INTERESTS IN THE COUNTRIES OF THE FORMER SOVIET UNION GIORGI LAGIASHVILI	18
THE NEW REDISTRIBUTION OF THE SOUTH CAUCASUS - RUSSIA'S MODERN DILEMMA EMILIA ALAVERDOV	24
MILITARY SCIENCE PRIORITIES IN GEORGIA (MILITARY ENGINEERING ORGANIZATION) LIEUTENANT COLONEL ZEZVA NAVERIANI	28
BLACK SEA REGION: ACTORS AND INTERESTS IOSEB AVSAJANISHVILI	32
GEORGIAN MILITARY SECURITY SYSTEM IN THE CONTEXT OF MARTIAL ARTS LEVAN MAISURADZE	36
THE RELATIONSHIP OF POST-SOVIET COUNTRIES WITH THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (EXAMPLES OF POLAND AND GEORGIA) MAKA BENASVILI	42
FOREIGN COUNTRY INTERESTS IN POTENTIAL ETHNIC CRISIS CENTERS OF GEORGIA AND THEIR IMPACT ON REGIONAL STABILITY PETRE GELASHVILI	46
THE ROLE OF THE UN AND THE OSCE IN RESOLVING THE ONGOING RUSSIA-GEORGIA CONFLICT SHOTA OTKHOZORIA	50
ENGINEERING IN THE DEFENSE FORCES JAMBUL ZALOSHVILI	56
THE IMPACT OF HYBRID WARFARE ON GEORGIA'S SECURITY POLICY LIEUTENANT COLONEL KAKHABER KAVLASHVILI	60
LEGAL REGULATION OF REGIONAL SECURITY OF THE BLACK SEA TAMAR SADZAGLISHVILI / LIA GELOVANI / SOPHIO BATSIKADZE	64

THE IMPORTANCE OF STRATEGIC AND CRISIS COMMUNICATION FOR NATIONAL SECURITY IN THE BLACK SEA REGION

INGA JANČYTĖ

General Jonas Zemaitis Military Academy of Lithuania
Master Student

ANNOTATION

Talking about security in the Black Sea region is becoming more and more relevant. Not only because this is the region where the interests of Russia and the West intersect. It is also, because from 2008, Russia has used military force against Black Sea region states several times and is still fighting a hybrid war in the region. Noteworthy, Hybrid threats, which include information attacks, propaganda, cyber-attacks and etc., have become especially relevant after the beginning of Russia's aggression against Ukraine.¹ And for this reason it is very important to discuss the significance of communication in fighting this war. In this article more attention is paid to one Black Sea region state – Sakartvelo, due to the ongoing crisis situation in this country and the fact that this state is already a partner of NATO and EU and is making a great deal of effort to become an ally.

The purpose of this article – is to examine the security situation in the Black Sea region through the strategic and crisis communication lens, based on NATO, EU and Sakartvelo efforts for ensuring security in the region. First, the article provides the theoretical approach of strategic and crisis communication: the meaning and significance of them. Then, based on NATO, EU and Sakartvelo actions in the Black Sea region it is analyzed the significance of strategic and crisis communication for national security and regional stability, how it helps to fight with the threats in the Black Sea region, how it contributes to Sakartvelo integration into NATO and EU, what kind of problems and challenges NATO, EU and Sakartvelo face in this field, what kind of mistakes have been done before and during the conflict and in everyday life.

KEYWORDS:

Strategic Communication, Crisis Communication, Hybrid Warfare, National Security, Sakartvelo

INTRODUCTION

"The Black Sea region is a central locus of the competition between Russia and the West for the future of Europe."² Authors call this region "critical", needing stability and enhancement of deterrence measures. Why is this region so complicated? When we are talking about the Black Sea region, we have eight different countries in mind. three of which are NATO members, some of them are NATO partners and two of them have ongoing conflicts with Russia. All the countries have divergent interests, perspectives, and politics towards Russia and NATO and must carefully balance relations between the two. Over those eight countries stand two powerful blocks – Russia and NATO. Moreover, the importance of the Black Sea ranges from economics and energy to security and geopolitical factors.³ It is believed that "NATO has not only interests in the Black Sea region, but also a commitment to ensure security",⁴ and because of this reason NATO cannot remain a mere observer.⁵ Even having this in mind, it must not be forgotten that each country of the Black Sea region should take some serious actions to fight with the aggressor and preserve national security. And one of the best ways of doing that is developing strategic and crisis communication.

There are also several other reasons, why communication is so important in the Black Sea region.

Russia's hybrid warfare, which includes information warfare, cyber-attacks and propaganda, against Sakartvelo and Ukraine has the aim to affect society and its consciousness. Civilian casualties in this hybrid warfare "are magnified one thousand fold more than in the past due to today's technology" and information environment.⁶ "The main battle space has

¹ Strategic communications in the focus of Ukraine – EU – NATO cooperation under the present conditions, Centre for Global Studies "Strategy XXI", 2019

² S. J. Flanagan, A. Binnendijk, I. A. Chindea, K. Costello, G. Kirkwood, D. Massicot, C. Reach, Russia, NATO and Black Sea Security, 2020

³ Zviad Adzinbaia, "NATO in the Black Sea: What to Expect Next?", 2017.

⁴ Zviad Adzinbaia, "NATO in the Black Sea: What to Expect Next?", 2017.

⁵ Zviad Adzinbaia, "NATO in the Black Sea: What to Expect Next?", 2017.

⁶ D. Gage "The Continuing evolution of Strategic Communication within NATO". The Three Swords Magazine, 2014.

moved from physical ground to the hearts and minds of the populations”.⁷ So “raising public awareness and counteracting propaganda as a critical objective”.⁸

In Afghanistan, not only hybrid warfare, but also NATO’s failure to seek the support from the country’s public⁹ showed how strategic and crisis communication is relevant and that there is a need to change the approach to communication.

Furthermore, because of information threats, technological progress, “today’s information environment — a 24/7 news cycle, the rise of social networking sites and the interconnectedness of audiences”¹⁰ and the rapid change of the environment, the focus of strategic and crisis Communication is crucial these days.

So, the vulnerable and changing environment, hybrid threats from aggressor, NATO’s communication misfortune in Afghanistan, ongoing conflicts in Sakartvelo and Crimea and aspiration to defend national security shows that strategic and crisis Communication can play as much significant role as conventional actions.

THE CONCEPT AND SIGNIFICANCE OF STRATEGIC COMMUNICATION

Strategic Communication has a variety of meanings and depends on the context where we use this definition. It can be defined in different levels, such as organizational, state or international. Despite the fact that this article focuses on the state level, in order to explain the magnitude and scope of strategic communication for national security, it is important to review the different levels that define its meaning.

When talking about organizational level, strategic communication can be defined as “the purposeful use of communication by an organization to fulfill its mission” which combine management, public relations, marketing, technical and political communication.¹¹ Phillips (2012) agrees that in order to achieve organizational goals, strategic communication is an essential element.¹²

Communication can also be understood in a very narrow, so called message influence model approach, where the communication is based on a message sent to the intended audience, timely and through the appropriate media channels.¹³ Phillips (2012) emphasizes that because of using this kind of strategy, USA “has been less than successful in gaining the support of the Afghan population during the last decade.”¹⁴ and proposes that the wider and more comprehensive definition concept of strategic communication is needed. Author (2012) suggests that a better practice would be to foster relationship management where communication helps as a tool to create relationships with audience.

In a state level, strategic communication can be defined as “a set of joint and coordinated actions and measures (communication campaigns, responses to information incidents and / or constant information pressure, crisis communication), as well as public information measures necessary to ensure their information security.”¹⁵ There is another definition of state level strategic communication explains this concept as a set of actions: “A systematic series of sustained and coherent activities, conducted across strategic, operational and tactical levels, that enables understanding of target audiences, identifies effective conduits, and develops and promotes ideas and opinions through those conduits to promote and sustain particular types of behavior.”¹⁶ Cornish, Lindley-French (2011) also highlights strategic, operational and tactical levels by giving such a definition: “strategic communication is the process of integrating issues of audience and stakeholder perception into policy-making, planning, and operations at every level.”¹⁷ Gage (2014) argues that strategic communication should no longer be considered as a set of tools or actions – it should be a mindset.¹⁸ “Strategic communications should be defined as a process aimed at ensuring the national security of the state, and this definition includes public diplomacy, public relations, communication with the media, combating disinformation, international and national information activities, civil-military cooperation (CIMIC), actions in cyberspace, information and psychological operations.”¹⁹ In the NATO Strategic Communication Policy is declared that NATO Strategic Communications are “the coordinated and appropriate use of NATO communications activities and capabilities – Public Diplomacy, Public Affairs, Military Public Affairs, Information Operations and Psychological Operations, as appropriate – in support of Alliance policies, operations and activities, and in order to advance NATO’s aims.”²⁰ It is also stated in the Policy that NATO Strategic

⁷ Analysis of Russia’s information campaign against Ukraine: examining non-military aspects of the crisis in Ukraine from a strategic communications perspectives, NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2014

⁸ Strategic communications in the focus of Ukraine – EU – NATO cooperation under the present conditions, Centre for Global Studies “Strategy XXI”, 2019

⁹ NATO strategic communications– An evolving battle of narratives, 2016

¹⁰ NATO strategic communications– An evolving battle of narratives, 2016.

¹¹ K. Hallahan, D. Holtzhausen, B. van Ruler, D. Verčič, K. Sriramesh “Defining Strategic Communication”, 2007.

¹² C. D. Phillips, “Toward a Theory of Strategic Communication: A Relationship Management Approach”, 2012.

¹³ C. D. Phillips, “Toward a Theory of Strategic Communication: A Relationship Management Approach”, 2012.

¹⁴ C. D. Phillips, “Toward a Theory of Strategic Communication: A Relationship Management Approach”, 2012.

¹⁵ Strateginės komunikacijos nacionalinio saugumo srityje koordinavimo tvarkos aprašas, LRV, 2020.

¹⁶ Advanced Research and Assessment Group “Strategic Communication: A Primer”, 2008

¹⁷ P. Cornish, J. Lindley-French, C. Yorke “Strategic Communications and National Strategy”, 2011

¹⁸ D. Gage “The Continuing evolution of Strategic Communication within NATO”. The Three Swords Magazine, 2014.

¹⁹ Strategic communications in the focus of Ukraine – EU – NATO cooperation under the present conditions, Centre for Global Studies “Strategy XXI”, 2019

²⁰ NATO Strategic Communication Policy, 2009

communication ensures that NATO stakeholder states, not only NATO allies but also partners and regions where NATO operation is taking place, "receives truthful, accurate and timely information that will allow them to understand and assess the Alliance's actions and intentions."²¹ What is more important, it stressed that such a communication helps to deter aggression. In the Communication Strategy of Georgia this is repeated as well: "effective and appropriate communication will increase the deterrence effect."²²

Despite of the variety of concepts, Cornish, Lindley-French (2011) come to the conclusion that "strategic communications are seen to comprise four main components: information operations; psychological operations; public diplomacy; and public affairs."²³ Furthermore, authors (2011) see the practical use of strategic communication in several fields: national strategy itself, stabilization operations, counter-radicalization and cyber security.

So, strategic communication can be defined from a very narrow approach, such as a message sending, and to very broad perspective, like policy making tool and even mindset. Despite of various concepts, strategic communication has united aim – to ensure national and international security.

CRISIS COMMUNICATION AS A PART OF STRATEGIC COMMUNICATION

As we have seen in the definitions above, we can consider crisis communication as one of the components of strategic communication which plays significant role in ensuring national security.

Communication is an inherent part of crisis management and many scientists agree with that. "Communicating in a crisis is the most important and critical part of crisis management".²⁴ Pechta (2013) agrees with a statement and declares that "communication is arguably a core function that, if practiced effectively, can significantly enhance preparedness, improve coordination and cooperation, empower the public, facilitate logistics, reduce public anxiety and generally limit and mitigate harm." Despite of the indisputable communication role in crisis management, different concepts of crisis communication are provided. Here we discuss crisis communication definition in three different classifications: through the information sharing lens, as a tool for forming public opinion and as a way to control crisis.

In an information spreading perception, "crisis communication can be defined as the collection, processing, and dissemination of information required to address a crisis situation."²⁵ "Crisis Communication is a dialogue between organization and public before, during and after negative occurrence appears."²⁶ Mishra (2016) highlights the importance of information spread during crisis and suggests several actions which should be taken during crisis which reveal information to society, to make them understand the reality, convince the government, to gain the media's cooperation and to take real, tangible actions.²⁷ As a tool for shaping public opinion, crisis communication is considered to have the main role – to affect public opinion.²⁸ "Desired effects from crisis communication efforts include minimizing reputational damage from a crisis, maintaining purchasing intention, and preventing negative word-of-mouth."²⁹ David, Chiciudean (2013) argue with these statements and claim that the initial aim of crisis communication is to save stakeholders from harm.³⁰ Kim, Krishna (2017) also emphasize the significance of public opinion. What they state is that communication with public should start before decisions for crisis management measures are made. Doing so would take public opinion into account, which is likely to have a positive impact on crisis management and prevent it from escalating further due to negative external reactions. Other authors explain crisis communication as a crisis controlling method. "Communication in a crisis situation should focus on facilitating defusing the crisis using efficient and rapid communication methods."³¹ Coombs, Holladay, (2012) communication in a crisis situation is valued as an opportunity to mitigate the aftermath of a crisis.³²

In summary, crisis communication management can be defined differently, emphasizing the importance of certain factors and thus dividing the concept of crisis communication into the following categories: crisis communication as a tool

²¹ Military Concept for NATO Strategic Communications, 2010

²² Communication Strategy 2017-2020: Ministry of Defence of Georgia.

²³ P. Cornish, J. Lindley-French, C. Yorke "Strategic Communications and National Strategy", 2011

²⁴ Mishra, S. (2016). Effective crises communication strategies that may influence an organization's crisis communication response: A case study of National Aluminium Company Limited response. *International Journal of Education & Management Studies*, 2016. 6(2), p. 237-241.

²⁵ Coombs, W. T. Holladay, S. J. (2012). *The Handbook of Crisis Communication*. USA, Blackwell Publishing, Ltd.

²⁶ Fearn-Banks, K. (2010). *Crises Communications: A Casebook Approach*. New York: Routledge.

²⁷ Mishra, S. (2016). Effective crises communication strategies that may influence an organization's crisis communication response: A case study of National Aluminium Company Limited response. *International Journal of Education & Management Studies*, 2016. 6(2), p. 237-241.

²⁸ Fearn-Banks, K. (2010). *Crises Communications: A Casebook Approach*. New York: Routledge.

²⁹ Coombs, W. T. Holladay, S. J. (2013). How publics react to crisis communication efforts: Comparing crisis response reactions across sub-arenas. *Journal of Communication Management*, 18, No. 1, p. 40-57.

³⁰ David, G., Chiciudean, I. (2013). Considerations on using the situational crisis communication theory in the crisis communication planning activities of Romanian armed forces' information and public relations structures. *Journal of Defence Resources Management*, Vol 4, Issue 1 (6), 2013, p. 159-166.

³¹ Irimies C. (2013). Crisis Communication and the Role of the PR Specialist. Literature, Discourse and Multicultural Dialogue: the International Scientific Conference, Arhipelag XXI Press., p.97-103,

³² Coombs, W. T. Holladay, S. J. (2012). *The Handbook of Crisis Communication*. USA, Blackwell Publishing, Ltd.

for information sharing, crisis communication as a measure for shaping public opinion, crisis communication as a crisis mitigation tool. Despite the different concepts, communication in crisis management is identified as a particularly important element of crisis management.

NATO, EU AND SAKARTVELO EFFORTS FOR STRENGTHENING STRATEGIC COMMUNICATION IN THE BLACK SEA REGION

After the crisis in Ukraine, NATO took several steps not only to help Ukraine but also to protect other NATO allies from Russia aggression. Strategic and crisis communication played quite a significant role here. Why it is so important to talk about strategic communication? Because NATO officials admit that NATO has limited capabilities in the strategic communication and Russia, having an ability to use strategic communication tools to internally destabilize some of its neighbors, has a meaningful advantage in this area and “While improved strategic communications is clearly a priority (for NATO), it does not seem to have gotten off the ground.”³³ Russia’s “regular instrument of choice is the spread of fake news and conspiracy theories, many of which suggest a hidden Western agenda.”³⁴ Which has the aim to disseminate anti-NATO and anti-European agendas in the region.

Efforts for development of strategic communication in the region are being made. NATO strengthened its “presence in the Black Sea region, which are a defensive and proportionate response to Russia’s use of military force against its Black Sea neighbors.”³⁵ Also, NATO “accelerated practical support for Georgia, Moldova and Ukraine.”³⁶ NATO established Centre of Excellence for Strategic Communications in Riga. What is more, NATO developed a “prepare, deter, defend” strategy which includes developing indicators and warnings to provide knowledge and attribution of Russia’s actions; identifying economic and military actions to make aggression costly to Russia; and strategic communication, cyber security, and other measures to protect NATO members from Russian aggression.³⁷ Here it is very important to mention that preparation stage is crucial. Kim, Krishna (2017) agrees that the focus of crisis communication management research is on post-crisis or, at best, during crisis situation which means that pre-crisis periods is left unstudied. So, “early detection and analysis of those elements within the Russian narrative signaling potential aggressive behavior is critical.”³⁸ In NATO Strategy of Security in the Black Sea Region it is declared that one of the goals of ensuring security in the region is enhancing the strategic communication. “The information domain is an important one in the growing geopolitical confrontation between Russia and the West”³⁹ and that is why NATO Operations and Exercises should include information and transparent diplomatic element which helps collective defense and deterrence. In order to ensure transparency and predictability, NATO is keeping opened communication channels with Russia.⁴⁰ Also, NATO officials believe that strategic communication could be strengthened by greater cooperation between the European Union and NATO.⁴¹ “Two organizations have agreed to strengthen cooperation in light of common challenges to the east and south, including countering hybrid threats, enhancing resilience, defense capacity building, cyber defense, maritime security, and exercises.”⁴²

European Union, in turn, set up a Strategic Communication Team in 2015 which has the purpose of countering Russian propaganda, “primarily in Eastern Partnership countries (Armenia, Azerbaijan, Belarus, Georgia, Moldova, and Ukraine), by better communicating the European Union’s own narrative.”⁴³ “In response to the Ukrainian crisis, European countries have adopted a broad range of measures that include economic sanctions, support to the Ukrainian government, enhanced military preparedness, reassurance measures for eastern NATO members, adaptation of the Alliance to the new security environment, increased cooperation with European non-NATO members, and measures to counter Russia’s information campaign in Europe.”⁴⁴ Taking these measures means not only to punish Russia for the crisis in Ukraine, but

³³ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

³⁴ P. Anastasov, “The Black Sea region: a critical intersection”: NATO Review, 2018. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/05/25/the-black-sea-region-a-critical-intersection/index.html>

³⁵ P. Anastasov, “The Black Sea region: a critical intersection”: NATO Review, 2018. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/05/25/the-black-sea-region-a-critical-intersection/index.html>

³⁶ P. Anastasov, “The Black Sea region: a critical intersection”: NATO Review, 2018. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/05/25/the-black-sea-region-a-critical-intersection/index.html>

³⁷ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

³⁸ Analysis of Russia’s information campaign against Ukraine: examining non-military aspects of the crisis in Ukraine from a strategic communications perspectives, NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2014

³⁹ S. Horrell “A NATO Strategy of Security in the Black Sea Region”: Atlantic Council, 2016.

⁴⁰ P. Anastasov, “The Black Sea region: a critical intersection”: NATO Review, 2018. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/05/25/the-black-sea-region-a-critical-intersection/index.html>

⁴¹ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

⁴² P. Anastasov, “The Black Sea region: a critical intersection”: NATO Review, 2018. <https://www.nato.int/docu/review/articles/2018/05/25/the-black-sea-region-a-critical-intersection/index.html>

⁴³ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

⁴⁴ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

also seeks to deter any other aggressive actions. In addition, “Regional cooperation and integration is seen by the EU as an important tool to foster stability and, consequently, a supportive environment for sustainable economic development and democratization.”⁴⁵

Sakartvelo, as one of the Black Sea region states, after the Sakartvelo-Russian war in 2008, when “cyber warfare and information operations in conjunction with a conventional military operation”⁴⁶ were first used, like never before understands the importance of strategic communication. In the Communication Strategy of Sakartvelo, strategic communications is defined as “shaping the information environment in support of national and organizational interests. Therefore, it is fundamental for strategic communications to identify target audiences and tailor messages appropriately.”⁴⁷ Ongoing Russia’s aggression and information war against Sakartvelo stimulates Sakartvelo’s government “to develop and implement an effective communication strategy that fosters the process of Sakartvelo’s European and Euro-Atlantic integration and effectively counters Russian propaganda.”⁴⁸ Sakartvelo, as it is stated in the Analysis of Georgian National Strategic Communication System on the Issues of Euro-Atlantic Integration names increasing anti-western thinking among citizens, denial of Euro-Atlantic integration and creating skepticism of the idea about free and peaceful Europe as the main information threats from Russia. Despite of those mentioned threats, Communication Strategy 2017-2020 of Sakartvelo also notes the threat of strengthening pro-Russian and anti-Western forces. “Annexation of Crimea and events in Eastern Ukraine, the cyber-attacks conducted by Russia, and strengthening of information warfare have significantly increased security challenges on a global scale. In this context, dealing with Russian “soft power” has become the main task for Sakartvelo, along with considering the specifics of future hybrid warfare and adaptation to it.”⁴⁹ Understanding that developing strategic communication in Sakartvelo is vital for its national security, it is important to mention what measures have been done and are being done in order to grade up strategic communication. First of all, Sakartvelo is making a great deal in Euro-Atlantic integration. “Georgia was the first country in the South Caucasus to articulate its desire to join the Alliance and became the first country to agree on Individual Partnership Action Plan (IPAP) with NATO, for which implementation started in 2004.”⁵⁰ Every year, during EU Integration Commission sessions, NATO Forums and other Governance Meetings strategic communication development is one of the most important aspect of the discussions. Such topics as strategic communications with public to update people knowledge about EU and NATO, combating disinformation and aggressive propaganda, especially anti-EU and anti-NATO, enhancing the population’s awareness about the country’s European and Euro-Atlantic integration are discussed in the meetings, strengthening strategic communication in regions and etc.⁵¹ In the year of 2018, Georgian Prime Minister Giorgi Kvirikashvili during event dedicated to the launch of the strategic communications training program stated: “Today, as various states, especially Russia, actively use different hybrid war tactics, with strategic communications having become the most powerful tool for not only forming public opinion, but also directly doing politics, I believe cooperation with the US in this direction to be crucially important to our country, so that we may maximally communicate to our population the benefits European and Euro-Atlantic integration has to offer Georgia today and in the future.”⁵²

Furthermore, various projects, such as “Strengthening a positive strategic narrative of Georgia”⁵³, “Strategic communication for better future (government of Georgia strategic communications program)”⁵⁴, “Improving Media Access for the Ethnic Minority and Combating Disinformation”⁵⁵ are being organized in Sakartvelo for the purpose of strengthening strategic communication.

STRATEGIC COMMUNICATION MISTAKES AND OPPORTUNITIES FOR IMPROVEMENT

Despite a great deal of NATO, EU and Sakartvelo effort in strategic communication for fighting a hybrid warfare in the region, there is criticism too, that not everything has been done in a right way and that there are many things left to do.

NATO policy and position in a Black Sea region is criticized for several things. First, NATO’s weak position relative to Russia aggressive actions. “NATO’s posture with regard to Russian behavior during the 2008 War, was not strong enough to deter Russia from again challenging and confronting the Alliance and the whole western World.”⁵⁶ The same position NATO has repeated during Ukrainian crises: “NATO’s inability to deter Russia from illegally annexing Crimea and covertly supporting separatists in Ukraine, despite all its political pressure on Moscow, highlighted that NATO did not or could not adapt itself to the new security challenges posed by Russia, based on the lessons learned after the Russia-Georgia war”.⁵⁷ Author (2015) NATO reaction to 2008 War even calls “extremely weak”, while Mikhail Saakashvili, the

⁴⁵ S. Fischer, The European Union and security in the Black Sea region after the Georgia crisis, 2009

⁴⁶ Analysis of Russia’s information campaign against Ukraine: examining non-military aspects of the crisis in Ukraine from a strategic communications perspectives, NATO Strategic Communications Centre of Excellence, 2014

⁴⁷ Communication Strategy 2017-2020: Ministry of Defence of Georgia.

⁴⁸ Analysis of Georgian National Strategic Communication System on the Issues of Euro-Atlantic Integration: Atlantic Council of Georgia, 2016

⁴⁹ Communication Strategy 2017-2020: Ministry of Defence of Georgia.

⁵⁰ Ş. Oguz, NATO’S mistakes that paved the way for Russia-Ukraine crisis, 2015

⁵¹ Government of Georgia, http://gov.ge/index.php?sec_id=1&lang_id=ENG

⁵² Government of Georgia, http://gov.ge/index.php?lang_id=ENG&sec_id=497&info_id=63564

⁵³ Georgian Center for Strategy and Development, <http://www.gcsd.org.ge/en/projects/show/5>.

⁵⁴ Georgian Center for Strategy and Development, <http://www.gcsd.org.ge/en/projects/show/9>.

⁵⁵ Georgian Center for Strategy and Development, <http://www.gcsd.org.ge/en/projects/show/56>.

^{56, 57} Ş. Oguz, NATO’S mistakes that paved the way for Russia-Ukraine crisis, 2015.

president of Georgia during the Russia-Georgia war, pointed out “that Ukraine would never have happened if the west reacted properly to Georgia”.⁵⁸ As NATO officials mentioned: “Georgia should have been a wake-up call, but we all hit the snooze button.”⁵⁹ Second, NATO members lack unity and cohesion in decision making, prompting its weak position regarding Russia’s actions. “Europe’s rejection of President Bush’s proposal to start Ukraine and Georgia towards NATO membership was the real provocation to Russia, because it exposed western weakness and timidity.”⁶⁰ What is more, NATO’s ignorance of Russia’s warnings and its negative reaction to NATO’s enlargement process is also considered as a mistake of the Alliance. Finally, NATO lacks tangible development in fighting hybrid warfare, despite the fact that “NATO has been analyzing hybrid threats since 2009”. EU is also criticized of not being cohesive and not having coherent policy: “If the EU wants to strengthen its position and realize its potential as a promoter of national and regional development, it first and foremost needs to overcome these internal contradictions.”⁶¹ Fischer (2009) suggests that EU should come to a common strategy which provides better coordination and sustainable regional development.” Also, author (2009) states that EU involvement in the Black Sea region increased but this didn’t increase the security situation in the region.⁶² Gage (2014) suggests two weapons for overtaking the enemy in this information war – speed and truth. Author (2014) believes that the enemy is faster in communicating, but it plays with no rules, and doesn’t value the truth, so “NATO must be louder and faster with the truth than our enemy.”⁶³

As for Sakartvelo, there is a need to include the aspect of strategic communication in the National strategy “because the development of strategic communication helps to respond current and future security challenges.”⁶⁴ Also, more attention should be paid to the situation in the regions by increasing public awareness of Euro-Atlantic integration and spread of transparent information. For now “the Ministry of Defence composes and finances publication of special tabs in Georgian in popular regional newspapers, aiming at raising public awareness on the current issues concerning Euro-Atlantic integration of Georgia and the benefits from this process.”⁶⁵ But the problem is that there are no governmental programs which financially help regional broadcasters and media. Having such a tool would help to fight propaganda by spreading objective information in the regions of Sakartvelo.⁶⁶ As it is stated in the Communication Strategy 2017-2020, there are no free media in the occupied territories, and Russian TV and Radio are the main sources of information.“

CONCLUSION

The complexity of the Black Sea region and still ongoing crisis situations in Ukraine and Georgia make this region a challenge not just for this region countries but for NATO and EU as well. Russia’s hybrid warfare, vulnerable and changing environment, rapid technological change, non-stop information spread and the seek to ensure national security and deter an aggressor make strategic and crisis communication crucial in the Black Sea region. While there is no united definition of strategic communication, its significance is undoubtedly. Usually strategic communication is defined as series of actions in order to spread timely and transparent information, to shape public opinion and to fight with disinformation and propaganda. As a component of strategic communication, crisis communication plays significance role before, during and after crisis appears and can be defined as information spread tool, a measure to mitigate or eliminate the effects of crisis and as a public opinion shaping element. Both NATO and EU understand the importance of strategic communication developing in Black Sea region as well as particular states of the region. After the Sakartvelo-Russian war, when Russia first used mixed warfare methods including information and cyber attacks, a great deal of effort was made to enhance strategic communication in the region. NATO strengthened its appearance in the region, established the Centre of Excellence for Strategic Communications, incorporated the implementation of strategic communication in the strategic significance documents, strengthened the cooperation with EU. EU, in turn, set up a Strategic Communication Team to fight propaganda. Moreover, EU implemented measures to help Black Sea region countries to fight information warfare. Sakartvelo, being the first NATO partner in the region, is putting effort in strategic communication as well. Hard work in Euro-Atlantic integration, completed and ongoing projects for developing strategic communication are the great examples. While a great deal of effort for strengthening security situation by developing strategic communication in the Black Sea region is done, there is still a lot of room for improvement in this area. The lack of NATO and EU cohesion, insufficient attention to Russia’s aggression and attitude for NATO expansion in the Black Sea region prompts that for now, near-term perspectives for Sakartvelo, Ukraine and Moldova to become allies still remains unrealistic. So, strengthening strategic environment by fast, timely and transparent information spread, better cohesion and strong West position towards Russia, shaping public opinion and awareness and developing regions – these goals remain the areas to work for.

⁵⁸ Ş. Oguz, NATO’S mistakes that paved the way for Russia-Ukraine crisis, 2015.

⁵⁹ European Relations with Russia: Threat Perceptions, Responses and Strategies in the Wake of the Ukrainian Crisis (2018).

⁶⁰ Ş. Oguz, NATO’S mistakes that paved the way for Russia-Ukraine crisis, 2015.

⁶¹ S. Fischer, The European Union and security in the Black Sea region after the Georgia crisis, 2009

⁶² S. Fischer, The European Union and security in the Black Sea region after the Georgia crisis, 2009

⁶³ D. Gage “The Continuing evolution of Strategic Communication within NATO”. The Three Swords Magazine, 2014.

⁶⁴ P. Cornish, J. Lindley-French, C. Yorke “Strategic Communications and National Strategy”, 2011

⁶⁵ Analysis of Georgian National Strategic Communication System on the Issues of Euro-Atlantic Integration: Atlantic Council of Georgia, 2016

⁶⁶ Analysis of Georgian National Strategic Communication System on the Issues of Euro-Atlantic Integration: Atlantic Council of Georgia, 2016

უპილოტო სამხედრო ავიაციის ბალანსი შავი ზღვის რეგიონში

გივი სანაძე

დავით აღმაშენებლის სახელობის ეროვნული თავდაცვის აკადემია
ინჟინერიის დოქტორი, პროფესორი

მამუკა ზოიძე

ავიაციის და საჰაერო თავდაცვის სკოლა, საქართველოს საავიაციო უნივერსიტეტი,
ინჟინერიის დოქტორი, ასისტენტ პროფესორი

ანოტაცია

განხილულია უპილოტო სამხედრო ავიაციის მდგომარეობა შავი ზღვის რეგიონის ქვეყნებში. გაანალიზებულია რეგიონში მიმდინარე კონფლიქტებში უპილოტო სამხედრო ავიაციის გამოყენების შედეგები. აგრეთვე, განხილულია უპილოტო სამხედრო ავიაციის ბალანსი შავი ზღვის რეგიონის ქვეყნებში. ანალიზი გვაძლევს ნათელ სურათს თუ რა როლს ასრულებს თანამედროვე უპილოტო საავიაციო ტექნოლოგიები რეგიონის უსაფრთხოებასა და კონფლიქტების გადაჭრაში. რეგიონში მიმდინარე კონფლიქტებში უპილოტო ავიაციის აქტიური გამოყენებით ხდება გარკვეული კორექტირება საბრძოლო ოპერაციების წარმართვაში, როგორც ტაქტიკურ, ისე ოპერატიულ-სტრატეგიულ დონეზე. შავი ზღვის რეგიონი ხდება მსოფლიო დონის მოთამაშე უპილოტო საავიაციო ტექნოლოგიების განვითარებისა და მათი საბრძოლო გამოყენების მიმართულებით. არსებული მოცემულობიდან გამომდინარე, საქართველოს, როგორც საავიაციო ტექნოლოგიების მწარმოებელ და უპილოტო ავიაციის გამოყენების გამოცდილების მქონე ქვეყანას შეუძლია განსაზღვროს თავის სტრატეგიულ ინტერესებში უპილოტო ავიაციის განვითარება.

BALANCE OF UNMANNED AVIATION FORCES IN THE BLACK SEA REGION

GIVI SANADZE

LEPL - David Aghmashenebeli National Defence academy of Georgia
PhD, Professor

MAMUKA ZOIDZE

Aviation and Air Defense School, Georgian Aviation University,
PhD, Assistant Professor

The work was supported by the financial support of the "Shota Rustaveli National Science Foundation" (PHDF_19_356, "Methods of managing unmanned aerial vehicles in a general airspace using new information technologies").

ANNOTATION

The situation with unmanned military aircraft in the countries of the Black Sea region is being discussed. The results of the use of unmanned military aviation in the ongoing conflicts in the region are analyzed. The balance of unmanned military aviation in the countries of the Black Sea region is discussed. The analysis gives us a clear understanding of the role that modern unmanned aerial technologies play in the security and resolution of conflicts in the region. The active use of unmanned aerial vehicles for ongoing conflicts in the region makes certain adjustments to the conduct of hostilities both at the tactical and operational-strategic levels. The Black Sea region is becoming a world-class player in the development of unmanned aerial vehicles and their use for combat. Based on the available data, Georgia, as a country that produces aviation technologies and has experience in using unmanned aircraft, can determine the development of unmanned aircraft in its strategic interests

INTRODUCTION

Until recent years, combat drones were used to deliver pinpoint strikes against “soft targets”: the leaders of terrorists, fuel tankers of the “Islamic State”, etc. In addition, the US long-range strike drones supported the troops in Afghanistan, where basing a large number of “traditional” aircraft. Most of the functions on the battlefield were still performed by manned aircraft: fighters, bombers, attack aircraft and helicopters. In the 1990s, drones were envisioned to be an important part of network-centric warfare systems. Units or even individual soldiers in such a system had to continuously exchange information about the enemy and the position on the battlefield in order to concentrate forces and fire in time (primarily with the help of high-precision ammunition). However, complete systems of this type were never created; in different armies, only some of their elements were introduced. A rapid revolution, which would have turned military affairs, did not happen, but its progressive evolution went on.

DRONES IN THE KARABAKH WAR

The war for Karabakh is a fact that a revolution took place in military affairs, which should change the tactics, operational art and even the strategy of the armies - not only of developing countries, but also of the most powerful ones. First of all, we are talking about the massive use of unmanned aerial vehicles (UAVs, or simply drones) by Azerbaijan, based on Turkish technical and strategic developments. The theory that drones will radically change the art of war has opponents. From their point of view, the drones in Karabakh did not show anything new - the Turkish and Azerbaijani military simply took advantage of the weakness for the Armenian air defense system and showed the world a convincing picture of beating the weak.

The hostilities began with various types of UAV strikes (Turkish Bayraktar TB2“ attack vehicles with high-precision missiles and bombs, Israeli-made „Harop” „kamikaze“ drones, which, among other things, are aimed at radio emission from air defense radars, and several other types of small kamikaze) against the Armenian Air defense.

In the very first days, the Karabakh army lost dozens of air defense installations - mostly obsolete ones, inherited by Armenia after the collapse of the USSR. It is impossible to determine the exact number of knocked out operating equipment: many installations, obviously, were used as decoys for enemy aircraft. Judging by the videos from the attacking drones, which were distributed by the Azerbaijani Defense Ministry, 26 air defense installations and 12 radars were destroyed. The beating of the air defense then continued: in October and November, several elements of the S-300 long-range anti-aircraft missile systems and one launcher of the most modern Russian-made Tor-M2KM complex in service with Armenia were hit.

After solving the problem of air defense, the drones switched to other equipment: tanks, combat vehicles, artillery and trucks carrying ammunition and reinforcements. This was followed by a series of attacks directly on the positions of the Armenian infantry and on ammunition depots. In addition, throughout the war, drones aimed their artillery on equipment and infantry clusters. One of the episodes of a combined - directly from drones and from multiple launch rocket launchers - strike on the mass of infantry happened during a large offensive of the Armenian army.

Interestingly, both sides of the conflict almost did not use manned aircraft - fighter-bombers and army aviation (attack aircraft and helicopters), although each had dozens of units of such “traditional” equipment. They probably feared politically sensitive losses.

Thus, the war was the first in which the main tasks usually solved by “traditional” aviation - reconnaissance, target designation, strikes against equipment, positions and reserves - were performed by drones. We believe that this is not just the replacement of one type of aircraft with another, but a decisive turn in the long-outlined revolution in military affairs. The main creators of the victory were Turkish vehicles and the tactics of using drones developed by Turkey.

Fig. 1. Map of the Black Sea region

RATIO OF UNMANNED AVIATION FORCES IN THE BLACK SEA REGION

According to the European Commission, the following ten Black Sea states are considered in the Black Sea region: Turkey, Greece, Bulgaria, Romania, Moldova, Ukraine, Russia, Georgia, Armenia and Azerbaijan. The Black Sea region is located at the crossroads of Europe and Asia, where important geopolitical, economic, cultural and military interests intersect. The region is characterized by complex regional conflicts, which makes the state of military armaments in the region an important problem. Military actions of such regional military conflicts reveal the features of tactics that are closely related to the correct and timely use of modern military-technical achievements.

In this regard, the assessment of the geopolitical situation in the Black Sea region and the hostilities clearly shows a special emphasis on the direction of military technologies, such as combat unmanned aerial systems. We can say that the successes in the development and use of these technologies in the Black Sea region have become the subject of discussion and recognition throughout the world.

Consider and make a brief overview of the current state and perspectives of unmanned aviation in these countries.

Turkey: Turkey is the undisputed leader in the use of unmanned aerial vehicles in the region. It is interesting that Turkey stands out not only as a successful manufacturer of this type of equipment, but also successfully supplies products to the countries of the Black Sea region, such as Azerbaijan and Ukraine. Bayraktar TB-2 is in service with Azerbaijan and Ukraine. Turkey has become the sixth country in the world after the United States, Russia, China, Israel, Pakistan and Iran, which independently created an attack UAV and used it in real combat situations. As of mid-2020, a couple of promising models of Turkish drones are at the stage of construction of flight tests (Anka 2, Anka S, Akinci), while others (BTB 2, Karayel, etc.) have already gone into series and are massively used in Libya, Syria and Iraq. Ankara began creating its own unmanned aerial vehicles after the US and its allies refused to supply it with advanced aircraft systems and weapons. Over four years, the country has invested \$ 35 billion in the defense industry. If earlier the country bought 80% of weapons abroad and produced the remaining 20%, now the numbers have changed places.

And the biggest success of local gunsmiths, was the UAV of the private company „Kale Baykar “. At first it worked with the hand-launched ultralight Mini-UAV, then with the heavier (450 kg) Bayraktar reconnaissance vehicle, designed to help artillery in finding targets and adjusting fire. As this direction developed, the focus gradually shifted to the strike variant – „Bayraktar Tactical Block 2“(abbreviated as BTB 2). It entered service in 2015. This 650 kg vehicle is capable of independently finding, recognizing and destroying both stationary objects and moving enemy targets. The onboard equipment includes infrared and electro-optical cameras, a laser rangefinder and a target designator. In addition to „Bayraktar TB2“, the first „ANKA-S“ combat drones from another Turkish company, „Tusa Turkish Aerospace Industries“(TAI), may also be delivered to the Turkish armed forces this year. Thus, Turkey will have two types of its attack/combat drones.

Azerbaijan: Over the past few years, Azerbaijan has taken active steps to equip the national Armed Forces with modern systems with unmanned aerial vehicles (UAVs). A number of UAV systems were purchased from Israel and Turkey. Today it has become the second country in the region after Turkey to be equipped with high-tech Turkish, Israeli and homemade drones: IAI Searcher 2, Hermes 450, IAI Heron, Hermes 900, Bairaktar TB-2, Anka-C, Harop, Skystriker, Ili Qovan.

Russia: In the 80s of the last centuries, the Soviet Union was one of the leaders in the development of unmanned aerial vehicles (UAVs). The Soviet military-industrial complex focused on the creation of such large devices as the Tu-143 "Reis" or the Tu-141 "Strizh". This aircraft was designed to conduct tactical reconnaissance in the front-line zone, as well as monitor the radiation situation along the route. In the 1970s-1980s, 950 such UAVs were produced. Some are still in service today.

Russia in the field of production of unmanned aerial vehicles is still lagging behind world standards. To make up for lost time - such a task was set for the Russian designers by the country's military-political leadership. The Russian military industry already has certain developments in UAVs. Specialists from many domestic enterprises and design bureaus, including companies that are part of RosTech., are working on this topic.

A world-class military aircraft manufacturer such as Russia remains out of the game in terms of unmanned aerial vehicles. Although various types of unmanned aerial vehicles are being actively developed in Russia at the design level, the results of their implementation and successful operation are not visible. However, Russia has just received its own combat drone "Orion" and plans to introduce unmanned aerial vehicles: "Altius-U" and „S-70 Okhotnik“ in the coming years.

In general, several dozen unmanned systems of various classes and types have already been developed in Russia. But the most representative class is still the mini-UAV class.

Ukraine: From the very beginning of the Ukrainian-Russian war in 2014, the Ukrainian Armed Forces have felt an urgent need for unmanned aerial vehicles. Through the efforts of volunteers, civilian vehicles were purchased, which were either used "as is", or with the help of "people's engineering geniuses were adapted to the tasks of the war. The military talk

Fig.2. Combat Unmanned aerial vehicles Bayraktar TB2 made in Turkey

Fig.3. Combat Unmanned aerial vehicle Orion made in Russia

about Ukrainian masters who are able to bring a peaceful quadcopter to the state of an attack drone with a single ingenuity. The real industrial development of military UAVs began in Ukraine only in 2016 by the Antonov aircraft design bureau. However, so far only one device has been manufactured and is being tested. The fact is that the "Ukrainian" combat UAVs have almost completely imported electronic "stuffing", which is by no means cheap. And given the high manufacturability of production, it is very doubtful that in the near future Ukraine will be able to produce its own electronics for the UAV. In Ukraine, there are many enterprises involved in the aviation sector, and therefore they have the technological and human resource for the development of aircraft, including UAVs. On the other hand, they need to think about the presence of not only opportunities, but also obstacles. The two most acute problems are the technological and material base. After all, they do not produce radio equipment and electronics for drones, or special materials for the devices themselves, which means they depend on the supply of components. An alternative to waiting for many years for the start of Ukrainian own UAV production is to buy ready-made combat drones abroad. Ukrainian defense industry has obviously decided to go this route. At the beginning of 2019, the first batch of Turkish-made combat reconnaissance drones arrived in Ukraine along with a control station and ammunition for their armament.

Georgia: The situation with Georgia is quite curious. Here, attempts were made to introduce modern UAV systems in the national Armed Forces. However, according to the available data, they were not brought to the desired parameters. Until 2008, Georgia received a number of Hermes 450 tactical UAVs, as well as SkyLark mini-UAVs. Estimates of the total number of those and other systems differ. In 2008, there was evidence that Israel had ceased cooperation with Georgia in terms of UAV systems. In the absence of foreign supplies, the existing deficit of the relevant systems could hardly be covered by local developments, in particular, those offered by the Delta Center.

Georgia is one of the countries that has experience in the production of aviation equipment, including unmanned aviation systems. Notable in this regard is the medium-range tactical reconnaissance drone and unmanned combat helicopter created by the State Military Scientific-Technical Center "Delta".

Armenia: It seems that this country mainly uses the unmanned reconnaissance means that the Russian military stationed in the republic has. At the same time, it should be noted that Armenia also has some of its own programs aimed at developing appropriate UAV systems for the needs of the national Armed Forces. Mainly, they are associated with the work carried out by the Military Aviation Institute. „Marshal Khanperiyants“, which are partly based on Russian developments, as well as the work of some local private development companies. Recently, Armenia has been actively developing unmanned aerial vehicles and equipping the country's armed forces with a small number of its own production drones Krunk, X-55.

Romania: In 1986, a top-secret unit was formed at the Mikhail Kogalniceanu airbase - the 143rd unmanned reconnaissance squadron. It brought together 12 Tupolev Tu-143 "drones" purchased in the USSR, which received the local designation VR-3. In 2006, two launch vehicles and 11 UAVs were attempted to be sold. There were no buyers for such junk, and in 2008 all VR-3s were scrapped. However, Romania did not abandon the idea of unmanned aircraft, and on August 15, 1998, the second squadron, 142nd, was formed in Giarmata. At the first stage, 6 US-made Shadow 600 vehicles, as well as a ground control station, entered service with the new unit. All of this was bought from AAI Corporation for \$ 20.5 million. The first stage of deliveries was completed in 2001, which made it possible to re-equip the 143rd squadron.

In 2003, both squadrons were brought together at Craiova airbase, after which the 142nd squadron was sent to the contingent of Euro-American troops in Iraq. In total, by July 2009, the Romanians completed about 800 flights, having flown 2,500 hours. In the course of the most difficult operating conditions, three vehicles were lost, and the combat readiness of the rest was maintained only through "cannibalization". The last devices were delivered in 2010. Their status today is unknown, since the video of their training flights practically does not appear, more Romanian UAVs can be seen on the ground during various air shows. Finishing the story about the Romanian UAVs, one cannot but tell about the attempt to create domestic vehicles. In 2006 - 2012, several experimental SACT Boreal 5 / 5E mini-UAVs were built. For the first time, the device was shown to the public on July 25, 2009 and now it is in service with the Romanian army units.

Bulgaria: December 2, 2014 – UAV Solutions, Inc. (UAVS) announced that it delivered four Phoenix 30 Quad Rotor Unmanned Aircraft Systems (UAS) in response to a contract award from the Department of the Army for Bulgaria under a Foreign Military Sale (FMS). In 2018, Bulgaria's largest defense company Vazovski Mashinostroitelni Zavodi entered into an agreement with the Israeli Aeronautics Group on cooperation and technology transfer related to the production of UAVs.

Fig.4. Unmanned aerial vehicles made in Georgia

Greece: The Greek army is armed with a French-made Sperwer UAV and a squadron of domestic Pegasus UAVs. The multipurpose military unmanned aerial vehicle HAI Pegasus II began to be developed in the early 2000s, while, in order to minimize the cost of design research, engineers came to the general opinion that the design of the drone should be based on the previous version of the unmanned aerial vehicle, in particular, we are talking about the HAI Pegasus model, which appeared in the 80s of the last century and was able to prove itself in an excellent way. The device is equipped with a high-resolution FLIR surveillance system and can be used day and night.

Table 1. Comparison of unmanned aviation with different criteria in the Black Sea region

#	Country	Reconnaissance UAV's	Combat UAV's	Lethal UAV's	Experience of using of UAV's	Own Production potential
1	Turkey	Aerostar, RQ-7 Shadow, GNAT-750, Heron, ANKA	Bairaktar TB-2, Anka 2, Anka S, PredatorMQ-9, Akinci	Kargu 2	Syria, Nagorno-Karabakh	Highly developed
2	Azerbaijan	IAI Searcher 2, Hermes 450, IAI Heron, Hermes 900	Bairaktar TB-2, Anka-S	Harop, Skystriker, Iti Govan	Nagorno-Karabakh	Highly developed
3	Russia	Tipchak, Pchela	Orion;		Syria, War in Donbass	Highly developed
4	Ukraine		Bairaktar TB-2		War in Donbass	Medium level developed
5	Georgia	Hermes 450, Atlantic 1			Russo-Georgian War	Medium level developed
6	Greece	HAI Pegasus II	MQ-9 Reaper			Low level developed
7	Romania	Shadow 600			Iraq	Low level developed
8	Armenia	Krunk, X-55				Low level developed
9	Bulgaria	Phoenix 30				Low level developed
10	Moldovia					Not developed

Moldova: Moldova: There is not much interest in the defense system of this country in terms of both the use and production of unmanned aerial vehicles.

CONCLUSION

The analysis of the balance of unmanned aerial forces on the security of the countries of the Black Sea region and the use of unmanned aerial vehicles in regional conflicts give us a clear picture of the role that modern unmanned aerial technologies play in the security and conflict resolution of the region. The active use of unmanned aerial vehicles in the ongoing conflicts in the region makes some adjustments in the conduct of combat operations, both at the tactical and operational-strategic level. The Black Sea region is becoming a world-class player in the development of unmanned aerial vehicles and their use in combat. Based on the existing data, Georgia, as a country that produces aviation technologies and has experience in the use of unmanned aviation, can determine the development of unmanned aviation in its strategic interest.

საკვანძო სიტყვები:

უპილოტო სამხედრო ავიაცია, უპილოტო საავიაციო ტექნოლოგიები, შავი ზღვის რეგიონი, რეგიონალური უსაფრთხოება.

KEYWORDS:

unmanned military aviation, unmanned aerial vehicles, Black Sea region, regional security.

REFERENCES

1. G. Sanadze, M. Zoidze, D. Bestavashvili. Attack unmanned aerial system. Transport and machine building. Tbilisi. 2018. #2 (42). 81-87 p.;
2. M. Zoidze, G. sanadze. Challenges and perspective with using a group of small attack unmanned aerial vehicles. International Scientific and Practical Internet Conference "Contemporary Challenges and Actual Problems of Science, Education and Production: Interbranch Disputes". Ukraine. 13 November 2020;
3. M. Zoidze, G. sanadze. Problems of group use of military unmanned aerial vehicle. Global – regional security challenges and defense forces. Collection of the papers of the scientific-practical conference. David agmashenebeli national defence academy of Georgia. p 21-24. 12.11.2020.;
4. Douglas M. Marshall, Richard K. Barnhart, Eric Shappee, Michael Thomas Most. Introduction to Unmanned Aircraft Systems. CRC Press. 2016. 395 p. ISBN-10: 1482263939; ISBN-13: 978-1482263930.;
5. Paul Gerin Fahlstrom, Thomas James Gleason. Introduction to UAV Systems. 2012 JohnWiley & Sons, Ltd.SBN 978-1-119-97866-4;
6. Introduction to Unmanned Aircraft Systems. Edited by Richard K. Barnhart, Stephen B. Hottman, Douglas M. Marshall, Eric Shappee. 2012. Taylor & Francis Group, LLC. 214p;
7. Collaborative Microdrones: Applications and Research Challenges. Markus Quaritsch, Emil Stojanovski, Christian Bettstetter, Gerhard Friedrich, Hermann Hellwagner, Bernhard Rinner, Michael Hofbauer, Mubarak Shah. Conference Paper "Collaborative microdrones: Applications and research challenges" January 2008.
8. David S. LOCUST: Autonomous, swarming UAVs fly into the future. URL: <https://www.onr.navy.mil/en/Media-Center/Press-Releases/2015/LOCUST-low-cost-UAVswarm-ONR>;
9. Glowacki B. Warmate expendable UAV in production for two customers. <https://www.flightglobal.com/news/articles/warmate-expendable-uav-in-productionfor-two-custome-424735>;
10. Henningan W.J. Islamic State's deadly drone operation is faltering, but U.S. commanders see broader danger ahead // <http://www.latimes.com/world/la-fg-isis-drones-20170928-story.html>. 2017.
11. Susini A. A Technocritical Review of Drones Crash Risk Probabilistic Consequences and its Societal Acceptance // RIMMA Risk Information Management, Risk Models, and Applications. T. 7. Berlin, 11.2005. p. 27-38.
12. Scharre P. Army of None. Autonomous Weapons and the Future of War. New York: W.W. Norton, 2018. 436p.

რუსეთის ჰეგემონიური ამბიციები და გეო-სტრატეგიული ინტერესები ყოფილ სბჟოთს კავშირის ქვეყნებთან მიმართებაში

გიორგი ლალიაშვილი

სსიპ-დავით აღმაშენებლის სახელობის ეროვნული თავდაცვის აკადემია

ანოტაცია

ცივი ომის დასასრულს, როდესაც საბჭოთა კავშირი დაიშალა, რუსეთი წარმოადგენდა სუსტ მოთამაშეს საერთაშორისო ასპარეზზე, ვიდრე ვლადიმერ პუტინი არ მოვიდა რუსეთის პრეზიდენტად 2000 წელს. იგი მოვიდა რუსეთის სათავეში დიადი „ველიკო დერჟავა“ ნარატივით და სურდა რუსეთისთვის ძველი დიდებისა და სიძლიერის დაბრუნება საერთაშორისო მასშტაბით პუტინი, რომელმაც უწოდა საბჭოთა კავშირის დაშლას მე-20-ე საუკუნის უდიდესი გეოპოლიტიკური კატასტროფა, ცდილობდა დაემყარებინა ძველი „ცარისტული“ მართვის სტილი მთელი ქვეყნის მასშტაბით. იგი ასევე მიისწრაფის რუსეთისთვის ძველი დომინანტური პოზიციებისა და როლის დაბრუნებისკენ ევრაზიასა და მთელ მსოფლიოში. იგი ცდილობს განავითაროს რუსეთი არა მხოლოდ ეკონომიკურად და სამხედრო თვალსაზრისით, არამედ, წინ წამოიწიოს პატრიოტული და ტრადიციული ღირებულებები, რისი გამოყენებითაც წარმატებულად ახორციელებს მასეზზე მანიპულირებას. მას შემდეგ, რაც პუტინმა ჩათვალა, რომ რუსეთმა საკმაოდ მოიკრიბა ძალები, მისი რიტორიკა მკვეთრად შეიცვალა და გახდა ანტიდასავლური და უფრო გამოკვეთილად კი ანტიამერიკული. ხოლო ეს რიტორიკა უფრო გამოიკვეთა მისი პრეზიდენტობის მეორე ვადის დროს. პუტინი უარყოფითად აფასებდა ნატოს ნებისმიერი მიმართულებით გაფართოვებას და მთავარ საფრთხედ აღიქვამდა რუსეთის საზღვრებთან ნატოს მიერ პოლონეთსა და ჩეხეთის რესპუბლიკაში დაგეგმილი რაკეტ-საწინააღმდეგო თავდაცვის სისტემების განთავსებას.

პუტინის ქმედებების გასაგებად, საჭიროა გვესმოდეს და ჩავწვდეთ რუსეთის ისტორიას. აშშ და დასავლეთი რუსეთის მიმართ აღარ გამოხატავდნენ პატივისცემას და არ განიხილავდნენ მას სრულყოფილებიან და თანასწორ მოწინააღმდეგედ. პუტინმა აღადგინა რუსეთისადმი ძალაუფლება და ნდობა - ათწლეულების მანძილზე დამცირებამ და კრიტიკამ თავისი შედეგი გამოიღო, და მან მარტომ გადაწყვიტა რუსეთის გადაკეთება ერად, რომელიც წარმოშობდა შიშს, ზიზღისა და დაცინვის ნაცვლად.

RUSSIA'S HEGEMONIC AMBITIONS AND GEO-STRATEGIC INTERESTS IN THE COUNTRIES OF THE FORMER SOVIET UNION

GIORGI LAGIASHVILI

LEPL - David Agmashenebeli National Defense Academy

ANNOTATION

After the Cold war and with the collapse of the Soviet Union, Russian Federation was a weak player internationally until Putin became a head of the country in 2000. He came with “weliko derjava” narrative intents on returning Russia to old glory. Putin who once called the collapse of the Soviet Union “the greatest geopolitical catastrophe of the [20th] century” has reestablished a virtually czarist rule in Russia, and has tried to restore the country to its once-dominant role in Eurasia and the world.¹ Putin wants to see his nation and country stand not only on economic and military might, but on traditions; he believes that a great nation should have its national character. As soon as Russia accumulated considerable power its rhetoric turned increasingly anti-Western and, particularly, anti-American, and became more noticeable during Putin’s second term as president. NATO seemed to him to be advancing dangerously close to Russia’s borders, having in mind NATO enlargement and the planned missile defense installations in Poland and the Czech Republic.² But to understand Putin’s actions, we need to understand Russia’s history. The U.S. and West did not show him respect tantamount to the greatness of his country. Putin revived the strength of and confidence in Russia — a decade of decline and criticism took its toll, and he alone was going to transform Russia into a nation that generated awe rather than contempt and mockery.³

¹ Robert Kagan. Putin Makes His Move Monday, August 11, 2008; p.1

² Carolina Vendil Pallin & Fredrik Westerlund (2009) Russia's war in Georgia: lessons and consequences, Small Wars & Insurgencies, 2, June 2009; p 401

³ Carolyn Kissane, academic director at NYU's Center for Global Affairs, 13 July 2017, p. 1

It should be noted for justice sake that Russian President Vladimir Putin was the first world leader to call George. W. Bush on September 11 and express his condolences. "We, more than anyone, understand the feelings of the American people. In the name of Russia, I want to say to the American people -- we are with you."⁴ What is important to remember about 2001 is that the signals Putin was sending out suggested a desire to get closer to the West — to cooperate with the U.S. in fighting terrorism, engage more directly with NATO and be viewed as a partner.⁵

In parallel to his readiness to harmonize relations between the West and US, Putin worked on to make Russia great again. Russia wished to be regarded as one of a handful of great military powers globally, not only because of its nuclear arsenal but also because of its ambition to be a hegemon in its neighborhood. Russia's threats to use nuclear weapons or even threats to deploy missiles in, for example, the Kaliningrad oblast, could have unforeseen consequences and provoke response measures that are opposite to the initially desired effect.⁶ Russia has always used its nuclear capabilities as a political leverage. That is why when Russia employs nuclear weapons as means to de-escalating a conflict this has a soothing effect on its potential adversaries.⁷ In conventional weaponry and modern technology in Military Industry Russia is behind its political and strategic opponents. Russia's precision weapons cannot compete with Western versions and its C4ISR capabilities (command, control, communications, computers, intelligence, surveillance and reconnaissance) require more upgrading even after its recent investments and procurement measures to improve command and control.⁸ Notwithstanding the setbacks, Russia still remains main arms exporter in the region, although, the products are based on Soviet designs, and if the Russian defense industry does not invest in new technologies it will find it difficult to maintain its position as a lead arms supplier for long.⁹

In this paper, I will argue that Russia is not a real hegemon in the World but it is just an autocratic country with destructive foreign policy and large military power. Russia's policy envisions promoting frozen conflicts in the region and later using these conflicts as a political leverage. To prove this point I will analyze Russian role in the region and frozen conflicts in Moldova, Georgia and Ukraine.

THEORETICAL FRAMEWORK:

Hegemony is a political, economic, or military predominance or control of one state over others. In ancient Greece, hegemony denoted the politico-military dominance of a city-state over other city-states. The dominant state is known as the hegemon.¹⁰ Hegemon possesses of hard military power, soft power and economic power. Nowadays, Russia cannot compete with other main players in terms of military and economic power. For Russia, 'soft power' is one of its major weapons to create a necessary ideological and political platform. Russia has institutionalized 'soft power' at state level, thus completely formalizing its usage as a weapon of political battle.¹¹ Russia's concept of Soft Power is reflected in documents such as Russian Foreign Policy Review – 2007; Russian State Security Strategy – 2009; Russian Foreign Policy Concept – 2013; and Russian State Security Strategy – 2015 and in 2013 so-called Gerasimov Doctrine. These documents contain the following statement about the media: "main objective of Russia is to conduct an effective information campaign anywhere, where the Russian interests are facing challenges; also, to ensure broad public consent regarding the Russian foreign policy."¹² In addition, these documents state that "Russia will develop effective means for gaining influence in regards to information about the public opinion outside its borders, strengthen the role of the Russian media at the international arena by the state support, and implement respective activities to confront information threats, which are linked to its sovereignty and security". The documents also recommend limiting foreign broadcasting in Russia and expanding the Russian media abroad.¹³ It is evident that Putin has rendered information propaganda into a question of national security, and he strives to significantly influence the opinions and attitudes of domestic and international communities.¹⁴

MOLDOVA

On the heels of its victory in the Russo-Turkish War of 1806–1812, the Russian empire annexed Bessarabia theretofore an Ottoman possession. This region, which was originally part of the Principality of Moldavia, constitutes most of the territory of modern Moldova.¹⁵ Following the suit of many of his predecessors, Putin attempted to restore his influence over the region. Under Putin though, Moscow went on to use other types of power to restore its hegemony. Meantime, Moscow

⁴ Ibid, p. 1

⁵ Ibid, p. 1

⁶ Carolina Vendil Pallin & Fredrik Westerlund (2009) Russia's war in Georgia: lessons and consequences, *Small Wars & Insurgencies*, 2, June 2009; p 401

⁷ Schneider, 'The Nuclear Forces and Doctrines of the Russian Federation', 411.

⁸ Cimbala and Rainow, *Russia and Postmodern Deterrence*, x–xiii. See also Kiselev, 'Distsantsionnoe protivoborstvo' p. 83.

⁹ CAST, 'Preliminary Results of Russia's Arms Trade in 2007'; *Nezavisimoe voennoe obozrenie*, 'Dengi reshaiot ne vse'.

¹⁰ Wikipedia

¹¹ Lasha Tughushi, *The German Marshal Fund of The United States*, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia" 2016 Tbilisi; p. 7

¹² Ibid, p. 7

¹³ Ibid, p. 7

¹⁴ Ibid, p. 9

¹⁵ Wikipedia

also had to consider how to legitimize regional hierarchy in a way that did not openly undermine the territorial integrity and sovereignty of other countries.¹⁶

Relations between Moldova and Russia deteriorated in November 2003 over a Russian proposal for the solution of the Transnistrian conflict, which Moldovan authorities refused to accept. In 2006, a diplomatic conflict resulted in the Russian ban of Moldovan wines, damaging the wine industry of Moldova considerably, as Russia was the largest importer of Moldovan wines by far.¹⁷ At the time Russia's 14th Army was based in Moldova, and both the Russian government and the 14th Russian Army had strong material interests in keeping the army based in Moldova. Russia lacked adequate military housing to relocate the army to Russia, while more than half of the 14th Army itself was of local provenance and did not wish to be moved for entirely personal reasons.¹⁸ While elements of freelancing activity by local units of the Russian army occurred, these on the whole involved the selling of arms for cash by individual or small groups of officers to the highest bidder.¹⁹ The Russian military saw itself in Moldova as the guarantor of a number of Russian geopolitical and geostrategic objectives. These included preventing the reunification of Moldova with Romania; keeping Moldova within Russia's sphere of influence as a strategic crossroads between the Black Sea and the Balkans; and maintaining the considerable infrastructure of military bases, arms and ammunition stores, and communications facilities in Moldova's trans-Dniestr region.²⁰ With Moldova Russia embarked on the process of re-establishing a hegemonic position in what Russian strategists called Russia's 'geopolitical space', and to a significant extent with the tacit acquiescence of the Western powers, including the United States.²¹

There was little support and reaction from the western countries toward Moldova but finally Moldova was left alone against Russia. The lack of Western reaction also sent a powerful signal to the Moldovan leadership, and the government ultimately bowed to Russian pressure and agreed to join the Commonwealth of Independent States, as would, under similar circumstances, Georgia the following year.²² As the US and Western passivity to Russian military intervention in the Moldovan civil conflict in trans-Dniestr demonstrates, superior capacity to apply power might be qualified by the political will to use that power in a particular situation. Consequently, by the end of 1993, it had become clear to Russian leaders that, at least in the southern CIS, neither the United States nor any of its NATO powers were prepared either to intervene to challenge Russia's claim to be the regional policeman, nor would they exact an economic or diplomatic price from Russia for such interventions as it deemed in its interests.²³

GEORGIA

Georgia is a small former Soviet Union country with pro-western aspirations and developing economy. Russian conquered Georgia for the first time in 1801 when Georgia was occupied by the Red Army. From then on Georgia was occupied by Russia several times. The last Russian invasion of Georgia was in 2008, and it ended in occupation of two regions: Abkhazia and South Ossetia. This war was planned even before 2008, when Russians started building military bases and started issuing Russian passports for the local population of Abkhazia and South Ossetia. At the moment Russian pensions were higher than Georgian ones and accepting Russian citizenship was beneficial for the local population. South Ossetians and Abkhazians would enjoy similar health insurance and pensions to Russians living inside Russia, they would also benefit from the EU Visa facilitation program with Russia, potentially making it easier for them to travel abroad.²⁴ So as a result by September 2002, more than 60% of South Ossetian population had Russian citizenship, and the rest was trying to obtain it. Moreover, according to the Fact Finding Mission by Abkhaz authorities, virtually all the inhabitants of Abkhazia had become Russian citizens by 2009 (IFFMCG 2009: 133).²⁵ Yet another evidence that Russia was planning a military invasion of Georgia, was a military exercise ('Caucasus 2008') in the North Caucasus as late as in July 2008 rehearsed a similar scenario. In other words, Russia was prepared and could deploy forces to South Ossetia relatively quickly in spite of considerable challenges from the terrain—especially the bottleneck at the Roki tunnel.²⁶ Putin's aggression against Georgia should not be traced back just to its NATO aspirations or his pique at Kosovo's independence. It is primarily a response to

¹⁶ Carmen Amelia Gayoso Descalzi. Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 54

¹⁷ Wikipedia

¹⁸ Allen C. Lynch: The Realism of Russia's Foreign Policy 2001: p.12

¹⁹ Ibid, p.12

²⁰ Fiona Hill & P. Jewett, 'Back in the USSR'. Russian Intervention in the Internal Affairs of the Former Soviet Republics and the Implications for United States Policy Toward Russia (Cambridge, JFK School of Government, January 1994), p. 61.

²¹ Allen C. Lynch: The Realism of Russia's Foreign Policy 2001: p. 13,14

²² Malcolm et al., p. 300.

²³ Allen C. Lynch: The Realism of Russia's Foreign Policy 2001: p.24

²⁴ Carmen Amelia Gayoso Descalzi. Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 174

²⁵ Ibid, p. 174

²⁶ Allison, 'Russia resurgent? Moscow's campaign to "coerce Georgia to peace"' p 1149.

the "color revolutions" in Georgia and Ukraine in 2003 and 2004, when pro-Western governments replaced pro-Russian ones.²⁷ Ever since, Putin has been determined to stop and, if possible, reverse the pro-Western creep on his borders, and with this in mind he seeks not only to prevent Georgia and Ukraine from joining NATO but also to bring them under Russian control with any effort.²⁸

Some political leaders blamed Georgia to have provoked Russia's Military response. Russia spends huge money to win an information war against Georgia and Russian media actively spreads disinformation to justify its actions. While Russian bombers attacked Georgian ports and bases, Europeans and Americans, including many senior officials in the Bush administration, blamed the West for pushing Russia too hard on too many issues.²⁹ Russia has fought in the international court, where it falsified proofs and bribed local population, in its efforts to convince the international community that Russia was defending ethnic minorities and Russian citizens. Russia also blamed the West for encouraging Georgia's military activities in the South Ossetian region.

But the reality is that in most of these issues it is Russia, not the West or little Georgia, that is doing the shoving. It was Russia that raised a challenge in Kosovo, a place where Moscow had no discernible interest beyond the expressed pan-Slavic solidarity.³⁰ It was Russia that turned a deployment of a few defensive interceptors in Poland, which could not possibly be used against Russia's vast missile arsenal, into a major geopolitical confrontation. And it is Russia that provoked the war against Georgia by encouraging South Ossetian rebels to raise the pressure on Tbilisi and make demands that no Georgian leader could accept.³¹ The Independent Fact Finding Mission on the Conflict in Georgia (IFFMCG 2009) explains that Moscow capitalized on the anti-Georgian sentiments of non-Georgian populations in order to justify any future Russian action against Georgian aggression.³² This war did not begin because of a miscalculation by Georgian President Mikheil Saakashvili. It is a war that Moscow had attempted to provoke for some time, and if Saakashvili had not fallen into Putin's trap this time, something else would have eventually sparked the conflict.³³ Saakashvili was forced to respond and defend his country against Russian occupants. In 2004, Saakashvili publicly declared his view that Russia had given up its 'imperial hegemonism' that it had in the 1990s: 'Russia will not create additional problems but it will actually assist Tbilisi in resolving the conflicts on its soil'.³⁴ Diplomats in Europe and Washington believe Saakashvili made a mistake by sending troops to South Ossetia. Perhaps, but his monumental mistake was to be a president of a small, mostly democratic and adamantly pro-Western nation on the border of Putin's Russia.³⁵

Putin's war against Georgia is part of his grand strategy. Putin cares no more about a few thousand South Ossetians than he does about Kosovo's Serbs. Claims of pan-Slavic sympathy are pretexts designed to fan Russian great-power nationalism at home and to expand Russia's power abroad.³⁶ Possessing wealth from oil and gas; holding a near-monopoly over the energy supply to Europe; with a million soldiers, thousands of nuclear warheads and the world's third-largest military budget, Vladimir Putin believes that now is the time to make his move, unfortunately so far such tactics always seem to work.³⁷ Compared to Russia's first war in Chechnya in 1994–1996, this was a military operation that was planned carefully, executed in the main according to plan by formations and units that had trained together, and coordinated with other measures such as cyber warfare and a diplomatic offensive.³⁸ Even this five day war against small Georgian Armed Forces revealed many problems in the Russian Army. In fact, even a limited operation exposed the fundamental challenges Russia faces when it comes to reforming its armed forces, and the considerable gap that exists between its global ambitions to be a great power and the economic and military power to sustain such claims.³⁹

Russia has actively using media resources as tools of its soft power. According to the expert evaluations, part of Georgian print media, which has considerable reach, overtly supports Russian propaganda and is saturated with anti-Western and anti-American content.⁴⁰ It should be pointed out that this is only part of a large-scale machine of Russia's propagandistic information war. The monitoring and observation of the Georgian media has revealed that the news media is the main source spreading the propaganda of the Kremlin in Georgia, and it actively uses television, print media and online publications to influence the hearts and minds of people.⁴¹ Unlike other post-Soviet countries, The Russian information

²⁷ Robert Kagan. Putin Makes His Move Monday, August 11, 2008; p.1

²⁸ Ibid, p.1

^{29, 30, 31} Ibid,p.2

³² Carmen Amelia Gayoso Descalzi. Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 174

³³ Robert Kagan. Putin Makes His Move Monday, August 11, 2008; p.2

³⁴ Carmen Amelia Gayoso Descalzi. Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 67

³⁵ Robert Kagan. Putin Makes His Move Monday, August 11, 2008; p.2

^{36,37} Ibid,p.2

³⁸ Carolina Vendil Pallin & Fredrik Westerlund (2009) Russia's war in Georgia: lessons and consequences, *Small Wars & Insurgencies*, 2, June 2009; p 401

³⁹ Ibid,p 401

⁴⁰ Lasha Tughushi, The German Marshal Fund of The United States, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia" 2016 Tbilisi; p. 17

⁴¹ Lasha Tughushi, The German Marshal Fund of The United States, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia" 2016 Tbilisi; p. 17

war in Georgia is characterized by a unique feature. While the bulk of Russian propaganda is conducted in the Russian language in Ukraine, Latvia, Moldova and other post-Soviet countries, the Kremlin mostly uses the Georgian language in its information war in Georgia.⁴² Analyzing the above-mentioned data, we can clearly state that the Russian print media does not play an important role in shaping the public opinion and attitudes in Georgia, but the same does not apply to the Georgian media outlets with pro-Russian/anti-Western sentiments.⁴³

UKRAINE

The tension between Ukraine and Russia over the Crimean occupation and especially the occupation of port city of Sevastopol go back as far as the breakup of Soviet Union itself; it would be apropos to say that the current crisis is the manifestation of the breakup. As Ukraine, Russia and many of the fifteen other former Soviet Republics search for their own identities and their relationship to each other, they have become mired in territorial conflicts.⁴⁴ Russia's seizure of Crimea in March 2014 and its ongoing proxy war in eastern Ukraine directly challenge the post-Cold War European political and security order.⁴⁵ Russia uses the same approach in Ukraine as in Moldova and Georgia, together with hard power, Russia actively employs soft power to protect its own political and public interests and to fulfill its political agenda by using the NGOs (nominally) and the media as instruments.⁴⁶ As in Georgia, Russia continues to use its proven method of soft power in the Ukraine as well, so as a result there are several pro-Russian media operating in Ukraine. These Medias are actively spreading anti-European and anti-US propaganda and Russian narrative. To prevent this US allocated USD 10 million annually through 2015-2017 to assist Georgia, Ukraine and Moldova to fight against Russian propaganda. The US has allocated an additional USD 23 million for Ukraine, to create programs in the Russian language and to arm the country to oppose the information war.⁴⁷ UK statement was going to allocate 28 million EUR during 2015-2017 to assist Georgia, Ukraine and other countries, who have to fight against disinformation coming from Russia.⁴⁸ There are funds earmarked in the US state budget for 2015 as part of measures to counter Russian propaganda in Europe and Asia. Besides, funding has increased for the American radio stations Radio Liberty and Voice of America broadcasted in Crimea and the rest of Ukraine.⁴⁹ There were several steps taken by the West and NATO after Russia's invasion in Ukraine. In response to Russia's 2014 annexation of Crimea, the alliance promptly increased its military presence in its eastern flank while many member nations swiftly acted to place sanctions on Russian products.⁵⁰

Like in Georgia, dual citizenship and 'passportisation' was the Russian tactic in Ukraine as well, especially in Crimea where majority of the population were Russian citizens. So this dual citizenship would serve as the locomotive for other policies which were intended to protect Russian citizens abroad. Mass conferral of Russian citizenship began in 2002 when a new Law on Citizenship was passed that made it easier to obtain Russian citizenship by broadening the categories of acceptable individuals and that explicitly prohibited dual citizenship.⁵¹ Granting Russian citizenship - in the form of mass-conferral of Russian nationality to people with historic ties with Russia - would therefore be a way by which Moscow could extend its hegemony and control over populations. Russia's passportisation policy represents a policy with socio-psychological undertones.⁵² Moscow made the assertive policy choice to issue Russian passports to all 'ethnic Russians' now living outside of Russian borders - though the category is by no means easy to determine - as well as to non-ethnic Russians who had historical ties to Russia - again, a very fungible category.⁵³ We should point out that the propagandistic activity of Russia is not limited only to the information war. Observing Russia's propagandistic policy it becomes clear that the authorities actively use entertainment and educational programs as well for the purpose of sending its political messages effectively.⁵⁴ Analyzing all these facts we can assume that Russia has been conducting aggressive information war against Ukraine in the same manner as it did in Georgia. Finally, it is obvious that Russia's annexation of Crimea and de facto invasion of eastern Ukraine represent direct challenges to the post-Cold War European security order and the principles that have defined it, including territorial integrity and the inviolability of national borders.⁵⁵

⁴² Ibid, p. 18

⁴³ Ibid, p. 17

⁴⁴ Elizabeth A. Wood, William E. Pomeranz, E. Wayne Merry, Maxim Trudolyubov; *Roots of Russia's War in Ukraine*

⁴⁵ Ulrich Krotz & Richard Maher *Europe's crises and the EU's 'big three'*, *West European Politics*, 2016, p. 6

⁴⁶ Lasha Tughushi, *The German Marshal Fund of The United States, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia"* 2016 Tbilisi; p. 23

^{47, 48, 49} Ibid, p. 22

⁵⁰ George Hu - *Internal Instability_NATOs Newest Threat from Within*, 2018: p.14

⁵¹ Carmen Amelia Gayoso Descalzi. *Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy*. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 174

^{52, 53} Ibid, p. 171

⁵⁴ Lasha Tughushi, *The German Marshal Fund of The United States, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia"* 2016 Tbilisi; p. 22

⁵⁵ Ulrich Krotz & Richard Maher *Europe's crises and the EU's 'big three'*, *West European Politics*, 2016, p. 2

CONCLUSION

Russia's main goal and political objectives are: establishing Russian diplomatic and security hegemony throughout the territory of the former Soviet Union, as well as securing Russia's 'great power' status internationally, while at the same time avoiding a rupture with the G-7 states, and primarily with the United States, whose cooperation remains essential to Russia's internal as well as external prospects.⁵⁶ Throughout the southern Commonwealth of Independent States (CIS), ranging from civil conflicts within Moldova, Georgia and Tajikistan to war between Armenia and Azerbaijan, Russia succeeded between 1992 and 1995 in asserting its claim to be the interlocutor between these states and the world beyond the old Soviet frontiers.⁵⁷ But recent developments in Georgia in 2008 and especially in Ukraine in 2014 showed us that Russian Foreign Policy has failed. Examination of Russia's involvement in regional conflicts makes it clear that Russian-centered hierarchy based on Russian military interventions is central to Russia's aspirations to extend its hegemony.⁵⁸ Unlike in 1990th when the West and the US were more passive, more recent Russian foreign policy has encountered firm resistance in the form of political and economic sanctions set against Russia. As a result of the Western and the US cooperation Russia has been isolated internationally. Not having international partners, economic and political sanctions, and success of non-recognition policy of occupied regions has put Russia in an unfavorable situation, so Russia will have no trappings of an international power for the foreseeable future. Even the question of how to deal with Russia's nuclear weapons—how to insulate them from domestic instability and disorder—has risen because of the debility rather than the strength of the Russian state.⁵⁹ Finally, it is apt to conclude that Russia is not a real hegemon in the World but it is just an autocratic country with destructive foreign policy and large military power.

BIBLIOGRAPHY

Babchenko, Arkady. 'Gruziiia-200' [Georgia-200]. *Novaya Gazeta*, 13 August 2008. <http://novayagazeta.ru/data/2008/59/00.html>. (Accessed 18 August 2008).

Allison, Roy. 'Russia resurgent? Moscow's campaign to "coerce Georgia to peace"'. *International Affairs* 84, no. 6 (2008): 1145–71

Allen C. Lynch: *The Realism of Russia's Foreign Policy* (2001).

Carmen Amelia Gayoso Descalzi. *Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy*. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011.

Ulrich Krotz & Richard Maher *Europe's crises and the EU's 'big three'*, West European Politics, 2016.

Lasha Tughushi, *The German Marshal Fund of The United States, "Threats of Russian Hard and Soft Power in Georgia"* 2016 Tbilisi.

George Hu - *Internal Instability_NATOs Newest Threat from Within*, 2018.

Elizabeth A. Wood, William E. Pomeranz, E. Wayne Merry, Maxim Trudolyubov; *Roots of Russia's War in Ukraine*.

Carolina Vendil Pallin & Fredrik Westerlund (2009) *Russia's war in Georgia: lessons and consequences*, *Small Wars & Insurgencies*, 2, June 2009.

Fiona Hill & P. Jewett, 'Back in the USSR'. *Russian Intervention in the Internal Affairs of the*

Former Soviet Republics and the Implications for United States Policy Toward Russia (Cambridge, JFK School of Government, January 1994).

Schneider, 'The Nuclear Forces and Doctrines of the Russian Federation'.

Cimbala and Rainow, *Russia and Postmodern Deterrence*, x–xiii. See also Kiselev, 'Distantsionnoe protivoborstvo'.

Robert Kagan. *Putin Makes His Move Monday*, August 11, 2008.

CAST, 'Preliminary Results of Russia's Arms Trade in 2007'; *Nezavisimoe voennoe obozrenie*, 'Dengi reshait ne vse'.

Wikipedia.

Carolyn Kissane, academic director at NYU's Center for Global Affairs, 13 July

⁵⁶ Allen C. Lynch: *The Realism of Russia's Foreign Policy* 2001: p.8

⁵⁷ *Ibid*, p.10

⁵⁸ Carmen Amelia Gayoso Descalzi. *Russian hegemony in the CIS region: an examination of Russian influence and of variation in consent and dissent by CIS states to regional hierarchy*. The London School of Economics and Political Science. London, October 2011: p. 52

⁵⁹ Allen C. Lynch: *The Realism of Russia's Foreign Policy* 2001: p.25

სამხრეთ კავკასიის ახალი გადაწვევა - რუსეთის თანამედროვე დილემა

ემილია ალავერდოვი
საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
ასოცირებული პროფესორი

ანოტაცია

ნაშრომი ეხება სამხრეთ კავკასიაში განვითარებულ ბოლოდროინდელ მოვლენებს, რომელმაც საფრთხის ქვეშ დააყენა მთელი რეგიონი. სტატია აანალიზებს სომხეთსა და აზერბაიჯანს შორის ექვსკვირიან შეიარაღებულ შეტაკებას, რომელიც დაიწყო მიმდინარე წლის 27 სექტემბერს და დასრულდა 10 ნოემბერს სამხრეთი ხელშეკრულების ხელმოწერით მოსკოვში, და ცხადყოფს (ცხადყოფს), რომ სამხრეთ კავკასიის რეგიონი გახდა ისეთი დიდი პოლიტიკური აქტორების ინტერესების გატარების მსხვერპლი, როგორცაა რუსეთი და თურქეთი. მართალია, აზერბაიჯანმა შეძლო თავისი შვიდი რეგიონისა და მთიანი ყარაბაღის ნაწილის დაბრუნება, მაგრამ, როგორც ჩანს, ერთადერთი გამარჯვებული ამ სისხლიან მოვლენებში, რომელმაც ორივე მხრიდან რამდენიმე ათასი ახალგაზრდის სიცოცხლე შეინირა, მხოლოდ რუსეთია. ეს ფაქტი ნათლად ჩანს იქიდან, რომ სამხრეთ ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ ხელშეკრულებას ხელი ზუსტად მოსკოვში მოეწერა, რის შედეგადაც რუსული ჯარი რეგიონში სამშვიდობო მისიის სტატუსით შემოვიდა. ამით მოსკოვმა აჩვენა, რომ ის კვლავ შეუცვლელი ძალაა რეგიონში.

THE NEW REDISTRIBUTION OF THE SOUTH CAUCASUS - RUSSIA'S MODERN DILEMMA

EMILIA ALAVERDOV
Georgian Technical University
Associate Professor

ANNOTATION

The paper deals with the most recent acute events which took place in the South Caucasus and put under a threat the whole region. It analyzes the recent six-week long-armed clashes between Armenia and Azerbaijan around Nagorno Karabakh. Stared on September 27 of the current year and finished (at a present stage) by the signing the trilateral peace treaty agreement in Moscow, on 10 November, shows that the South Caucasus region became a victim of the pursuit of the personal strategic interests of such big political actors as Russia and Turkey. Azerbaijan has indeed managed to return its 7 regions and a part of Nagorno Karabakh, however, it seems that the only winner in these bloody events which took lives of more than a few thousand youngsters from both sides is only Russia. It is obvious from the fact that the treaty itself was signed in Moscow and the Russian troops enter the region under the status of peacekeepers, Moscow demonstrated that it remains an indispensable force in the region.

შესავალი

კავკასია წარმოადგენს ერთ-ერთ ყველაზე რთულ და ფეთქებადსაშიშ რეგიონს რუსეთის ფედერაციისთვის. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ პოსტ-საბჭოთა რესპუბლიკებში დაიწყო მრავალი სახის კონფლიქტი: ეთნო-რელიგიური - ჩეჩნეთის რესპუბლიკის კონფლიქტის შემთხვევაში, როგორც ამას თვითონ რესპუბლიკის პირველმა პრეზიდენტმა ჯოხარ დუდაევმა უწოდა; ეთნო-ტერიტორიული კონფლიქტები აზერბაიჯანელებისა და სომხებისა და ქართულ-ოსური და ქართულ-აფხაზური კონფლიქტების შემთხვევაში. აღსანიშნავია, რომ სიტუაცია ჩრდილოეთ კავკასიაში მეტ-ნაკლებად სტაბილურია, თუმცა, სამხრეთ კავკასია კვლავ განიცდის მტრულ და დაძაბულ ატმოსფეროს და სახეზე გვაქვს ან უკვე შეწყვეტილი, თუმცა მაინც მოუგვარებელი მთიანი ყარაბაღის კონფლიქტი. უნდა ითქვას, რომ ყარაბაღის კონფლიქტი არა მხოლოდ მთელი რეგიონის უსაფრთხოებას ემუქრება, არამედ თვით რუსეთის ფედერაციის პანდორის ყუთად იქცა, რადგან მას სტრატეგიული პარტნიორობა აქვს ორივე რესპუბლიკასთან. ამასთან, ბოლოდროინდელ მოვლენებამდე აშკარად იკვეთებოდა სომხეთის ანტირუსული რიტორიკა და აზერბაიჯანის დაახლოვება თურქეთთან. რუსეთ-თურქეთის

გავლენის სფეროების გადანაწილების მიზნით შენიღბულ ბრძოლასა და სომხეთ-აზერბაიჯანის პრეზიდენტების არადიპლომატიურ ნაბიჯებს, რამაც იმსხვერპლა უამრავი ახალგაზრდის სიცოცხლე, შედეგად მოჰყვა კავკასიის რეგიონში რუსეთის ჯარის განთავსება. აქვე უნდა ხაზი გავუსვათ იმას, რომ თურქეთსაც აქვს იგივე მცდელობა და რამდენად გამოუვა უახლოესი მომავალი გვაჩვენებს.

მეთოდოლოგია

ნაშრომი ძირითადად ემყარება სიტუაციურ და შინაარსობრივ ანალიზს, აღწერით მეთოდსა და პოლიტიკური შინაარსის დოკუმენტების ანალიზს. სტატიის საფუძველს წარმოადგენს გამოქვეყნებული ლიტერატურა, სამეცნიერო ნაშრომები და ოფიციალური დოკუმენტები).

შედეგი

ამრიგად, სამხრეთ კავკასიის ქვეყნებმა დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ ძალზე რთული გზა გაიარეს. კავკასიის ყველა ქვეყანა ეკუთვნის ახლად დაარსებულ ქვეყნებს მათი განვითარების შიდა პოლიტიკითა და ჯერ კიდევ გაურკვეველი საგარეო პოლიტიკის მიმართულებებით, რაც მოითხოვს ძალიან ფრთხილ და დაბალანსებულ მიდგომას. (Rumer, Sokolsky, Stronski, 2017).

შესაბამისად, რუსეთისთვის ამ რეგიონთან ურთიერთობა ძალზე მნიშვნელოვანია, მაგრამ ამავდროულად, საკუთარი მესახელმწიფოებრივი ამბიციებიდან გამომდინარე, ვერ მოახერხა რეგიონის ქვეყნებთან ურთიერთობების დალაგება.

აქვე უნდა ავღნიშნოთ რომ, მთელი სამხრეთ კავკასია გარდაიქმნა პოლიტიკურად დაძაბულ და ეკონომიკურად არასტაბილურ რეგიონად, სადაც შეიარაღებული კონფლიქტები სერიოზულ საფრთხეს უქმნის რუსეთის სახელმწიფოს უსაფრთხოებას, განსაკუთრებით იმ შემთხვევაში, თუ კონფლიქტებში თუნდაც ირიბად მონაწილეობენ უცხოელი აქტორები და სადაც იკვეთება ისეთი დიდ ქვეყნების ინტერესები, როგორცაა რუსეთი, ამერიკის შეერთებული შტატები და თურქეთი (Shireen, 2017).

რასაკვირველია, რუსეთი არასდროს დაუშვებს ჩრდილოატლანტიკური ორგანიზაციის საზღვრების მიახლოებას მის საზღვართან და ყველაფერს გააკეთებს იმისთვის, რომ ნებისმიერი კავკასიური რესპუბლიკის სურვილი ჩაახშოს ამ საკითხთან მიმართებაში. 1916 წლის 1 დეკემბერს დამტკიცებულ რუსეთის საგარეო პოლიტიკის დოქტრინაში, ცალსახად და ხაზგასმით ნათქვამია, რომ ქვეყნის მიზანია უზრუნველყოს მისი უსაფრთხოება, სუვერენიტეტი და ტერიტორიული მთლიანობა და რომ ყველაფერს გააკეთებს იმისთვის, რომ იყოს საერთაშორისო სისტემის ერთ-ერთი გავლენიანი ცენტრი. რაც შეეხება ნატოსთან ურთიერთობის პოლიტიკას, ის აცხადებს, რომ რუსეთი უარყოფითად განიხილავს ალიანსის გაფართოებასა და რუსეთის საზღვრებთან მიახლოებას, ამასთან, ნათქვამია რომ, ის სიფრთხილისა და ეჭვის თვალთ უყურებს ნატო-ს სამხედრო საქმიანობას და მისი სამხედრო ტექნიკის განთავსებას რუსეთის საზღვრებთან ახლოს (Ministry of Foreign Affairs of Russian Federation 2016).

დისკუსია

კავკასია აღიქმება როგორც ერთ-ერთი გამონწვევა და ცხელი წერტილი რუსეთის ფედერაციისთვის, მისი რთული ხასიათით, გეოგრაფიული მდებარეობითა და ტერიტორიული დავებით. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, მთელი კავკასია (ჩრდილოეთი და სამხრეთი) შეგვიძლია ვთქვათ რომ, იმყოფება არასტაბილურ და ქაოტურ ვითარებაში და არის ძალიან დინამიური და ფეთქებადსაშიში რეგიონი, თავისი ხანგრძლივი კონფლიქტებითა და საომარი მოქმედებებით. საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე რუსეთის ფედერაციას დაუყოვნებლივ შეექმნა ისეთი პრობლემები, როგორცაა რელიგიური რენესანსი და ფუნდამენტალიზმი, ნაციონალიზმი, ტერიტორიული მთლიანობა და დავა მეზობლებს შორის. აქვე აღნიშნულ უნდა იქნას, რომ საბჭოთა კავშირის დაშლისთანავე აქტიურ ფაზაში შევიდა რელიგიური რენესანსი და ფუნდამენტალიზმი, რასაც მოჰყვა რუსეთ-ჩეჩენეთის ომები და დაღესტნის ცნობილი მოვლენები, რამაც სერიოზული საშიშროება და საგარეო პრობლემები შეუქმნა რუსეთს, და ეს უკანასკნელი მთელი კავკასიის რეგიონთან ერთად, რელიგიური ფუნდამენტალიზმის რეალური საფრთხის ქვეშ აღმოჩნდა. ამ მოვლენებმა რუსეთს შიდა პრობლემები იმიტომ მოუტანა, რომ ეს ჩრდილოეთ კავკასიის რესპუბლიკები იყვნენ და დღესაც არიან რუსეთის ფედერაციის შემადგენელი ნაწილები, ხოლო რაც შეეხება საგარეო ურთიერთობებს, აქ უკვე რუსეთ-ჩეჩენეთის ომის გამო მთელმა რიგმა ევროპულმა სახელმწიფოებმა და მათ შორის ამერიკის შეერთებულმა შტატებმაც დაგმო რუსეთის ქმედება ჩეჩენეთში, რამაც რუსეთის ჯერ არ დალაგებული საგარეო ურთიერთობების გაფუჭება გამოიწვია. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ ჩეჩენეთის ომებში უცხო ძალები იყვნენ ჩერთულნი, ამის ნათელი მაგალითია საუდის არაბეთის მეომრის, საველე მეთაურის იბნ ალ-ხათაბისა და მისი მოკავშირეების მიერ ჩადენილი ქმედებები (Alaverdov, 2020).

სომხეთის წინა მთავრობამ, სერჟ სარქისიანის მეთაურობით, ყველაფერი გააკეთა იმისთვის, რომ შეენარჩუნებინა ქვეყნის "ნაწილობრივ თავისუფალი" დანიშნულება Freedom House-სგან (Nixey, 2010), ხოლო ურთიერთქმედების ფრთხილად დაკალიბრებული კურსი გაატარა როგორც რუსეთთან, ასევე დასავლეთთან. აგრეთვე გამოიყენა დიპლომატია და თავი აარიდა აზერბაიჯანთან შეიარაღებულ შეტაკებას, თუმცა, რამდენიმე ინციდენტი მაინც მოხდა. მაგრამ, ხვეწდროვანი რევოლუციის შემდეგ ნიკოლ პაშინიანის ხელისუფლებაში მოსვლისთანავე, ქვეყნის მიმართულება მკვეთრად შეიცვალა და ანტირუსული ტალღა აგორდა.

რაც შეეხება აზერბაიჯანის საგარეო პოლიტიკის პრიორიტეტს, მის საგარეო დოქტრინაში წერია, რომ ქვეყანა მიზნად ისახავს მეზობელთან კარგი, მეგობრული, სტრატეგიული და ურთიერთსასარგებლო ურთიერთობების განვითარებას და ცდილობს ინტეგრაციისა და თანამშრომლობას ევროპულ და ტრანსატლანტიკურ კავშირებში (Supreme Court of the Republic of Azerbaijan, 2009). აღსანიშნავია, რომ აზერბაიჯანი ამჟამად ატარებს დელიკატურად დაბალანსებულ პოლიტიკას რუსეთსა და თურქეთს შორის (Nabiyev, 2017). თუმცა, რაც შეეხება დასავლეთთან ურთიერთობას, ბოლო მოვლენებმა ცხადყო, რომ ქვეყანას ურთიერთობა საკმაოდ გაუფუჭდა ევროპის რამდენიმე ქვეყანასთან, ძირითადად

საფრანგეთთან (Dogru, 2020) და ის თავის ეგრედ წოდებულ მოძმე ქვეყანას - თურქეთს დაუახლოვდა, რომელიც არის ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის წევრი და ღიად ერევა მის საშინაო საქმეებში (The Arab Weekly, 2020). თუ რა დოზითა და მიზნით დაუახლოვდა ეს ორი ქვეყანა და აცხადებენ, რომ ისინი ერთი ერის ორ ქვეყანას წარმოადგენენ, უახლოესი მომავალი გვაჩვენებს.

დასკვნა

ნაშრომში გაანალიზებულია ისეთი დინამიური და რთული რეგიონის მნიშვნელობა, როგორცაა სამხრეთ კავკასია და ისეთ დიდ მოთამაშეთა და სახელმწიფოთა მტკიცე და კონკურენტული სტრატეგიული ინტერესები, როგორცაა რუსეთის ფედერაცია და თურქეთი. ბოლოდროინდელმა მოვლენებმა ცხადყო, რომ რეგიონი იქცა დიდი პოლიტიკური მოთამაშეების ინტერესების სფეროს გატარების მსხვერპლად. აზერბაიჯანისა და სომხეთის ბოლო საომარმა მოქმედებებმა უფრო დაასუსტა კავკასიის უსაფრთხოება და შედეგად რეგიონში რუსეთის ჯარი შემოიყვანა. აქვე აღსანიშნავია, რომ თურქეთის არმიის შემოსვლას, რასაც დიდი სიხარულით ელოდება აზერბაიჯანი, აქ სიტუაცია უფრო რთულდება, ვინაიდან რუსეთის საგარეო დოქტრინის 71-ე პუნქტში ცალსახად არის განწერილი, რომ იგი ძალ-ღონეს არ დაიშურებს, რათა ნატოს წევრი ქვეყანის ჯარი რეგიონში არ შემოუშვას.

რაც შეეხება თურქეთს, მისთვის ყარაბაღის ომი იყო სტრატეგიულად მნიშვნელოვანი, სადაც მან სამხრეთ კავკასიაში ანკარის მზარდი როლის ჩვენება დააფიქსირა. ამავდროულად, ამ ომში ერთადერთი გამარჯვებული ჯერჯერობით რუსეთი აღმოჩნდა. მართალია, ომმა აჩვენა თურქეთის გავლენის ზრდა კავკასიაში, თუმცა, მოსკოვს რეგიონში გადამწყვეტი ძალის შანსი ჩაუგდო ხელში, და ბოლოს, მოსკოვმა აჩვენა ყველას, რომ იგი კვლავ შეუცვლელი ძალაა რეგიონში და შეძლო შეენარჩუნებინა კავშირი როგორც აზერბაიჯანთან ისე სომხეთთან, ხოლო თურქეთი მეორე ხარისხოვან ძალად გამოაჩინა.

საკვანძო სიტყვები:

რუსეთი, თურქეთი, სამხრეთ კავკასია, რეგიონი, საფრთხე.

KEYWORDS:

Russia, Turkey, South Caucasus, Region, Threat.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. Alaverdov, E. (2020). The Politicization of Islamic Society in Post Soviet Russia. Wroclaw: Journal of Education Culture and Society.
2. The Arab Weekly, (2020). France accuses Turkey of 'military involvement' in Azerbaijan. Retrieved from <https://the arabweekly.com/france-accuses-turkey-military-involvement-azerbaijan>
3. Dogru, A. (2020). Azerbaijani Official Slams France's Stance on Karabakh. Retrieved from <https://www.aa.com.tr/en/azerbaijan-front-line/azerbaijani-official-slams-france-s-stance-on-karabakh/1998778>
4. Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation (2016). Foreign Policy Concept of the Russian Federation (approved by President of the Russian Federation Vladimir Putin on November 30, 2016).
5. Nabyev, B. (2017). Azerbaijan as an Important Geopolitical Center of the South Caucasus in the Politics of the Leading States of the World and Region. Baku: Baku State University.
6. Nixey, J. (2010). The South Caucasus: Drama on Three Stages. America and a Changed World. Issue # 7.
7. Rumer, E., Sokolsky, R., Stronski, P. (2017). U.S. Policy toward the South Caucasus. Moscow: Carnegie Endowment for International Peace.
8. Shireen, T. (2017). The New Geopolitics of the South Caucasus Prospects for Regional Cooperation and Conflict Resolution. Maryland: Lexington Books. Lanham.
9. Supreme Court of the Republic of Azerbaijan. (2009). The Priorities of the Foreign Policy of the Republic of Azerbaijan. Baku.
10. Vardishvili, G., Panchulidze, E. (2017). Visa Liberalization for Georgia: What's Next? Tbilisi: Georgian Institute of Politics. Issue # 5.

სამხედრო მეცნიერების პრიორიტეტები საქართველოში (სამხედრო საინჟინრო ორგანიზაცია)

ვიცე-პოლკოვნიკი ზეზვა ნავერიანი

სამხედრო ინჟინერიის დოქტორანტი
სამოქალაქო და სამრეწველო მშენებლობის დეპარტამენტი, სამშენებლო ფაკულტეტი, საქართველოს
ტექნიკური უნივერსიტეტი

ხელმძღვანელი: ელგუჯა მეძმარიასვილი

სამხედრო მეცნიერებათა დოქტორი, ტექნიკური მეცნიერებათა დოქტორი, აკადემიკოსი. საქართველოს
ტექნიკური უნივერსიტეტის სამშენებლო ფაკულტეტის პროფესორი. გენერალ მაიორი

ანოტაცია

წინამდებარე ნაშრომში განხილულია სამხედრო მეცნიერების კერძოდ სამხედრო საინჟინრო ორგანიზაციის პრიორიტეტები და მისი სტრუქტურა დღევანდელი საფრთხეებისა და გამოწვევების ფონზე. სამხედრო მეცნიერების როლი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის განვითარების ეტაპებზე. ძირითადი ყურადღება გამახვილებულია საინჟინრო სტრუქტურებისა და ქვედანაყოფების განვითარებაზე, რომელმაც უნდა უზრუნველყოს ტოტალური თავდაცვის პრინციპებზე დაყრდნობით ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობისა და საინჟინრო შესაძლებლობების გაზრდა. სამხედრო საინჟინრო ორგანიზაცია, ტოტალური თავდაცვის სქემაში იქნება ამოქმედებული და უზრუნველყოფს ქვეყნის ერთიანი საინჟინრო სისტემის შექმნას.

საინჟინრო შტაბის იდია, რომელიც იქნება თავდაცვის ძალების გენერალური შტაბის ნაწილი და უზრუნველყოფს საინჟინრო ოპერაციების მართვისა და კონტროლის გაუმჯობესებას, ასევე ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვასა და მის მომზადებას საინჟინრო შესაძლებლობების გაზრდის მხრივ. ნაშრომში მოყვანილია შედარება და ბალანსი საინჟინრო ფუნქციებსა და ოპერაციების დონეების მხრივ საომარი მოქმედებების ყველა ეტაპზე.

სტატიაში, ასევე განხილულია საინჟინრო ქვედანაყოფების სტრუქტურები, რომელიც უნდა განხორციელდეს საინჟინრო შესაძლებლობების გასაუმჯობესებლად რომ შეძლოს, როგორც ტაქტიკურ ასევე ოპერატიულ და სტრატეგიულ დონეზე საინჟინრო ოპერაციების განხორციელება.

MILITARY SCIENCE PRIORITIES IN GEORGIA (MILITARY ENGINEERING ORGANIZATION)

LIEUTENANT COLONEL ZEZVA NAVERIANI

A doctoral student of Military Engineering Program.
Civil and Industrial Construction Department, Faculty of Civil Engineering,
Georgian Technical University

SUPERVISOR: ELGUJA MEDZMARIASHVILI

Doctor of Military Science, Doctor of Technical Science, academician of National Science Academy of Georgia, Professor of Faculty of Civil Engineering of Georgian Technical University, General-Major

ANNOTATION

The present paper discusses the priorities of military science, particularly military engineering organization and its structure against the background of today's threats and challenges, the role of military sciences on the different stages of the development of defense capabilities of the country. The main attention is focused on the development of engineering structures and subdivisions that should ensure the growth of the country's defense capabilities and engineering potential based on the principles of total defense. The military engineering organization will be put into operation in the total defense scheme and will ensure the creation of a unified engineering system of the country.

An idea of engineering headquarter means that it will be the part of the General Staff of the Defense Forces and ensures the improvement of management and control of engineering operations, as well as management and preparation of infrastructural projects to increase engineering capabilities. There is given comparison and balance concerning engineering functions and levels of operations in every stage of warfare.

The article also discusses the structures of engineering subdivisions that should be put into operation to improve engineering capabilities to perform engineering operations on strategic, operational and tactical levels.

შესავალი:

საქართველოს სამხედრო ორგანიზაციაში, რომელიც სამხედრო მოღვაწეობით ახორციელებს ქვეყნის თავდაცვას, სამხედრო დარგის მეცნიერები და თავდაცვის თემატიკაზე მომუშავე სპეციალისტები, სამხედრო ინტელიგენციის სახით, შედიან მესამე ჯგუფში. რაც შეეხება პირველ და მეორე ჯგუფებს, მათში შესაბამისად, შედიან სამხედრო ფორმირებები და სახელმწიფო სამხედრო მოღვაწეები.

ამჟამად სამხედრო მოღვაწეებისა და მეცნიერების კვლევის საგანს წარმოადგენს ქვეყნის თავდაცვის ძალებისა და მისი ქვედანაყოფების სწორი სტრუქტურული განვითარება, რომელიც უნდა აისახოს გრძელვადიან გეგმაში და უზრუნველყოს თავდაცვისუნარიანობის განმტკიცება ქვეყანაში და რეგიონში არსებულ გამოწვევებზე ადეკვატური, სათანადო პასუხის გაცემა.

სამხედრო საინჟინრო ორგანიზაცია, რომელიც წარმოადგენს სამხედრო ორგანიზაციის ნაწილს, მისი განვითარება უნდა მოხდეს ეტაპობრივად, სამხედრო ორგანიზაციის განვითარების ყველა ფაზაში. იმის ფონზე, რომ მსოფლიოში სამხედრო ინდუსტრისა და შესაძლებლობების განვითარება აქტიურად მიმდინარეობს, ბოლო 250 წელია საქართველო მისი უახლესი ისტორიის მანძილზე ჯერ რუსეთის იმპერიაში და შემდგომ საბჭოთა კავშირის შემადგენლობაში ყოფნის გამო, საგრძნობლად ჩამორჩა დანარჩენი მსოფლიოს ნაწილს, ხოლო დამოუკიდებლობის მოპოვების შემდეგ 30 წლის განმავლობაში სამხედრო ორგანიზაციის განვითარება კვლავ აქტიურად საკითხად დგას და საჭიროებს სისტემურ მიდგომას მისი ეტაპობრივ განვითარებისთვის.

სამხედრო საინჟინრო ორგანიზაცია

რეგიონში მიმდინარე პოლიტიკური და გეოპოლიტიკური პროცესების ფონზე საქართველო რთული გამოწვევების წინაშე დგას. ამჟამად, როდესაც რუსეთის საოკუპაციო ძალებს ოკუპირებული აქვთ ქვეყნის ორი რეგიონი და სამხედრო ნაწილები განლაგებული ჰყავს ამ რეგიონებში, რითაც უზრუნველყო საკუთარი ქვედანაყოფების სტრატეგიული გამლა და ოპერატიული მონყობა, საქართველოს თავდაცვისუნარიანობა რთული გამოწვევის წინაშე აღმოჩნდა. იმისათვის, რომ თავი გაართვას ამ გამოწვევებს, საქართველოს თავდაცვის დაგეგმარება დაფუძნებულია „ტოტალური თავდაცვის“ პრინციპებზე, რომელიც გულისხმობს ქვეყნის მთელი ტერიტორიის დაცვის უზრუნველყოფას სრული ეროვნული ძალისხმევით, როგორც სამხედრო, ისე სამოქალაქო რესურსების გამოყენებით. ამჟამინდელი ძალთა სტრუქტურა არ უზრუნველყოფს ტოტალური თავდაცვის მოთხოვნილებებისა და ეროვნული თავდაცვის სტრატეგიის მიერ დასახული მისიის ეფექტურ წარმოჩენას. საჭიროა საქართველოს თავდაცვის ძალების საინჟინრო ქვედანაყოფების ძალთა სტრუქტურაში ცვლილებების განხორციელება, საინჟინრო ძალების მართვისა და კონტროლის გაუმჯობესების მიზნით, რათა თანაბრად და ეფექტიანად იქნას მხადაჭერილი სახმელეთო ძალების აღმოსავლეთ და დასავლეთ სარდლობები.

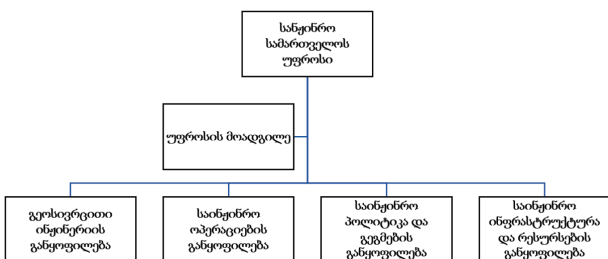
ტოტალური სქემის ამოქმედებისთვის საჭიროა ქვეყნის ერთიანი რესურსის გამოყენება და საინჟინრო შესაძლებლობების გაზრდა, რომელიც ამოქმედდება ერთიან სახელმწიფო საინჟინრო სისტემაში. თავდაცვის ძალების საინჟინრო სტრუქტურებისა და ქვედანაყოფების სტრუქტურისა და შედგენის უპასუხოს არსებულ გამოწვევებს და უზრუნველყოს ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობის გამტკიცება.

საქართველოს თავდაცვის ძალების საინჟინრო ორგანიზაციის (შტაბები) სასურველი მოდელი

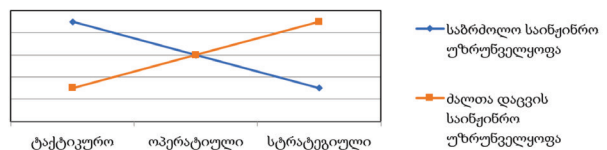
საინჟინრო შტაბის ფუნქცია უნდა მოიცავდეს სტრატეგიული დონის საინჟინრო ოპერაციების დაგეგმვას, შტაბის ხელმძღვანელი იქნება მთავარი ინჟინერი რომელიც მისცემს რჩევებს თავდაცვის ძალების მეთაურს (გენერალური შტაბის უფროსს) ყველა საინჟინრო საკითხთან დაკავშირებით.

შტაბმა უნდა უზრუნველყოს:

- კოორდინაცია გაუწიოს საინჟინრო ქვედანაყოფებსა და წარმართოს საინჟინრო განვითარების პოლიტიკა;
- შტაბმა უნდა შეიმუშაოს საინჟინრო მხარდაჭერის გეგმა როგორც საბრძოლო მოქმედებების დროს ასევე საბრძოლო მოქმედებამდე და შემდგომ, რომელიც უპასუხებს ტოტალური თავდაცვის პრინციპს
- ქვეყნის ტერიტორიების საინჟინრო მომზადებასთან დაკავშირებით გეგმის შემუშავება და წარმოდგენა;
- კოორდინაცია უწყებათაშორის თანამშრომლობისთვის საინჟინრო რესურსების მართვაში;
- ზედამხედველობა და თანამშრომლობა ინფრასტრუქტურული პროექტების მართვაში

ნახ. 1 საინჟინრო შტაბების სასურველი მოდელი

ნახ. 2 ბალანსი საინჟინრო ფუნქციებს შორის ოპერაციის დონეების მიხედვით

საინჟინრო დავალებები ოპერატიული დონეების მიხედვით

სტრატეგიული დონის საინჟინრო დავალებები ძირითადად მოიცავს;

საინჟინრო ძალების დაგეგმარებას, სამხედრო საინჟინრო პოლიტიკას და დოქტრინებს. სტრატეგიულ დონეზე კრიტიკულ ასპექტს წარმოადგენს სამხედრო დანიშნულების ინფრასტრუქტურის პროექტების დაგეგმვა. ინჟინერმა უნდა უზრუნველყოს მოამარაგოს სტრატეგიული დონის შტაბი შემდეგი რჩევებით:

1. რელიეფი და ინფრასტრუქტურული პროექტები;
2. საინჟინრო ძალების სტრატეგიული განლაგება;
3. საინჟინრო გავლენა გაერთიანებულ ოპერაციებზე;
4. სტრატეგიული ხელმძღვანელობა და პოლიტიკა.
 - აუფეთქებელი საბრძოლო მასალების განკარგვაზე;
 - ჰუმანიტარული დახმარების საინჟინრო პროექტებზე;
 - ძალთა დაცვის ღონისძიებების გატარებაზე.

დამატებით საინჟინრო ღონისძიებები, ასევე განიხილება სტრატეგიული დონის სწავლებებში და შეფასებაში მონაწილეობაზე.

ოპერატიული დონის საინჟინრო ოპერაციები ძირითადად ორიენტირებულია ოპერაციების დაგეგმარების პროცესში მონაწილეობასთან. ოპერატიული დონის ინჟინერი არის მთავარი მრჩეველი ოპერატიული დაჯგუფების მეთაურისთვის, რომელიც უწევს კორდინაციას და ხელმძღვანელობს ყველა საინჟინრო კომპონენტს.

ინჟინერმა აუცილებელია მისცეს რჩევა ოპერატიული დაჯგუფების მეთაურს:

1. ოპერაციის რაიონის საინჟინრო მომზადებაში;
2. მანევრის საინჟინრო მხარდაჭერაზე;
3. საინჟინრო ოპერაციების კოორდინაცია საცეცხლე მხარდაჭერასთან და მიზნებთან;
4. ძალთა დაცვის საინჟინრო მხარდაჭერაზე.

ტაქტიკური დონის საინჟინრო ოპერაციები ძირითადად ფოკუსირებულია საბრძოლო საინჟინრო მხარდაჭერაზე, ასევე ძალთა დაცვის საინჟინრო მხარდაჭერაზე რომელიც მოიცავს სიცოცხლისუნარიანობის ოპერაციებსა და ინფრასტრუქტურულ პროექტებს.

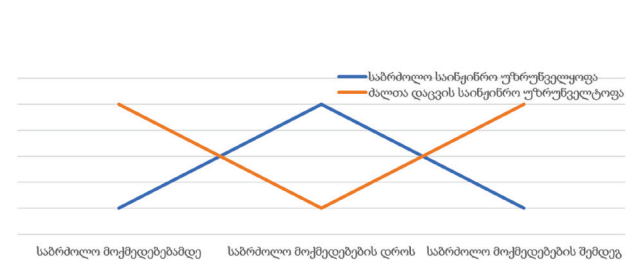
ასევე საინჟინრო ქვედანაყოფებმა უნდა უზრუნველყოს საბრძოლო სამხედრო მოქმედებების სრული საინჟინრო მხარდაჭერა, რომ ოპერატიულმა დაჯგუფებამ შეძლოს ამოცანის წარმატებით შესრულება. დიაგრამის სახით წარმოდგენილია სქემა სადაც ასახულია საინჟინრო ფუნქციების როლი და ბალანსი საბრძოლო მოქმედებების ყველა ფაზაში.

სამხედროსაინჟინრო ქვედანაყოფები

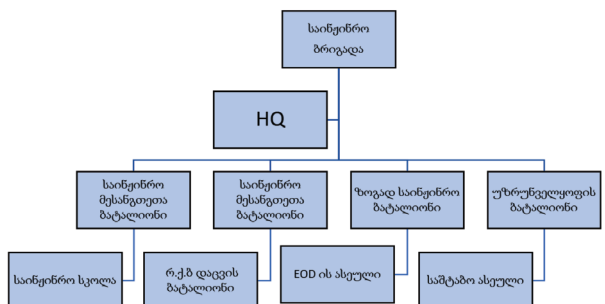
საინჟინრო ქვედანაყოფების ფუნქცია და მათი როლი დღევანდელი საფრთხეებისა და გამოწვევების ფონზე ერთ-ერთ მნიშვნელოვანია თავდაცვის ძალების შემადგენლობაში, საინჟინრო ქვედანაყოფების სტრუქტურული ერთეულების განვითარება სრულად უნდა პასუხობდეს საქართველოს თავდაცვის ძალების ამოცანებს და უნდა უზრუნველყოფდეს სრულ საინჟინრო მხარდაჭერას.

საინჟინრო ოპერაციები:

- უზრუნველყოფს საკუთარი ძალების მობილურობას;
- ამცირებს მონინაალმდგვის მობილურობას;
- აძლიერებს საკუთარი ძალების დაცვასა და უზრუნველყოფს მათ ხან-გრძლივ ქმედითუნარიანობას;
- ხელს უწყობს ფიზიკური გარემოს სწორ გაგებას;

ნახ. 3 საინჟინრო ფუნქციების როლი და ბალანსი საბრძოლო მოქმედებების ყველა ფაზაში.

ნახ. 4. საინჟინრო ბრიგადის სასურველი მოდელი

საინჟინრო ოპერაციები უზრუნველყოფს სრულმასშტაბიანი ოპერაციების ყველა ელემენტს მნიშვნელოვანი საბრძოლო შესაძლებლობებით. ტაქტიკურ დონეზე საინჟინრო მოქმედებები კონცენტრირებულია იმ საბრძოლო ელემენტების განსაზღვრული წესით განლაგებასა და მანევრზე, რომლებიც აუცილებელია ბრძოლის მიზნების მისაღწევად. ტაქტიკური ამოცანები კომპლექსურია, ამიტომ დაგეგმვის დროს გასათვალისწინებელია მონინააღმდგის როგორც სიმეტრიული, ისე ასიმეტრიული შესაძლებლობები.

სამხედრო საინჟინრო ქვედანაყოფებს აქვთ ერთერთი ძირითადი ფუნქცია, როგორც ბრძოლისთვის მომზადების ასევე საბრძოლო მოქმედებების დროს ომის თეატრის ყველა მონაკვეთზე. როგორც ფრონტის ხაზზე ასევე ზურგის რაიონში.

საინჟინრო ბრიგადა

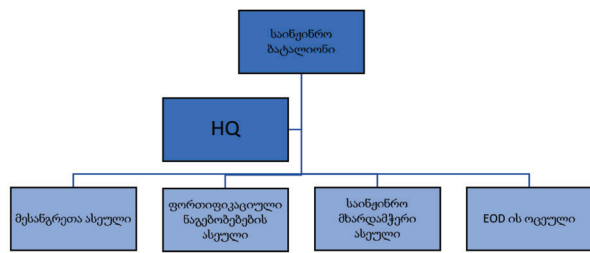
საინჟინრო ბრიგადის ამოცანა იქნება, როგორც ტაქტიკური დონის ოპერაციები ასევე ოპერატიული და სტრატეგიული დონის ამოცანების შესრულება.

ბრიგადა იქნება თავდაცვის ძალების გენერალურ შტაბის პირდაპირ დაქვემდებარებაში და შეძლებს საქართველოს მასშტაბით ოპერაციების განახორციელებას, აღმოსავლეთ და დასავლეთ სარდლობების ოპერატიულ და ტაქტიკურ დონეზე მხარდაჭერის მიზნით; აგრეთვე, სტრატეგიული ოპერაციების განხორციელებას, როგორც საბრძოლო მოქმედებების დროს, ისე საბრძოლო მოქმედებებამდე.

სამანევრო ბრიგადების საინჟინრო ქვედანაყოფები

სამანევრო ქვედანაყოფები, (ბრიგადები) რომლებიც წარმოადგენენ ტაქტიკური ოპერაციების ჯგუფებს, უნდა შეეძლოთ საკუთარი ძალებით ტაქტიკური ოპერაციების განხორციელება, რისთვისაც მათ სჭირდება მანევრისა და სხვადასხვა საბრძოლო ფუნქციების შეთანხმებული და დაბალანსებული მოქმედება. ერთ-ერთ ძირითად ფუნქციას წარმოადგენს საინჟინრო მხარდაჭერა. იმისთვის, რომ სამანევრო ბრიგადებმა დროულად შეასრულონ ამოცანა, უნდა ჰყავდეთ საკუთარი საბრძოლო მხარდაჭერი ელემენტები.

საინჟინრო ბატალიონი. საინჟინრო ბატალიონის სტრუქტურა და აღჭურვილობა დამოკიდებული უნდა იყოს სამანევრო ბრიგადის სახეობაზე. ყველა სამანევრო ბრიგადას უნდა ჰყავდეს მასზე მორგებული საინჟინრო ბატალიონი

ნახ. 5 სამანევრო ბრიგადის საინჟინრო ბატალიონის სასურველი მოდელი

დასკვნა

ყველა ზემოხსენებული რეკომენდაცია საქართველოს თავდაცვის ძალების განსახორციელებელ ზომებთან დაკავშირებით უნდა დაიწყოს და უმოკლეს დროში უნდა მოხდეს მისი განხილვა, რადგან ყველა ეს საკითხი გავლენას ახდენს დავალებების შესრულების ხარისხზე და რაც მთავარია ჩვენი ქვეყნის თავდაცვისუნარიანობაზე. საინჟინრო ორგანიზაციის განვითარება უზრუნველყოფს ეფექტური საინჟინრო შესაძლებლობების გაზრდას, რომელიც უკასხებს მის წინაშე დასმული ამოცანების შესრულებას.

1. გაუმჯობესდება საინჟინრო ქვედანაყოფების მართვის და კონტროლის საშუალება;
2. გაზრდის სამანევრო ქვედანაყოფების მობილურობას და სიცოცხლისუნარიანობას;
3. უზრუნველყოფს კონტრამობილურობის ხარისხის გაუმჯობესებას;
4. უზრუნველყოფს ტოტალური თავდაცვის პრინციპით ქვეყნის საინჟინრო რესურსის მობილიზებას და ეფექტურ მართვას.

საკვანძო სიტყვები:

ტოტალური თავდაცვა, სამხედრო ორგანიზაცია, საიმხედრო საინჟინრო ორგანიზაცია, ერთიანი სახელმწიფო საინჟინრო სისტემა.

KEYWORDS:

total defense, military organization, military engineering organization, united state engineering system.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. E. Medzmariashvili. "Novel approach to indirect of military theory". Munich. 2011. (English)
2. Group of authors. „Military Encyclopedic Dictionary of Georgia“ Tbilisi. 2017 (Georgian)
3. E. Medzmariashvili „Fundamentals of Georgian Military Engineering Doctrine“ Tbilisi. 2006. (Georgian)
4. MurTaz Gujejiani, Davit Maisuradze, Irakli Buishvili „SOME PRIORITIES OF MILITARY SCIENCE IN GEORGIA“ GTU. collection of scientific works (N2 (516), 2020)

შავი ზღვის რეგიონი: აქტორები და ინტერესები

იოსებ ავსაჯანიშვილი

სსიპ-საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, დოქტორანტი,
სამხედრო ინჟინერიის სადოქტორო პროგრამა

ანოტაცია

ცივი ომის დამთავრების შემდეგ სამყარომ განიცადა მნიშვნელოვანი ტრანსფორმაცია გავლენის სფეროების მიმართ მიდგომის თვალსაზრისით. დღევანდელი რუსეთის პოლიტიკა სწორედ იმაში მდგომარეობს, რომ დააფიქსიროს თავის გავლენის სფეროები პოსტსაბჭოურ სივრცეზე და ტრადიციულად მისი გავლენის რეგიონებში. ცივილიზებული სამყარო ეწინააღმდეგება ამ მიდგომას, რადგან აღიარებულია, რომ ყველა ქვეყანას აქვს თავის განვითარების პოლიტიკური ორიენტაციის არჩევის უფლება. მიუხედავად ამისა, ძლიერი ქვეყნები გარკვეულ რეგიონებში ყოველთვის მიმართავენ მათ ხელთ არსებული მექანიზმებისა და ბერკეტების სრულ სპექტრს საკუთარი ინტერესების უზრუნველსაყოფად.

შავი ზღვის რეგიონის მიმართ ინტერესი განპირობებულია მისი კრიტიკული გეოგრაფიული ადგილმდებარეობით. ევროპისთვის ის არის დამაკავშირებელი ხიდი ცენტრალური აზიის რეგიონთან და ჩინეთის მიმართულებით. ევროპის ინტერესი განპირობებულია ასევე იმით, რომ ეს არის ტრანზიტული გზა აზიის მიმართულებით სატრანსპორტო პროექტებისთვის, რომლებიც შავი ზღვის რეგიონზე გადის და პასუხობს ევროპის ეკონომიკურ და ენერგეტიკულ ინტერესებს.

ჩინეთისთვის კი ეს უმოკლესი სახმელეთო-საზღვაო გზაა ევროპისკენ. ეს რეგიონი არის ის დამაკავშირებელი რგოლი, რომლის გამოყენება საკუთარი ინტერესებისა და გავლენის პროექციების კუთხით ხელსაყრელია ყველა მხარისთვის.

რფ-ს შავი ზღვის აუზის კონტროლით ხელი ეხსნება, რომ ჰქონდეს საკუთარი ინტერესების გავრცელების შესაძლებლობა და გავლენის პროექცია მოახდინოს ხმელთაშუაზღვის აუზის ქვეყნებსა და ახლოაღმოსავლეთზე.

აშშ-ს ინტერესი შავი ზღვის რეგიონისადმი განპირობებულია მისი პოლიტიკით ირანის მიმართ და რფ-ს აგრესიული მისწრაფებების გასაწინააღმდეგებლად შავი ზღვის რეგიონში. ეს განსაკუთრებით გამოიხატა მას შემდეგ, რაც რუსეთმა მოახდინა მისი შავი ზღვის სანაპირო ზოლის საგრძნობი გაფართოება ყირიმის ნახევარკუნძულის ხარჯზე.

BLACK SEA REGION: ACTORS AND INTERESTS

IOSEB AVSAJANISHVILI

LepI Georgian Technical University, student Doctoral Program on
Military Engineering

ANNOTATION

After the end of the «cold war» the world underwent significant changes in its approach to spheres of influence. Russia's current policy is to fix its spheres of influence in the post-Soviet space and in other regions of the world where it traditionally has influence. The civilized world opposes this approach because it recognizes that every country has the right to choose the political orientation of its development. Nevertheless, powerful countries have always resorted to the full range of mechanisms and tools at their disposal to protect their interests in the particular regions and areas.

The interest towards the Black Sea region is dictated by its critical geographic location. For Europe, it is a bridge towards Central Asia and China. Europe's interest stems from the fact that this is a transit route to Asia for transport projects that pass through the Black Sea region and meet Europe's economic and energy interests.

For China, it is the shortest route by land and sea to Europe (Balt&Road initiative). The region is a bridge that benefits all parties in terms of projecting their own interests and influences.

The Russian Federation, through control of the Black Sea basin, has the possibility to spread its interests and project its influence to the countries of the Mediterranean basin and the Middle East.

The United States interest in the Black Sea region stems from its policy towards Iran and the neutralization of the Russian Federation's aggressive aspirations in the Black Sea region. This was particularly evident after the significant expansion of the Black Sea coast of the Russian Federation at the expense of the Crimean Peninsula.

დღეისთვის შავი ზღვა წარმოდგება, როგორც მსხვილი გეოპოლიტიკური ინტერესების დაპირისპირების ადგილი ანუ იგი ერთგვარი გზაჯვარედინია სხვადასხვა ინტერესების (კომენტარი: სხვადასხვა ქვეყნების ნაციონალური ინტერესები) კვეთის თვალსაზრისით. გლობალურ პოლიტიკაში შავი ზღვის რეგიონი ამ კუთხით პრიორიტეტულად პირველ ადგილზე არ დგას, რადგან აქვეა ცხელი წერტილებით გადატვირთული ახლო აღმოსავლეთი. მაგრამ, შავ ზღვაში ჩვენ გვაქვს ბევრი სხვა საინტერესო მოხაზულობები: I – საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდგომი პრობლემა და უპასუხოდ დატოვებული შეკითხვები, რომელსაც დავმატა პანდემიით გამოწვეული გამოწვევები; II – ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდგომარეობა—დან გამომდინარე შავი ზღვა ჩვენთვის როგორც პოლიტიკური, ეკონომიკური, კულტურული თუ სამხედრო განვითარების პოტენციალია, ისე საგარეო საფრთხეების შემცველი წყარო; III – შავი ზღვა არის ნოტო—ს აღმოსავლეთ მიმართულების სამხრეთი ნაწილი, რომლის მდგომარეობა დღეისთვის საკმაოდ სენსიტიურია, ალიანსში თურქეთის მიერ ამ ბოლო დროს გამოხატული პოზიციისა და აშშ—თან და ბრიტანეთთან გამწვავებული ურთიერთობების გამო.

რეგიონში არსებული ვითარების განხილვა უნდა მოხდეს მისი მთავარი პოლიტიკური მოთამაშების პოზიციებისა და ინტერესების ჭრილში. ამ ეპიზოდში ჩვენთვის ერთ—ერთი ყველაზე მთავარია რუსეთის ფაქტორი, რომელიც შავი ზღვის რეგიონში (და არა მარტო) ყოველთვის ავლენდა ცხოველ ინტერესს. ბოლო ათწლეულებში განვითარებული მოვლენების, განსაკუთრებით კი ყირიმის ანექსის შემდგომ, მისი წარმომადგენლობა შავიზღვისპირეთში არის საგრძობლად გაზრდილი, ხოლო ინტერესი კი რჩება უცვლელად. აქ აღსანიშნავია, რომ რამდენადაც გასაოცარი არ უნდა იყოს, შავი ზღვის რეგიონში ევროპულ ქვეყნებზე მეტად დღეს ინტერესსა და აქტივობას ავლენს აშშ და გარკვეულწილად მათ ჩაენაცვლა კიდევ. გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ამ ეპიზოდში არის ჩინეთის მომავალი დაინტერესების საკითხი შავი ზღვის რეგიონით, „ერთი სარტყლისა და ერთი გზის“ (balt&road) ინიციატივის გათვალისწინებით.

აღსანიშნავია, რომ საქართველოს გეოგრაფიული მდებარეობა ხელსაყრელია, როგორც ქვეყნის განვითარების შესაძლებლობების კუთხით, ისე საგარეო საფრთხეებიდან გამომწვეული რისკების თვალსაზრისით. ეს გამოიხატება იმით, რომ გეოპოლიტიკური თვალსაზრისით ჩვენ ვიმყოფებით ე.წ. ბუფერულ ზონაში, და რეალურად ვართ ორი უძლიერესი, მაგრამ პოლიტიკური, ეკონომიკური თუ სამართლებრივი თვალსაზრისით განხვავებულ სახელმწიფოთა — რუსეთსა და თურქეთს შორის. აქ კი მნიშვნელოვანია ის, თუ როგორ გადის ამ სახელმწიფოთა ინტერესები საქართველოზე, სადაც საგულისხმოა შემდეგი მომენტი: მიუხედავად იმისა, რომ რუსეთისა და თურქეთის პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები (2016 წლის თურქეთის აშკარა დაპირისპირება აშშ—თან, თურქული ნაკადის პროექტის გაშვება) ზოგიერთ შემთხვევაში ერთმანეთს ემთხვევა, ხოლო ზოგჯერ ისე რადიკალურად განსხვავდება, რომ საკმაოდ ხშირად პოლიტიკური დაპირისპირების წინაშეც კი აღმოჩნდებიან ხოლმე (შენიშვნა: სირიის მაგალითი). ასეთ შემთხვევაში მათ შორის არსებული ერთგვარი შეკავების ხაზი (შენიშვნა: „რკინის ფარდის“ მსგავსი) გადის შავ ზღვაზე და შემდგომ კი კვეთს საქართველოს ტერიტორიას.

რაც შეეხება რეგიონალურ აქტორებს: გემოალინიშნულ ყირიმის ფაქტორთან დაკავშირებით რუსეთის პოზიცია არავისთვის გასაკვირი არაა, ვინაიდან ისტორიულად ის ასეთი ქვეყანაა, რაც განსაკუთრებით ცხადი ხდება მის მიერ წარმოებული მილიტარისტული და დამპყრობლური პოლიტიკის წარმოების ჭრილში. აქ ხაზგასასმელი და აღსანიშნავია დასავლეთის პოზიციონირება. ამ მხრივ უნდა გამოვყოთ ზოგიერთი საკითხი: აღმოსავლეთ ფლანგზე ნატო—ს განლაგება არის ასიმეტრიული, რომელიც კარგად ჩანს ბალტიისა და შავი ზღვების მაგალითზე. სამხედრო თვალსაზრისით ამ ვითარებამ მიიღო სათანადო დასახელებებიც: ბალტიის ზღვის შემთხვევაში ეძახიან „მაღალი ხარისხის მონინავგ განლაგებას“ (enhanced forward presence), ხოლო შავი ზღვის შემთხვევაში ჰქვია „მონინავგ მორგებული განლაგება“ (tailored forward presence). ეს იმას ნიშნავს, რომ ნატოს უსაფრთხოების სისტემა აღმოსავლეთის მხრის ჩრდილოეთ ნაწილში არის უფრო ორგანიზებული და ინფრასტრუქტურულად უფრო აღჭურვილი მაშინ, როდესაც მისი კოლექტიური უსაფრთხოების სისტემა შავი ზღვის სივრცეში თითქმის ყველა პარამეტრით ჩამორჩება. ამის მიზეზია არა მხოლოდ აშშ—რუსეთის ურთიერთობის, არამედ შავი ზღვის სამართლებრივი ფაქტორი. აქ იგულისხმება მონტრეს კონვენცია, რომლის მიხედვით განისაზღვრება შავ ზღვაში სამხედრო წარმომადგენლობა. ეს ხელშეკრულება კი არის საერთაშორისო, მაგრამ მისი განხორციელება დიდწილად თურქეთზე და მის კეთილგანწყობაზე დამოკიდებული, ანუ იმაზე თუ როგორ აწყობს კონკრეტულ პოლიტიკურ ვითარებაში და როგორ განმარტებას მისცემ მას¹. თურქეთი საკმაოდ მნიშვნელოვანი და ანგარიშგასაწევი მოთამაშეა შავი ზღვის რეგიონალური უსაფრთხოების პოლიტიკაში. იგი თითქოსდა ფორმალურად კი არის ნატოს წევრი ქვეყანა, მაგრამ მისი პოზიცია რეგიონში გამოხატულია რამდენიმე სპეციფიური ელემენტით, კერძოდ: თურქეთი არ მაღავს, რომ ნატოს გაძლიერებული წარმომადგენლობა შავიზღვისპირეთში მის ინტერესებში არ შედის; იგი ცდილობს, რომ რუსეთისა და ნატოს ერთმანეთისგან აბსოლუტურად საწინააღმდეგო ინტერესები საკუთარი ნაციონალური ინტერესების დასაცავად და გასატარებლად გამოიყენოს. რეალურად ასეთი მოქმედება თურქეთს არ აძლევს სწორხაზოვანი პოლიტიკის წარმოების საშუალებას და ამის გამოც მას პერიოდულად უხდება რუსეთთან პოზიციონირებით ამერიკასთან დაახლოება. სამართლიანობისთვის უნდა ითქვას, რომ თურქეთი დღეს რეგიონალურ მესახელმწიფოდ არის ქცეული და მისი ეს სტატუსი ნათლად ვლინდება პოლიტიკურად აქტიურ და ცხელ რეგიონებში: ხმელთაშუაზღვაში, ახლო აღმოსავლეთში, სამხრეთკავკასიაში. ყოვლივე ხაზს უსვამს თურქეთის მზარდ დომინირებას მისთვის პოლიტიკურად საკვანძო რეგიონებში.

რუსეთთან დაკავშირებით უნდა ითქვას, რომ ისტორიულად მას ამოძრავებს მის საზღვრებთან სტრატეგიული სიღრმის შექმნის ინტერესი. რუსეთის გაგებით, შავი ზღვა არის მისი ინტერესების მოწინააღმდეგებისათვის ყველაზე მოკლე და იოლი გზა რუსულ სივრცეში შესაღწევად. ამიტომ, რუსეთისთვის შავი ზღვა და თურქეთის სრუტეები, ძალიან სენსიტიური თემაა — ანუ ეს არის როგორც რუსეთის გავლენის სფეროში შეღწევის, ისე რუსული ინტერესების ექსპორტის

¹ კონვენციის ტექსტი თურქეთს უტოვებს მრავალმხრივი აღქმისა და ნაკითხვის შესაძლებლობას.

შესაძლებლობა ხმელთაშუაზღვისპირეთის ქვეყნების მიმართულებით და განსაკუთრებით კი ენერგომატარებლებით მდიდარ გეოგრაფიულ რეგიონებში, რომელთაგან მისთვის უმთავრესი და სტრატეგიულად მნიშვნელოვანია ახლო აღმოსავლეთი მისი საბადოებითა და სატრასპორტო დერეფნებით. ამდენად, რუსეთისათვის ეს არ არის მხოლოდ შავი ზღვის აკვატორია, არამედ ეს არის გასასვლელი როგორც გარედან შიგნით რუსული გავლენის სივრცეში, ისე პირიქით.

ყირიმის ანექსიის შემდეგ, რუსეთმა მიმართა ე.წ. A2AD (anti-access area denial) სტრატეგიას, რომელიც გულისხმობს პრაქტიკულად მთელი შავი ზღვის აკვატორიაზე და საჰაერო სივრცეზე კონტროლის დაწესებას, საჰაერო თავდაცვისა და ხომალდსაინააღმდეგო სისტემების კონცენტრირებას ნახევარკუნძულის ტერიტორიაზე (განლაგებული აქვს სარაკეტო კომპლექსი „ისკანდერი“, ჰარსანინააღმდეგო კომპლექსი S-400 და ხომალდსაინააღმდეგო კომპლექსი „ბასტიონი“). ყოველივე ეს მიმართულია რუსეთისთვის „მტრული ძალის“ შავი ზღვის აკვატორიაში შეღწევის გასაწინააღმდეგოდად და ხმელთაშუა ზღვის რეგიონზე რუსეთის ძალის პროექციების უზრუნველსაყოფად. ეს სტრატეგია მიმართულია იმაზე რომ ნებისმიერ შემთვე ძლას აქ არ ექნება მოქმედებისა და მოძრაობის თავისუფება მნიშვნელოვანი დანაკარგების გარეშე.

ასე რომ, სტრატეგიული სიღრმის შენარჩუნება რუსეთისათვის ყოველთვის მნიშვნელოვანია და ეს არა მარტო შავ ზღვაზე ჩანს, არამედ ხმელეთზეც: ბელორუსიასთან, უკრაინის აღმოსავლეთ რეგიონთან და თუნდაც ჩვენთან მიმართებაშიც, როდესაც მას ორ–ორი რეგიონი აქვს ოკუპირებული. აქედან გამომდინარე ცხადია, რომ მის საზღვართან არსებული რაც მეტი სხვისი გეოგრაფიული ტერიტორიები იქნება მისი გავლენისა და კონტროლის ქვეშ, მით მეტი აქვს მას სტრატეგიული სიღრმის ტერიტორიალური ერთეულები და ეს კი მას მეტი მანევრისა და ბალანსირების საშუალებას აძლევს. შავი ზღვაზე ჯდება მისი სტრატეგიული სიღრმის შენარჩუნების კონცეფციაში. აქედან გამომდინარე უფრო მეტი გამონწვევების მატარებელია ჩვენთვის, ვინაიდან ჩვენც ამ რეგიონის განუყოფელი ნაწილი ვართ და ეს ბრძოლა ამ ორ განსხვავებულ ბანაკს (რფ–ნატო) შორის, ჩვენზე სავარაუდოდ რთულად და საფრთხის შემცველი გარემოებებით აისახება.

აღნიშნულ საკითხზე მსჯელობისას სჭირია შევხვით, თურქეთის მიერ 2013 წელს დაწყებულ, სამხედრო–საინჟინრო თვალსაზრისით უნიკალურ პროექტს – სტამბოლოს ევროპულ ნაწილზე, ბოსფორის სრუტის პარალელურად, მარმარისა და შავი ზღვების დამაკავშირებელი არხის მშენებლობას. აღნიშნული პროექტის განხორციელება მოტივირებულია თითქოსდა ბოსფორის სრუტეში არსებული ეკოლოგიური პრობლემებიდან გამომდინარე, მაგრამ არაა გამორიცხული, რომ ეს არხი გამოყენებულ იქნას სამხედრო ხომალდების გასტარებლადაც². აქ აღსანიშნავია, რომ შავი ზღვის რეგიონში სამხედრო შეიარაღებული ძალების თვალსაზრისით დღეისათვის ყველაზე ძლიერად რუსეთი და თურქეთია წარმოდგენილი, და შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ თუ მოვლენები ისე განვითარდა, რომ სხვებულმა ახალმა არხმა შესუსტა მონტრეს კონვენციის შემღებები, მაშინ ნატო გააძლიერებს მის სამხედრო წარმომადგენლობას შავ ზღვაზე და „მორგებული განლაგებიდან“ გადავა „გაძლიერებულ მონიშნულ განლაგებაზე“.

იმ შემთხვევაში თუ მოვლენები ასე არ განვითარდა, საქართველოს საკუთარი უსაფრთხოების უზრუნველყოფისა და თავდაცვისუნარიანობის განვითარება–განმტკიცებისთვის ალტერნატიულ ვარიანტად შეიძლება განვიხილოთ საერთაშორისო ეკონომიკურ პროექტებში ჩართულობის გაფართოება (კომენტარი: რაც უფრო მეტად ურუნველყოფს ნატოს ქოლგის ქვეშ უსაფრთხოების გარანტიებს) და/ან კოლექტიური უსაფრთხოების ორმხრივ ან მრავალმხრივ პოლიტიკურ ჯგუფებში მონაწილეობა.

რეგიონალური კონფლიქტები:

აღნიშნული საკითხის განხილვა მიზანშეწონილია სამხრეთ კავკასიაში ბოლო დროს განვითარებული კონფლიქტის ფონზე, რომელმაც საკმაოდ შეარყია რეგიონის სტაბილურობა და საფრთხის ქვეშ დააყენა საქართველოს უსაფრთხოების საკითხი. მთიანი ყარაბაღის ირგვლივ მიმდინარე საომარ მოქმედებათა განვითარებასა და შედეგებს კრიტიკული მნიშვნელობა ექნება საქართველოს პოლიტიკური სტაბილურობის, ეკონომიკური განვითარებისა და პოზიციონირებისთვის რეგიონში. ისახება პროცესების განვითარების სხვადასხვა სცენარი სხვადასხვა ვარიაციებით³, თუმცა საქართველოსთვის ყველაზე უპრიანია მოვლენების სწრაფი განვითარების ე.წ. რბილი სცენარი. ამის მიხედვით:

- მთიანი ყარაბაღში მოვლენები განვითარდა ამერბაიჯანული მხარის წარმატებით, მხარეებმა ცეცხლი შეწყვეტეს და დაიწყეს მოლაპარაკებები;
- მთიანი ყარაბაღის უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად ადგილზე განთავსდება სამშვიდობოების რუსული კონტიგენტი⁴, რომელსაც ენდობა როგორც ამერბაიჯანული ისე სომხური მხარე;
- რუსეთი სომხეთს ასუსტებს და ხელისუფლებაში მოჰყავს პრორუსული ძალები⁵;
- რუსეთი მთიანი ყარაბაღის უსაფრთხოებაზე გარანტიის აღებითა და ოკუპირებული ტერიტორიების გათავისუფლებაში ჩუმი მხარდაჭერით აღრმავებს ურთიერთობებს ამერბაიჯანთან – იზრდება მისი გავლენა სამხრეთ კავკასიაში.

საქართველოს როგორც ევროკავშირის ასოცირებულ ქვეყანას, გასასვლელით შავ ზღვაზე, შეუძლია ამ პროცესში დადებითი როლი შეასრულოს. ჩვენ ვართ სამხრეთ კავკასიის ცენტრალური ქვეყანა, რომელზეც გადის ამერბაიჯანისა და სომხეთის საზღვაო და სახმელეთო მომარაგების სასიცოცხლო არტერიები. საომარი მოქმედების დროს ამ ჰუმანიტარული არტერიების შეფერხებულ მოქმედებას კიდევ უფრო დიდი მნიშვნელობა აქვს კონფლიქტის მონაწილე მხარეებისთვის. ეს ჩვენ უნდა გამოვიყენოთ.

რეგიონში მიმდინარე პროცესებზე მრავალწლიანი დაკვირვება მთიანი ყარაბაღში და მის ირგვლივ საომარი მოქმედების განვითარების ამგვარი სცენარებისა და მათი სხვა და სხვა ვარიაციების შესაძლო შედეგებზე მიაწინებს. ყველა მსხვილ

² ბევრი იქნება დამოკიდებული აშშ-ში არჩევნების შემდეგ ახალი ადმინისტრაციის პოლიტიკაზე ახლო აღმოსავლეთში.

³ OSCE შესაძლებლად არ მეჩვენება, რადგან სომხეთი თურქული მხარის მონაწილეობის კატეგორიული წინააღმდეგი იქნება.

⁴ სრულიად აშკარაა რუსეთის აქტივობა სომხეთის მმართველ წრეებთან.

მოთამაშეს⁶ თავისი ინტერესი აქვს კავკასიისა და კონკრეტულად კი საქართველოს მიმართ. დღევანდელი გადასახედიდან ძნელია პროგნოზირება თუ რომელი სცენარით განვითარდება მოვლენები, რამეთუ დღეს მსოფლიოში მოვლენები ისე სწრაფად ვითარდება, რომ სტრატეგიული გათვლა და მითუმეტეს ქვეყნის უსაფრთხოებისა თუ განვითარების დაგეგმარება პრაქტიკულად გადასულია ტაქტიკური დაგეგმვის დონეზე (შენიშვნა: მაქსიმუმ 2–3 წლიანი პერიოდი). ასეთ შემთხვევაში მნიშვნელოვანია რისკებისა და საფრთხეების სწორად შეფასება, სიტუაციური პარტნიორების⁷ სწორად შერჩევა, რომ ქვეყანაში სტაბილურობა და განვითარების პერსპექტივა შენარჩუნდეს.

რაც შეეხება ყარაბაღის კონფლიქტის ამჟამინდელ მდგომარეობას, აშკარაა, მოხდა კონფლიქტის შეჩერება და არა კონფლიქტის გადანაცვლება (peacekeeping vs peacebuilding). ამჯერადაც მხარეებს აქვთ ურთიერთსაპირისპირო ნარატივები ყარაბაღის სტატუსთან დაკავშირებით, ხოლო რუსეთის ინტერესებში არ შედის ამ პრობლემის გადანაცვლება რომელიმე ერთი მხარის სასარგებლოდ. რუსეთისთვის მნიშვნელოვანია ყარაბაღის და საერთოდ სომხეთისთვის ეგზისტენციალური საფრთხეების თემით სპეკულირება ერევანზე თავისი კონტროლის შესანარჩუნებლად, ხოლო ამერბაიჯანისთვის ყარაბაღზე კონტროლის დამყარების არდაშვებით და საკუთარი სამხედრო კომპონენტის განთავსებით მოსკოვი შეეცდება გაანეიტრალოს თურქეთის აქტიურობა.

გამომდინარე ზემოაღნიშნულიდან, აუცილებელი იქნება თვალყურის დევნება პოლიტიკური პროცესების დინამიკაზე ყარაბაღის კონფლიქტის ირგვლივ. იმის გათვალისწინებით, რომ სამშვიდობო ოპერაციის პირვანდელი ვადა განისაზღვრა 5 წლით (მხარეების თანხმობით შემდგომი გაგრძელების პერსპექტივით), უნდა ვივარაუდოთ, რომ კონფლიქტის განახლების ალბათობის შესაფასებლად საჭირო იქნება იმის გამოთვლა, თუ რა ტრაექტორიით წავა მოვლენების განვითარება. საინჟინრო დაზვერვას საშუალება აქვს, მოგვანოდოს გარკვეული ინდიკატორები, როგორცაა: მხარეების მიერ ხანგრძლივი (რკინა-ბეტონის) თავდაცვითი პოზიციების მონყობა-გაძლიერება, კონფლიქტის ზონისკენ მიმავალი გზების საფარის გაძლიერება-გაფართოება ან ახალი გზების მშენებლობა, სომხური მხარის მიერ ყარაბაღში მყარი თავდაცვითი საინჟინრო ზღუდეების მომზადების დაწყება, ამერბაიჯანული მხარის მიერ შეიარაღებაში ახალი საინჟინრო სისტემების მიღება, რომლებიც გათვლილია თავდაცვითი დაბრკოლებების (ფორთიფიკაციების) სწრაფ გარღვევაზე (მაგალითად: დისტაციური განაღმვის სისტემები) და ა.შ.

დასკვნის სახით:

შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების კომპლექსური ხასიათის გათვალისწინებით შეიძლება ვივარაუდოთ, რომ ეს რეგიონი მისი მნიშვნელობიდან და იქიდან გამომდინარე, რაც ახლა ხდება, ახლო მომავლის პერსპექტივაში შავი ზღვის რეგიონი დარჩება მსხვილი საერთაშორისო აქტორების (აშშ, ევროკავშირი, ჩინეთი, რფ, ნატო) მხარდი ყურადღებისა და დაინტერესების ცენტრში.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <https://www.youtube.com/watch?v=QwSYJzi9Gqc&t=1574s> – რადიო-გადაცემაში "საღამოს არხი" ინტერვიუ „ჯეოქეისის“ ხელმძღვანელ ვიქტორ ყიფიანთან, თემაზე: შავი ზღვის რეგიონში შექმნილი ვითარება და ძალთა ბალანსი, საქართველო, რეგიონული გამონწვევები.
2. <https://geocase.ge/ka/publications/185/viqtor-yifiani-shavi-zghvis-regionisadmi-dasavletis-midgoma-operatiulad-gadakhedvasa-da-misadagebas-satchiroebs> – ანალიტიკური ორგანიზაცია „ჯეოქეისის“ თავმჯდომარის, ვიქტორ ყიფიანის ინტერვიუ „ინტერპრესნიუთან“ თემაზე: „შავი ზღვის რეგიონში შექმნილი ვითარება და ძალთა ბალანსი, გარედან მომდინარე ცალკეული ინტერესების შეუთავსებლობა, ასევე საქართველოს რეგიონალური ხასიათის ახალ გამონწვევები“.
3. <https://www.gfsis.org/files/library/opinion-papers/93-expert-opinion-geo.pdf> – ვლადიმერ პაპავა, „ერთი სარტყელი, ერთი გზის ინიციატივა“.

⁶ ესენია: რუსეთი, თურქეთი, ბრიტანეთი, ირანი, დაქსაქსული ევროკავშირი და ეკონომიკურად და ტექნოლოგიურად ძლიერი ჩინეთი, რომელიც თავისი „ერთ გზა ერთი სარტყელის“ (Belt&Road) პროექტით ქსელავს მთელ ახლო აღმოსავლეთს ცენტრალური აზიის ჩათვლით;

⁷ სტრატეგიული პარტნიორობა აღარ არის თანამედროვე პოლიტიკაში.

საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების სისტემა სამხედრო ხელოვნების ჟრილში

ლევან მაისურაძე

სსიპ-საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, დოქტორანტი,
სამხედრო ინჟინერიის სადოქტორო პროგრამა

ანოტაცია

სტატიაში განხილულია საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების სისტემაში სამხედრო ხელოვნების როლი, რომელიც წარმოადგენს სამხედრო მეცნიერების შემადგენელ ნაწილს და მოიცავს ხმელეთზე, ზღვაზე, დედამიწის ირგვლივ სივრცეში საომარი მოქმედებების მომზადებისა და წარმოების თეორიასა და პრაქტიკას. თანამედროვე სამხედრო ხელოვნება ომის წარმოებას განიხილავს სტრატეგიულ, ოპერატიულ, ტაქტიკურ დონეებზე. წარმოდგენილი კლასიკური სტრატეგიებიდან, გამოფიტვის სტრატეგიისგან განსხვავებით, განადგურების სტრატეგია ეყრდნობა ძალას და მისი მთავარი მიზანი ბრძოლა და მონინალმდევის სრული განადგურებაა. ერთ-ერთი ძლიერი იარაღი შედარებით სუსტი ძალისთვის გამოფიტვის სტრატეგიაა, რომლის საშუალებითაც შესაძლებელია დროში განწერილი მოქმედებებით გადამწყვეტი ბრძოლის თავიდან აცილება და მონინალმდევის დასუსტება. ეს მოცემულობა მიზანმიმართულად შეუძლია გამოიყენოს საქართველოს სამხედრო ძალებმა. ორ ოპერატიულ მიმართულებაზე საკვანძო ქალაქების დაცვით მათ საშუალება გაუჩდებათ წინასწარ მოამზადონ ურბანური რაიონები, რაც გამორიცხავს მონინალმდევის მიერ მოახლოების მარშრუტების დაკავებით ომის მოგებას. ბრძოლებში რიცხოვნობრივად და შეიარაღებით აღმატებულ მონინალმდევსთან ბრძოლაში ასიმეტრიული მოქმედების ტაქტიკის გამოყენება ერთიორად გაზრდის ქვედანაყოფების ბრძოლისუნარიანობას, რაც წარმატების წინაპირობა უნდა გახდეს.

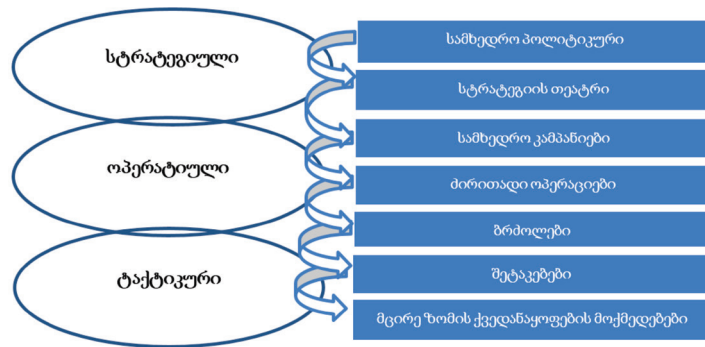
GEORGIAN MILITARY SECURITY SYSTEM IN THE CONTEXT OF MARTIAL ARTS

LEVAN MAISURADZE

LepI Georgian Technical University, student Doctoral Program on
Military Engineering

ANNOTATION

In this article is discussed the role of martial arts in the military security system. It is a part of military science and includes the theory and practice of preparing and making war on land, sea, and around the world. Modern martial art discusses making of the war on strategic, operative and tactical levels. From the presented strategies devastating strategy, in contrast to, exhausting strategy relies on power and its aim is to fight and devastate enemy. One of the powerful weapons for weak force is exhausting strategy. It gives the opportunity to avoid the crucial battle, to weaken the enemy with the help of well-organized combat actions. Georgian military forces can use this strategy purposefully. On two operative directions to protect crucial cities they will have ability to prepare urban regions that excludes the winning of the war by enemies with the help of occupying the approaching routes. To use the tactics of asymmetric operations in the battle with outnumbered and well-fortified army increases combat capability of subdivisions. It can become the prerequisite of success.

სურათი 1. ომის დონეები

სახელმწიფოს ძლიერებისა და უსაფრთხოების გარანტიას XXI საუკუნეში კვლავ წარმოადგენს სამხედრო ძალები, რომლებმაც უნდა დაიცვან ქვეყნის სუვერენიტეტი და ტერიტორიული მთლიანობა. თავდაცვის ძალების ეფექტურად გამოყენებაში მნიშვნელოვან როლს ასრულებს სამხედრო ხელოვნება, რომელიც ომის ყველა დონეზე განსხვავებულ მიდგომებს აყალიბებს და მოითხოვს სახელმძღვანელო ფუნდამენტური პრინციპების სწორ შერჩევას. საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების სისტემის აღმშენებლობის მიზნით სამხედრო ხელოვნება დაფუძნებული უნდა იყოს საფრთხეების მიმართ დროულ და ეფექტიან რეაგირებაზე და ეყრდნობოდეს ომის წარმოების თანამედროვე ხერხებისა და მეთოდების გამოყენების მსოფლიო გამოცდილებას.

სამხედრო ხელოვნება სამხედრო მეცნიერების შემადგენელი ნაწილია და მოიცავს ხმელეთზე, ზღვაზე, დედამიწის ირგვლივ სივრცეში საომარი მოქმედებების მომზადებისა და წარმოების თეორიასა და პრაქტიკას. სამხედრო ხელოვნების განვითარებას, უზინარეს ყოვლისა, განსაზღვრავს სახელმწიფოს პოლიტიკა, სამხედრო დოქტრინა, მობილიზებული რესურსების რიცხოვნობა, მეცნიერების, იარაღისა და სამხედრო ტექნიკის განვითარების დონე, სტრატეგიული ნედლეულის არსებობა. ის ასევე დამოკიდებულია შეიარაღებული ძალების რაოდენობრივ და თვისებრივ შემადგენლობაზე, სამხედრო ტრადიციებზე, ფიზიკურ-გეოგრაფიულ პირობებსა და სხვ.

თანამედროვე სამხედრო ხელოვნება ომის წარმოებას განიხილავს სტრატეგიულ, ოპერატიულ, ტაქტიკურ დონეებზე (იხ. სურათი 1). ისინი ისე მჭიდროდ უკავშირდებიან ერთმანეთს, რომ მკვეთრად განსაზღვრულიც კი არ არის ზღუდეები თუ საზღვრები. გარდა ამისა, ისინი ერთმანეთთან აკავშირებენ პასუხისმგებლობისა და დაგეგმვის დონეებს, უზრუნველყოფენ იდეების თავმოყრას, პრობლემების განხილვასა და მათი გადაჭრის გზების ძიებას. მიუხედავად ტექნოლოგიების განვითარებისა, ომის დონეებად დაყოფა კვლავ არსებითია, რადგან „ომის ერთ დონეზე მიღებული გადაწყვეტილებები ომის ყველა სხვა დონეზე ახდენს გავლენას“¹.

ომის სტრატეგიულ დონეში იგულისხმება სახელმწიფოს ეროვნული მიზნების მისაღწევად სამხედრო ძალის გამოყენება, რომელიც ინტეგრირებულია სახელმწიფოს სიძლიერის ინსტრუმენტებთან. ამ დონეზე ქვეყანა განსაზღვრავს ეროვნულ სტრატეგიულ მიზნებსა და მიმართულებებს უსაფრთხოების სფეროში, მიზნების მისაღწევად ქმნის და იყენებს სახელმწიფო რესურსებს. თანამედროვე კონვენციური ტიპის საბრძოლო მოქმედებების წარმართვისთვის ძირითადად ჩამოყალიბებულია განადგურებისა და გამოფიტვის კლასიკური სამხედრო სტრატეგიები.

„საქართველოს ეროვნული სამხედრო სტრატეგია“, რომელიც დამტკიცებულია 2014 წელს, ასახავს შეიარაღებული ძალების წინაშე არსებულ ახალ რეალობებს და უსაფრთხოების სფეროში თავდაცვის დაგეგმვის სტრატეგიული დონის დოკუმენტებით განსაზღვრულ ტენდენციებს. აღნიშნული დოკუმენტი ადგენს საქართველოს შეიარაღებული ძალების სამხედრო მიზნებს, ამოცანებსა და შესაძლებლობებს. ნაშრომის ამ ნაწილში განვიხილავთ რა კლასიკურ სამხედრო სტრატეგიებს, შევეცდებით უსაფრთხოების გარემოსა და შესაძლებლობების გათვალისწინებით რეკომენდაცია გავუწიოთ ომის წარმოების იმ სტრატეგიას, რომელიც უფრო ოპტიმალური შეიძლება იყოს სახელმწიფოსთვის სასურველი შედეგის მისაღწევად კონკრეტულ ვითარებაში დასახული ამოცანის მისაღწევად.

განადგურების სტრატეგიის მიზანია ძალისმიერი მეთოდებით გამოიწვიოს მოწინააღმდეგე ან აიძულოს იგი, რომ გამართოს გადამწყვეტი ბრძოლები, რომელთა მთავარი მიზანი მოწინააღმდეგის ძალების სრული განადგურება იქნება. თუ განადგურების სტრატეგიის მთავარი იარაღი არის ბრძოლა, გამოფიტვის სტრატეგია ცდილობს, თავი აარიდოს მოწინააღმდეგის ძირითად ძალებთან გენერალური ბრძოლების გამართვას და ამის საწინააღმდეგოდ მიმართავს უფრო მანევრულ და ერთგვარ „ემშაკურ“ ხერხს, რომელიც გულისხმობს მოწინააღმდეგის სუსტი წერტილების მოწინააღმდეგე, განსაკუთრებული დანიშნულების სამიზნეების განადგურებასა და მის დასუსტებას, რითაც მტერს ბრძოლის სურვილს აკარგვინებს.

როდესაც მოწინააღმდეგე ცდილობს გადამწყვეტი ბრძოლისათვის თავის არიდებას ან ზავის დადებას, ეს იმაზე მეტყველებს, რომ მას არ აქვს არჩეული განადგურების სტრატეგია და იგი აღიარებს მოწინააღმდეგის უპირატესობას. აქვე უნდა აღინიშნოს ისიც, რომ გამოცდილი სარდალი, რომელმაც იცის საკუთარი და მოწინააღმდეგის შესაძლებლობები, არასდროს დათანხმდება ზავს, თუ მისი გაცილებით დიდი უპირატესობა არ იკვეთება. ხშირად განადგურების სტრატეგია

¹ „FM 3-0 Operations“ – აშშ 2017 წელი

არის ერთადერთი გზა ომის მოგებისა. მაგალითად, 1918-21 წლების რუსეთ-საქართველოს ომში რუსეთის უპირველესი მიზანი იყო საქართველოს სამხედრო ძალის განადგურება, რის შემდეგაც მას ეხსნებოდა გზა ქვეყნის დასაკავებლად და პოლიტიკური მიზნების მისაღწევად.

ძლიერი და დიდი ქვეყნის უპირველესი მიზანი, როგორც აღვნიშნეთ, მონინალმდეგის სრული განადგურებაა. 2008 წლის აგვისტოს ომში რუსეთის ამოცანა, გარდა ქვეყნის მნიშვნელოვანი ობიექტების განადგურებისა, ჩვენი შეიარაღებული ძალების სრული განადგურება და დემორალიზაცია იყო. ეს მაგალითი ცხადყოფს, რომ, თუ შეიარაღებულ ძალებს შეუძლიათ ბრძოლაში წინააღმდეგობის გაწევა, განადგურების სტრატეგიის მიხედვით, იგი მტრისთვის პირველ სამიზნეს წარმოადგენს.

თანამედროვე ომებიდან გამოფიტვის კლასიკურ მაგალითს წარმოადგენს ავღანეთში საბჭოთა კავშირის ომი. ამ ომში ავღანელები მოქმედებდნენ განსხვავებული ტაქტიკით, როგორცაა: ფსიქოლოგიური ზემოქმედება, მცირემასშტაბიანი გამომფიტავი შეტაკებები. ასეთი ტაქტიკით ისინი აიძულებდნენ მონინალმდეგს უარი ეთქვა ბრძოლაზე. ამკარაა, რომ აღნიშნულმა სტრატეგიამ გაამართლა.

განადგურების სტრატეგიის მაგალითია ნატოს კოალიციური ძალების მხრიდან 1991 წელს ერაყში განხორციელებული ოპერაცია „უდაბნოს ქარიშხალი“, რომლის მთავარ მიზანს წარმოადგენდა მონინალმდეგის საბრძოლო პოტენციალის განადგურება. ეს იყო კონვენციური ტიპის ომი, რომელშიც ძალებით აღმატებულმა მხარემ (კოალიციურმა ძალებმა) გამოიყენა განადგურების სტრატეგია და მიზანსაც მიაღწია. ამდენად, შეიძლება ითქვას, რომ განადგურების სტრატეგია ყოველთვის არის ძლიერი მხარის სწორი არჩევანი.

გამოფიტვის სტრატეგიის საილუსტრაციოდ შესაძლოა განვიხილოთ გიორგი სააკაძის მოქმედებები ირანელების წინააღმდეგ. იგი არასდროს ყოფილა მტერთან პირდაპირ შეხების მომხრე. ყოველთვის არჩევდა მოულოდნელ სიტუაციებს, ხელსაყრელ პოზიციებს და მცირე, თუმცა მნიშვნელოვანი დარტყმებით მონინალმდეგის ძალების შესუსტებას ახერხებდა. გავისწავლოთ მარტყოფის ბრძოლა 1625 წლის 25 მარტს, რომელშიც მან დიდი მოხერხებით დაამარცხა მონინალმდეგე; ასევე – მარაბდის ბრძოლა იმავე წლის 1 ივლისს. ქართველთა მარცხის მიუხედავად, შემდგომ დღეებში ქსნის ხეობაში პარტიზანული ბრძოლებით ირანელების 12 000-იანი ლაშქარი სრულად განადგურდა. ასეთი მოქმედებებით ქართლ-კახეთის წინააღმდეგ ბრძოლებში, საბოლოო ჯამში, ირანის 120 000-იანი ლაშქარი განახევრდა. ამკარაა, რომ გამოფიტვის სტრატეგია მოითხოვს მეტ განსჯას, სტრატეგიულ ხედვას, ასეთ დროს რთულდება მოქმედება, ამიტომაცაა, რომ უფრო ძლიერი მხედართმთავრები, რომლებსაც შედარებით ნაკლები ძალა ჰყავდათ, უპირატესობას გამოფიტვის სტრატეგიას ანიჭებენ.

ამრიგად, როგორც გამოფიტვის, ისე განადგურების სტრატეგიას აქვს მოქმედების თავისებურებანი: ერთისთვის ბრძოლა ძირითადი საშუალებაა, მეორისთვის – ერთ-ერთი; ერთისთვის მონინალმდეგის ძირითადი ძალებია მთავარი სამიზნე, მეორისთვის – ნებისმიერი რამ, რითაც ზიანს მიაყენებს მტერს; ერთისთვის ომის მიმდინარეობისას ბრძოლები ერთ თანმიმდევრულ ჯაჭვს წარმოადგენს, მეორისთვის – სხვადასხვა ბრძოლებს ერთმანეთთან კავშირი არ აქვს; თუ ერთისთვის მთავარი მიზანი მონინალმდეგის ძალების სრული განადგურებაა, რათა მიაღწიოს სასურველ შედეგს და აიძულოს იგი უარი ეთქვას შემდგომ ბრძოლებზე, მეორის მთავარი ამოცანა არა მონინალმდეგის სრული განადგურება, არამედ ომამდელ ვითარებაზე უკეთესი მდგომარეობის მიღწევაა.

აქედან გამომდინარე შეიძლება ითქვას, რომ სწორედ გამოფიტვის სტრატეგია იქნება ერთ-ერთი ძლიერი იარაღი შედარებით სუსტი ძალისთვის, რომელსაც არ შესწევს ძალა გადამწყვეტი ბრძოლები აწარმოოს და პირდაპირ დაუპირისპირდეს მონინალმდეგს. სამხედრო უსაფრთხოების განმტკიცებისთვის ამ სტრატეგიის პრინციპების გამოყენება უნდა აისახოს ეროვნულ სამხედრო სტრატეგიაში და შესაბამისად მომზადდეს თავდაცვის ძალები. გამოფიტვის სტრატეგია აგრეთვე ითვალისწინებს ასიმეტრიული ტიპის საბრძოლო მოქმედებებს. ამის ყველაზე ნათელი მაგალითია უძველესი დროის ბრძოლა ბიბლიურ გოლიათსა და დავითს შორის. რა მოხდებოდა, თუ მხოლოდ ფიზიკური ძალით შეებრძოლებოდნენ ისინი ერთმანეთს? ალბათ, ძნელი წარმოსადგენი არაა.

ომის ოპერატიული დონე წარმოადგენს ოპერატიულ ხელოვნებას. იგი მოიცავს სტრატეგიული საბოლოო მდგომარეობის მისაღწევად საომარი კამპანიისა და ფართომასშტაბიან ოპერაციებში ტაქტიკური ძალების გამოყენებას. ოპერატიულ დონეზე მოქმედებებში ძირითადად ჯარების რამდენიმე სახეობა მონაწილეობს. მათი მოქმედებები კოორდინირებულია დროში, სივრცეში და ორიენტირებულია სამოქმედო რაიონში სტრატეგიული ან ოპერატიული მიზნების მიღწევაზე. ეს მოქმედებები ტარდება ერთდროულად ან თანმიმდევრულად საერთო გეგმის თანახმად და იმართება ერთი მეთაურის მიერ.

სამხედრო კუთხით ჩვენი ქვეყნის გეოგრაფიული მდგომარეობა და რელიეფი, დასახლებული რაიონების განლაგება და კიდევ სხვა მრავალი ფაქტორი გვკარნახობს (ან გვაიძულებს), რომ საომარი მოქმედებები ვანარმოთ აღნიშნული გარემოებების გათვალისწინებით. შესაბამისად, საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების გარემოს თვალსაზრისით, თავდაცვის ძალთა სტრუქტურაში გათვალისწინებულია ოპერატიული დონის სარდლობები (აღმოსავლეთ სარდლობა და დასავლეთ სარდლობა). მათი საომარი მოქმედებების თეატრი წინასწარ არის განსაზღვრული, მაგრამ მნიშვნელოვან დილემად რჩება მცირე რესურსების პირობებში გადამწყვეტი ოპერაციების წარმოება მოახლოების მარშრუტებისა თუ მნიშვნელოვანი დასახლებული პუნქტების დასაცავად.

თუ გავყვებით კლავსიკური განმარტებას ომის შესახებ, რომლის თანახმადაც, ომი გახლავთ პოლიტიკის გაგრძელება ძალადობის გზით, შეგვიძლია ეტაპობრივი განვრცობის საფუძველზე მივიღეთ იმ დასკვნამდე, რომ ნებისმიერი პოლიტიკური ვითარება შესაბამისად უნდა იყოს გამოხატული ჯარების განლაგებით გეოგრაფიულ სივრცეში და, პირიქით, სამხედრო-ოპერატიულ ვითარებას (ანუ ჯარების განლაგებას გეოგრაფიულ სივრცეში) უნდა შეესაბამებოდეს სახელმწიფოთა შორის პოლიტიკური მდგომარეობა. ეს ასევე არის. ჯარების განლაგება ადგილმდებარეობაზე პოლიტიკურ ვითარებას ასახავს. აღნიშნული პრინციპი სრულად არის გათვალისწინებული საქართველოს სამხედრო უსაფრთხოების ჭრილში.

მონინალმდეგის ჯარების განადგურება ხშირ შემთხვევაში მხოლოდ ბრძოლის მიზნის მიღწევის პირობაა (ისიც არა

ყოველთვის) და მეტი არაფერი. როგორც სუნ ძი ამბობს: „ყველაზე კარგი ომია, შეინარჩუნო მონინალმდევის ჯარები მთლიანად“. ბრძოლის მიზანი დასახლებულ პუნქტებში, განსაკუთრებით მსხვილმასშტაბიან ქალაქებში, „შესწრება“ და მათი „განწყობის“ მოპოვება. ქალაქებისა და დასახლებული პუნქტების დაპყრობა-დაუფლების მიზანი მოსახლეობის კეთილგანწყობის მოპოვება უნდა იყოს და არა, მაგალითად, ქალაქის განაპირას ბრძოლაში მისი დამცველი ჯარების განადგურება. ბრძოლების დამთავრების შემდეგ ოკუპირებულ ტერიტორიაზე სამხედრო რეჟიმი მუდმივად ვერ გაგრძელდება. მართვა სამოქალაქოებს უნდა გადაეცეთ. მართვის ის სტრუქტურა და ფორმა, რომელიც ოკუპაციის შემდეგ უნდა დამკვიდრდეს, მისაღები უნდა იყოს ადგილობრივი მოსახლეობისთვის. წინააღმდეგ შემთხვევაში, ვითარება არასტაბილური იქნება და ადრე თუ გვიან ისევ ბრძოლამდე და ომამდე მივა. მაშინ ომის მიზანიც დაიკარგება და ბრძოლისაც.

ვითარების უკეთ წარმოსაჩენად, შეგვიძლია შევთანხმდეთ და ფრონტის ხაზის მიმდებარე დასახლებულ პუნქტს (მეომარ მხარეთა შორის სადავო სოფელს, ქალაქს...) პირობითად მივანიჭოთ ორი ერთმანეთის საპირისპირო ნიშანი „პლუსი“ და „მინუსი“. თუმცა აქ პლუსი და მინუსი ნეგატიურსა და პოზიტიურს არ ნიშნავს. ეს ნიშნებია, რომლებიც მეომარ მხარეებს აქვთ. ქალაქში მნიშვნელოვანად იზრდება ხოლმე იმ ნიშნის წილი, რომელიც ნიშნის მქონე ჯარებიც მას უახლოვდებიან. ამიტომ, თუ ერთი მათგანი დაიკავებს ქალაქს და მოაწყობს მისი დაცვის სისტემას, მეორე მხარეს მისი დაბრუნებისა და „ნიშნის“ სათავისოდ შეცვლისთვის გაცილებით მეტი ძალისხმევა დასჭირდება, ვიდრე დასჭირდებოდა მაშინ, თუ იგი შესწრებდა, დაიკავებდა ჯერ კიდევ „თავისუფალ“ ქალაქს და მოაწყობდა მისი დაცვის სისტემას ან შეებრძოლებოდა მონინალმდევს „ნიშნის“ მქონე ჯარებს და დაამარცხებდა მას ქალაქის მისადგომებთან. რომელიმე მხარის მიერ ქალაქის დაკავების შემდეგ ქალაქში ყალიბდება წესწყობილება (თუნდაც რეჟიმი), რომელიც საბოლოოდ თრგუნავს და გამოდევნის მისი სანინალმდევს „ნიშნის“ მატარებელ საზოგადოებას. უმჯობესია, თუ ასეთი საზოგადოება (ანუ „დაპირისპირებული ნიშანი“) საერთოდ აღარ არის ან უმნიშვნელოა.

შემოაღნიშნული შეგვიძლია განვიხილოთ ჩვენი ქვეყნისთვის მოსალოდნელი სამხედრო საფრთხეების გათვალისწინებით. აღმოსავლეთ და დასავლეთ საქართველოს ორ ოპერატიულ მიმართულებაზე მნიშვნელოვანია საკვანძო ქალაქების დაცვა, ხოლო მიახლოების მარშრუტების დაცვა მხოლოდ მაფორმირებელი ოპერაციის კუთხით უნდა განიხილებოდეს. ეს მოგვცემს საშუალებას წინასწარ მოვემზადოთ, გავამაგროთ ქალაქები თავდაცვითი ბრძოლებისთვის. მაგრამ იმ შემთხვევაში, თუ მონინალმდევს გადაამწყვეტ ბრძოლებს გავუმართავთ მხოლოდ მოახლოების მარშრუტებზე და დავმარცხდებით, შეუძლებელი იქნება ოპერაციების შემდგომი ეტაპის განხორციელება და მხოლოდ უკანდახეული ძალებით ქალაქის დაცვა. ამის ნათელი მაგალითია 2020 წლის აზარბაიჯანისა და სომხეთის ომი, როდესაც ყარაბაღის სამხრეთ ფრონტზე დამარცხებულმა და უკანდახეულმა სომხურმა ძალებმა ვეღარ მოახერხეს ქალაქ შუშას შენარჩუნება. ამიტომ ოპერატიული ხელოვნების ჭრილში საჭიროა თითოეულ ოპერატიულ მიმართულებაზე სამანევრო ძალების პროპორციული გადანაწილებით: 1/2 ან მეტი ძალებით საკვანძო ქალაქების, ხოლო შედარებით მცირე ძალებით მიახლოების მარშრუტების დაცვა.

ომის ტაქტიკური დონე არის სამხედრო ხელოვნების შემადგენელი ნაწილი, რომელიც მოიცავს ქვედანაყოფებისა და ნაწილების ბრძოლისთვის მომზადებას, წარმოების თეორიასა და პრაქტიკას. საქართველოს თავდაცვის ძალებში ტაქტიკურ დონეზე მოქმედი სამხედრო დოქტრინები დაფუძნებულია აშშ-ის უსაფრთხოების გამონვევებზე საპასუხოდ. შესაბამისად, იგი სრულად არ არის მორგებული ჩვენს სამხედრო ტექნიკურ შესაძლებლობებზე, ასევე არ ითვალისწინებს რიცხობრივად და შეიარაღებით აღმატებულ მონინალმდევსთან ბრძოლის თეორიას. აღნიშნული თვალსაჩინო ხარვეზის გამოსასწორებლად საჭიროა საომარი მოქმედებების თეატრისა და სავარაუდო პირობითი მონინალმდევის შესწავლა, ასევე არსებული შეიარაღებისა და ტექნიკის შესაძლებლობების გათვალისწინება სამხედრო უსაფრთხოების გაძლიერების მიზნით.

როგორც უკვე ავღნიშნეთ, გამოფიტვის სტრატეგია მოითხოვს გენერალური ბრძოლების თავიდან არიდებას, რომლის მიღწევა შესაძლებელია საბრძოლო ძალის ტაქტიკურად სწორი გამოყენებით. ტაქტიკურ დონეზე ყველა ქვედანაყოფი, მიუხედავად ტიპისა, ქმნის ან ინარჩუნებს საბრძოლო ძალას, რაც ხელს უწყობს ოპერაციების ჩატარებას. მეთაურები უზრუნველყოფენ, რომ საერთო-საჯარისო ძალებს ჰქონდეთ საკმარისი პოტენციური საბრძოლო ძალა, რათა შეძლონ სრული სპექტრის ოპერაციების ელემენტების კომბინირება პირობების შესაბამისად. საბოლოოდ, სახმელეთო ძალები ახდენენ საბრძოლო ძალის კომბინირებას მონინალმდევის დასამარცხებლად და ვითარების სამართავად. მეთაურები აბალანსებენ ლეტალური და არალეტალური ხასიათის მასირებული ზემოქმედების უნარს და სინქრონიზებულად ამ ზემოქმედების მომხდენი ქვედანაყოფების გაშლისა და უზრუნველყოფის საჭიროებას.

დამატებითი და ერთმანეთის შემავსებელი ეფექტების მიღწევა მოითხოვს სინქრონიზაციას, ინიციატივასა და უნივერსალობას. სინქრონიზებული მოქმედება არის ძირითადი ბაზისი. მეთაურები განლაგებენ სისტემებს სივრცესა და დროში მაქსიმალური ეფექტის მისაღწევად. მდგომარეობის შეცვლის შესაბამისად მეთაურები ბრძანების გარეშე აერთიანებენ სამხედრო ქვედანაყოფებს, თავდაცვით სისტემებსა და ქმნიან ახალ კომბინაციებს მონინალმდევის რთულ მდგომარეობაში ჩასაყენებლად. სათანადოდ კომბინირებული საშუალებები წარმოშობენ ასიმეტრიას, რომელსაც საერთო-საჯარისო ძალები იყენებენ.

ასიმეტრიული დარტყმებით დილემის წინაშე შეიძლება აღმოჩნდეს მონინალმდევის სამხედრო ძალები. ამ შემთხვევაში იგი ხდება მნიშვნელოვანი, ხშირად გადაამწყვეტი, როცა განსხვავების ხარისხი ანიჭებს საგნობრივ უპირატესობას ერთ მხარეს. ასიმეტრიული ბრძოლები შეიძლება იყოს უკიდურესად დამანგრეველი, განსაკუთრებით, თუ სამიზნე არ არის მზად, დაიცვას თავი ასიმეტრიული საშიშროებისაგან. ასიმეტრია შეიძლება შემცირდეს დროის მანძილზე თუ მონინალმდევები ეჩვენებენ განსხვავებას. უფრო ფართო გაგებით, ასიმეტრიული ბრძოლის დროს ცდილობენ მოერიდონ მონინალმდევის ძლიერ მხარეებთან შეხვედრას და დარტყმა მოახდინონ შედარებით სუსტ მხარეებზე.

ამრიგად, ჩვენი ქვეყნის თანამედროვე სამხედრო უსაფრთხოების სისტემის მუდმივი განვითარების პირობებში, თავდაცვის ძალების აღმშენებლობისთვის მნიშვნელოვანია სამხედრო საფრთხეებზე დროული და ეფექტიანი რეაგირება,

ომის წარმოების თანამედროვე ხერხებისა და მეთოდების გამოყენება. ვფიქრობთ, ნაშრომში განხილული გამოფიტვის სტრატეგია სუსტი ძალისთვის იქნება ერთ-ერთი ძლიერი იარაღი, რომლის საშუალებითაც შევძლებთ გადამწყვეტი ბრძოლა ავირიდოთ თავიდან და დროში განვლილი მოქმედებებით დავასუსტოთ მოწინააღმდეგე. ორ ოპერატიულ მიმართულებაზე საკვანძო ქალაქების დაცვით საქართველოს თავდაცვით ძალებს საშუალება გაუჩნდება წინასწარ მოამზადონ ურბანული რაიონები, რაც გამორიცხავს მოწინააღმდეგის მიერ მოახლოების მარშრუტების დაკავებით ომის მოგებას. ბრძოლებში რიცხობრივად და შეიარაღებით აღმატებულ მოწინააღმდეგესთან ბრძოლაში ასიმეტრიული მოქმედების ტაქტიკის გამოყენება ერთიორად გაზრდის ქვედანაყოფების ბრძოლისუნარიანობას, რაც წარმატების წინაპირობა უნდა გახდეს.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. ნ. კონდარი, სუნ ძი, თბ. 2000
2. ვ. ვაციტაძე, სტრატეგიის საფუძვლები, თბ. 2007
3. ე. მეძმარიაშვილი, თავდაცვის გარემო და შეიარაღებული ბრძოლის საფუძვლები სამხედრო ინჟინრებისთვის, თბ. 2018
4. ნ. მიქაუტიძე, პოლიტიკა და სამხედრო სტრატეგია ურთიერთკავშირები და მათი ფორმირების მეთოდოლოგია სახელმწიფოში, თბ. 2015
5. ე. მეძმარიაშვილი, ქართული სამხედრო ენციკლოპედიური ლექსიკონი თბ. 2017
6. ლ. სანიკიძე, გიორგი სააკაძე, თბ. 1988
7. ეროვნული სამხედრო სტრატეგია, თბ. 2014
8. სპარსეთის ყურის ომი (ოპერაცია „უდაბნოს ქარიშხალი“ ნაწილი II <https://cecxi.wordpress.com/2014/05/01>
9. FM 3-0, Operations, 6 December 2017
10. J. Echevarria, Military Strategy, Oxford University 2017

პოსტ-სოციალისტური სივრცის ქვეყნების ურთიერთობა ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციასთან (პოლონეთისა და საქართველოს მაგალითზე)

მაკა ბენაშვილი

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის
(საერთაშორისო ურთიერთობის პროგრამის) დოქტორანტი

ანოტაცია

ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაცია დაარსების დღიდან მსოფლიოში არსებული გამოწვევების საპასუხოდ მოქმედებს, სტაბილურობის დაცვა, წევრი სახელმწიფოებისთვის უსაფრთხო გარემოს გარანტიების შექმნა, პარტნიორ ქვეყნებთან პოლიტიკური სტაბილურობა მისი ვალდებულებაა. ამასთან, ხშირია ცხელ წერტილებში მისი სამხედრო ძალებით განხორციელებული სამშვიდობო მისიები, რომელშიც აქტიურად არიან ჩართულნი პარტნიორი ქვეყნებიც, რომელთა მიზანი ორგანიზაციის წევრობაა. ჩრდილოატლანტიკურმა ალიანსმა დღემდე რვა გაფართოება უკვე აწარმოვა, ეს განსაკუთრებით გამოჩნდა საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, როდესაც რუსეთისგან, როგორც მისი სამართალ მემკვიდრისგან მოსალოდნელი საფრთხეების თავიდან აცილების მიზნით ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციამ დაიწყო გაფართოების პროცესი.

ალიანსისთვის მნიშვნელოვანი გახდა თანამშრომლობის გაფართოება პოსტ-სოციალისტური სივრცის ქვეყნებთან, რასაც სტრატეგიული მნიშვნელობა აქვს და საერთაშორისო პოლიტიკის აქტუალური საკითხია. წარმოდგენილ სტატიამ ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციის პოსტ-სოციალისტურ ქვეყნებთან ურთიერთობა გადმოცემული წევრი და მოკავშირე ქვეყნების, პოლონეთისა და საქართველოს მაგალითზე.

THE RELATIONSHIP OF POST-SOVIET COUNTRIES WITH THE NORTH ATLANTIC TREATY ORGANIZATION (EXAMPLES OF POLAND AND GEORGIA)

MAKA BENASVILI

Georgian Technical University
Faculty of Law and International Relations
(Program of International Relations) PhD student

ANNOTATION

The North Atlantic Treaty Organization has been working to meet the challenges of the world in terms of the inception, to maintain stability, to guarantee a safe environment for member states, and to maintain political stability with the partner countries.

At the same time, there are frequent peacekeeping missions carried out by the NATO military forces, in which partner countries are actively involved. The partner countries desire to gain the membership of NATO.

The North Atlantic Alliance has already expanded eight times to date, particularly the enlargements have taken place evidently after the collapse of the Soviet Union, NATO performs the expansions in order to evade potential threats from Russia, the legal successor of the soviet union

It has become much more important for the Alliance to expand cooperation with the countries of the post-socialist space, which is of strategic significance, since it is a crucial issue in terms of international politics.

This article presents the relations of the North Atlantic Treaty Organization with the post-socialist countries on the example of the member and allied countries, Poland and Georgia.

შესავალი

მეორე მსოფლიო ომის დასრულების შემდეგ ევროპის მთელ რიგ ქვეყნებში სოციალისტური მმართველობა დამყარდა, მათ შორის, 1947 წელს - პოლონეთში. საბჭოთა კავშირის გავლენის სფეროს ზრდას, რა თქმა უნდა, დემოკრატიული სახელმწიფოები ვერ შეეგუებოდნენ. იქიდან გამომდინარე, რომ ამ პერიოდში ევროპა დასუსტებული იყო, მხოლოდ „მარშალის გეგმა“ ვერ უზრუნველყოფდა საბჭოთა კავშირიდან მომდინარე საფრთხესთან გამკლავებას, 1949 წელს ჩრდილოეთ ამერიკისა და ევროპის ისტორიულ გაერთიანებას საფუძველი ჩაეყარა.

ჩრდილოატლანტიკური ალიანსი ცივი ომის პერიოდში საბჭოთა კავშირის საპირწონე, გამანეიტრალებელ ძალას წარმოადგენდა. საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ ნატო-ს დღის წერიკში დადგა ისეთი საკითხები, როგორცაა უსაფრთხოების გარანტიების შექმნისთვის ჰუმანიტარული დახმარებების განწვევა, ცხელ წერტილებში სამშვიდობო მისიით ოპერაციების ჩატარება. ალიანსისთვის მნიშვნელოვანი გახდა თანამშრომლობის გაფართოება პოსტ-სოციალისტური სივრცის ქვეყნებთან.

სტატიამი, საკვლევი თემატიკის გარშემო არსებული ლიტერატურისა და ოფიციალურ ვებ-გვერდებზე განთავსებული მასალის შესწავლის საფუძველზე, განვიხილავთ იმ ძირითად ფაქტორებს, რომლებმაც ხელი შეუწყო პოლონეთის, როგორც პოსტ-სოციალისტური სივრცის სახელმწიფოს ნატოში განწევრიანებას. ამასთანავე სტატიამი განხილულია, ნატო-საქართველოს თანამშრომლობის წინაშე არსებული მიღწევები და გამოწვევები.

პოლონეთის განწევრიანება ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში(NATO)

2019 წელს პოლონეთმა ნატოში განწევრიანების 20 წლისთავი აღნიშნა. ოფიციალური სტატისტიკური მონაცემების მიხედვით, პოლონეთის მოსახლეობის უმრავლესობის აზრით, (MON, 2020) ნატო-ს წევრობა ქვეყნის უსაფრთხოების გაუმჯობესებაზე უდიდეს გავლენას ახდენს. ამასთანავე, პოლონელთა ორი მესამედი ჰომოტიურად აფასებს ნატო-ს საქმიანობას, რომელიც მან მშვიდობის შენარჩუნებისა და შეიარაღებული კონფლიქტების პრევენციის კუთხით, ბოლო წლების განმავლობაში განახორციელა.

პოლონეთისა და ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის ურთიერთობა 1989 წელს დაიწყო, როდესაც დემოკრატიულმა გარდაქმნამ პოლონეთს საშუალება მისცა, დამოუკიდებლად, ყოველგვარი გარე ძალების შემოქმედების გარეშე, განესაზღვრა საკუთარი უსაფრთხოების პოლიტიკა. იქიდან გამომდინარე, რომ ვარშავის პაქტი(WP) კვლავ მოქმედებდა პოლონეთმა თავისი უსაფრთხოების პოლიტიკის ნატოსთან დაკავშირება ეტაპობრივად განახორციელა. 1991 წელს ვარშავის ფაქტის დაშლის შემდეგ, პოლონეთის პრეზიდენტმა ლეხ ვალენსამ ნატო-ს შტაბბინაში ვიზიტისას განაცხადა, რომ პოლონეთს სურდა უსაფრთხო ევროპა, რომლისაც ნატო უზრუნველყოფდა. ალიანსის წევრობისკენ სავალ გზაზე, პოლონეთისთვის უმნიშვნელოვანესი ეტაპი იყო პარტნიორობა მშვიდობისთვის პროგრამაში(PFP) მონაწილეობა. აღნიშნული პროგრამა არ იძლეოდა ნატოში განწევრიანების გარანტიას, თუმცა მოიცავდა უსაფრთხოებისთვის ერთობლივ წრთვებსა და ნატო-ს პარტნიორობის კონსულტაციების შესაძლებლობას, რაშიც პოლონეთი აქტიურად ჩაერთო.

1994 წლის ივლისში, ვარშავაში პირველი ვიზიტის დროს, ბილ კლინტონმა განაცხადა, რომ ნატო-ს გაფართოება იგეგმებოდა, თუმცა არაფერი დაუკონკრეტებია, მომდევნო წელს კი აშშ-ს წარმომადგენელთა პალატამ მიიღო რეზოლუცია, რომელიც ითვალისწინებდა ნატო-ს გაფართოებას ჩეხეთის, პოლონეთის, სლოვაკეთისა და უნგრეთთან მიმართებაში. დეტროიტში სიტყვიტ გამოსვლისას პრეზიდენტმა კლინტონმა პირველად მიუთითა ნატო-ს გაფართოების კონკრეტული თარიღი - არა უგვიანეს 1999 წლისა, ალიანსის 50 წლის იუბილეზე.(W.J. Clinton, 1997) 1997 წლის ივლისში მადრიდში ნატო-ს სამიტზე მიღებულ იქნა გადაწყვეტილება პოლონეთის, ჩეხეთისა და უნგრეთის განწევრიანების შესახებ. მოლაპარაკებები დაიწყო 1997 წლის სექტემბერში, ოთხ ეტაპად ჩატარდა და ისეთ საკითხებს შეეხებოდა, როგორცაა თავდაცვის სფეროში თანამშრომლობა და პოლონეთის წევრობასთან დაკავშირებული ფინანსური საკითხები. წლის ბოლოს, ჩრდილოატლანტიკურმა საბჭომ ხელი მოაწერა განწევრიანების დოკუმენტებს პოლონეთის, ჩეხეთისა და უნგრეთისთვის. ამ პერიოდში პოლონეთის წარმომადგენლები ნატო-ს უწყებების უმეტესობაში უკვე მუშაობდნენ. პოლონეთის პირველი ელჩი ნატოში ენდრიუ ტოუპიკი იყო. 1999 წლის იანვარში ნატო-ს გენერალურმა მდივანმა ხავიერ სოლანამ ალიანსში განწევრიანების ოფიციალური მონწვევა გამოაქვეყნა. პოლონეთის გზა ნატოსკენ 1999 წლის 12 მარტს დასრულდა. ის ოფიციალურად გახდა ვაშინგტონის ხელშეკრულების მხარე და ნატო-ს წევრი.(B. Geremek, 1999)

მსოფლიოს ყველაზე ძლიერ სამხედრო ალიანსში განწევრიანებამ პოლონეთს მისცა უსაფრთხოების გარანტიები (ვაშინგტონის ხელშეკრულების მე -5 პუნქტი), ამასთანავე მისი პრესტიჟი საერთაშორისო ასპარეზზე გაიზარდა. პოლონეთი აქტიურად არის ჩართული ნატო-ს უსაფრთხოების დაცვის მისიებსა და წვრთნებში. 1996 წლიდან, ჯერ პარტნიორად, ხოლო 1999 წლიდან, ნატო-ს სრულუფლებიან წევრად, პოლონეთმა მონაწილეობა მიიღო 14 მისიაში და მოკავშირეთა ოპერაციებში. პოლონეთის სამხედრო ნაწილები წარმოდგენილია ნატო-ს სახმელეთო, საზღვაო და საჰაერო შენაერთებში. (MON, 2020) ეს ყოველივე პოლონეთს, სამხედრო ალიანსის საიმედო პარტნიორად აქცევს, როგორც მოკავშირეთა, ისე მესამე ქვეყნებისთვის.

მიუხედავად ალიანსის მხრიდან უსაფრთხოების გარანტიებისა, პოლონეთი ითვალისწინებს თავის წარსულ გამოცდილებას რუსეთიდან მომდინარე საფრთხესთან მიმართებით და დამოუკიდებლად აძლიერებს თავდაცვის პოტენციალს. საფრთხისთვის მზაობის აუცილებლობისკენ მიანიშნებს 2010 წლის 10 აპრილის მომხდარი ავიაკატასტროფის საეჭვო გარემოებები, რომელსაც 96 ადამიანი ემსხვერპლა, მათ შორის პოლონეთის პრეზიდენტი - ლეხ კაჩინსკი.(BBC News, 2010)

საქართველოს ჩრდილოატლანტიკური ინტეგრაციის მიღწევები და გამოწვევები

საქართველოს საგარეო უსაფრთხოების უმთავრეს პრიორიტეტს ჩრდილოატლანტიკური ორგანიზაციის წევრობა წარმოადგენს. 2008 წელს ჩატარებულ პლენისციტის შედეგების მიხედვით, ჩვენი ქვეყნის მოსახლეობის უმრავლესობამ(77%), ნატოში განწევრიანებას მხარი დაუჭირა.(ცესკო, 2008) დემოკრატიული პროცესების განვითარების

უმრუნველყოფის მიზნით საქართველომ, ალიანსისგან მიღებული რეკომენდაციების საფუძველზე, მთელი რიგი რეფორმები გაატარა.

საქართველო-ნატო-ს ურთიერთობა 1992 წლიდან, ჩრდილოატლანტიკური თანამშრომლობის საბჭოში განვერიანებით იწყება. 2004 წელს პოლონეთის მსგავსად საქართველოც შეუერთდა ნატო-ს პროგრამას "პარტნიორობა მშვიდობისთვის". წევრობაზე სურვილი კი ჩვენმა ქვეყანამ, პირველად 2002 წელს პრეზიდენტის განცხადებით ნატო-ს სამიტზე გააჟღერა. 2004 წლიდან ნატო-საქართველოს ურთიერთობა უფრო ინტენსიური გახდა, საქართველომ მიიღო ინდივიდუალური პარტნიორობის სამოქმედო გეგმა (IPAP). ხოლო, 2006 წლიდან საქართველომ პარტნიორობის ფორმატიდან, წევრობის კანდიდატობის - ასპირანტის ფორმატზე გადაინაცვლა (ID, 2006).

საქართველოს ევროატლანტიკურ ინტეგრაციას ხელს უშლის, მეზობელი ქვეყნის, რუსეთის ფაქტორი. ამის ნათელი მაგალითია 2008 წლის აგვისტოს ომი, რასაც წინ უძღოდა 2008 წლის 3 აპრილს გამართული ბუქარესტის სამიტი, სადაც ალიანსმა მიიღო უმნიშვნელოვანესი გადაწყვეტილება, რომ საქართველო გახდებოდა ნატო-ს წევრი სახელმწიფო. რუსეთის მხრიდან განხორციელებული აგრესიის შემდგომ 2008 წლის 19 აგვისტოს ბრიუსელში გაიმართა საგანგებო სხდომა, რის შედეგადაც შეიქმნა ნატო-საქართველოს კომისია.

საქართველო, როგორც ევროატლანტიკური უსაფრთხოების მნიშვნელოვანი კონტრიბუტორი ქვეყანა, ინტენსიურად მონაწილეობს ნატო-ს სამშვიდობო მისიებში. ამ მხრივ აღსანიშნავია საქართველოს მონაწილეობა ავღანეთში წარმოებულ საერთაშორისო უსაფრთხოების მხარდაჭერ ოპერაციაში. (ISAF) სადაც საქართველოს ეკავა პირველი ადგილი არანევერ ქვეყნებს შორის კონტრიბუტორების რიცხობრივი თვალსაზრისით.

ნატო-საქართველოს ურთიერთობების გაუმჯობესების თვალსაზრისით, მნიშვნელოვანი ნაბიჯები იდგმება ბოლო წლების განმავლობაში. 2017 წლის მაისში თბილისში გაიმართა ნატო-ს საპარლამენტო ანსამბლეს სესია, სადაც მიღებულ იქნა დეკლარაცია საქართველოს ევროატლანტიკური ინტეგრაციის მხარდაჭერის თაობაზე. დოკუმენტში დეტალურად გაიხსენა ნატო-საქართველოს თანამშრომლობის ყველა მნიშვნელოვანი ასპექტი. ის ფაქტი, რომ სესია თბილისში გამართა, რა თქმა უნდა მიუთითებს თანამშრომლობის მაღალ დონეზე. აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ 2018 წლის ივლისში ჩრდილო-ატლანტიკური ალიანსის ბრიუსელის სამიტზე, უშუალოდ საქართველოს თემატიკაზე შეხვედრა პირველად გაიმართა, სადაც მიიღეს ნატო-საქართველოს კომისიის დეკლარაცია, რომელიც მოიცავს საქართველოსთვის ისეთ მნიშვნელოვან საკითხებს, როგორცაა ნატო-ს ურყევი მხარდაჭერა ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების, საქართველოს ტერიტორიული მთლიანობისა და სუვერენიტეტისადმი. შეთანხმება აგრეთვე მოიცავდა საქართველოსა და ნატო-ს მუდმივმოქმედ სამღვაო ძალებს შორის ურთიერთობის გაღრმავების საკითხს.

მნიშვნელოვანი, რომ 2020 წლის 2 აპრილს ნატო-ს საგარეო საქმეთა მინისტერიალზე მიიღეს გადაწყვეტილება შავი ზღვის უსაფრთხოების კონტექსტში საქართველოსა და უკრაინის მხარდაჭერის ახალი ზომების თაობაზე. რაც მოიცავს საქართველოსა და უკრაინის უფრო მეტად ჩართვას შავ ზღვაზე დაგეგმილ ნატო-სა და წევრი-ქვეყნების სწავლებებსა და წვრთნებში; ჰიბრიდული საფრთხეების წინააღმდეგ თანამშრომლობის გაღრმავება; საქართველოს ჩართვა შავი ზღვის რეგიონის საპაერო სივრცის მონაცემთა გაცვლის რეგიონალურ პროგრამაში; უკრაინის უფრო მეტად ჩართვა ნატო-საქართველოს წვრთნისა და შეფასების ერთობლივი ცენტრსა (JTEC) და საქართველოს თავდაცვის ინსტიტუციური აღმშენებლობის სკოლაში (DIBS) დაგეგმილ ღონისძიებებში. (MFA, 2020)

დასკვნა

პოლონეთის მაგალითის გაანალიზება და საქართველოსთან პარალელების გავლება მნიშვნელოვნად მიმაჩნია. გამოდინარე იქიდან, რომ პოლონეთი არის პოსტ-სოციალისტური სივრცის ქვეყანა და მას რუსეთი ესაზღვრება ერთ-ერთი ყველაზე მილიტარიზებული, კალინგრადის ოლქით, პოლონეთმა შეძლო და ეტაპობრივად მიუახლოვდა ნატო-ს კარს. როგორც სტატიში ავღნიშნე პოლონეთმა ნატო-ს წევრობით მიიღო მთელი რიგი ბენეფიტები, პრესტიჟი საერთაშორისო საზოგადოებაში, უმაღლესი სტანდარტების მქონე თავდაცვის ძალები და უსაფრთხოების გარანტიები. მიუხედავად ამისა, პოლონეთი არ კმაყოფილდება, იაზრებს რა თავის ისტორიული გამოცდილებას, აძლიერებს თავდაცვის მექანიზმებს, რათა თავიდან აიცილოს რუსეთიდან შესაძლო მომდინარე საფრთხეები.

საქართველო აგრძელებს ნატო-ს წინაშე აღებული ვალდებულებების აქტიურად შესრულებას, რათა დაჩქარდეს ჩვენი ქვეყნის ევრო-ატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაცია, მიუხედავად საქართველოში არსებული ოკუპირებული ტერიტორიებისა, რომელიც აღიქმება შემაფერხებელ გარემოებად, საქართველოს აქვს მკაფიო მხარდაჭერა ალიანსში განვერიანებისთვის. აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებს გამოცდილი აქვთ საკუთარ მაგალითებზე რუსეთის აგრესია, შესაბამისად განსაკუთრებულად უჭერენ მხარს ალიანსის გაფართოებას. ამ მხრივ შეგვიძლია გამოვყოთ პოლონეთის მჭიდრო მხარდაჭერა საქართველოს ნატოში განვერიანების კუთხით. ვფიქრობ, საქართველომ უფრო ინტენსიურად უნდა აწარმოოს მოლაპარაკებები ევროპის წამყვან ნატო-ს წევრ სახელმწიფოებთან, რომ მიიღოს ამ ქვეყნების მხარდაჭერა.

აუცილებლად უნდა აღინიშნოს, სტრატეგიული თვალსაზრისით ნატო-სთვის საქართველოს მნიშვნელობა. კავკასიის რეგიონის სტრატეგიული მნიშვნელობა ჯერ კიდევ პოსტსაბჭოთა პერიოდში მნიშვნელოვნად გაიზარდა და მისი აქტუალობა უფრო და უფრო დიდ მასშტაბებს იძენს. ბოლო დროს, რეგიონში არსებული მწვავე დაპირისპირებების ფონზე, როგორცაა ყარაბაღის კონფლიქტი, რუსეთის სამხედროები სამშვიდობოების რანგში მოველინენ სომხეთს, რაც ჩრდილო-ატლანტიკური ორგანიზაციისთვის რუსეთიდან მომდინარე კიდევ ერთ სავარაუდო გამოწვევად აღიქმება. აქტუალური რჩება შავი ზღვის რეგიონის სტრატეგიული მნიშვნელობა ჩრდილოატლანტიკური ალიანსის წევრებისთვის, რადგანაც ის წარმოადგენს აღმოსავლეთსა და დასავლეთს შორის დამაკავშირებელ ხიდს. ამ ყველაფრის ფონზე მნიშვნელოვანია, რომ ნატო-ს მიერ გამოცხადებული ღია კარის პოლიტიკა, საშუალებას აძლევს ამ რეგიონის ქვეყნებს ორგანიზაციაში განვერიანდეს რის შედეგადაც შავი ზღვის რეგიონის ევრო-ატლანტიკური უსაფრთხოების სივრცის მიჯნა გახდება.

საკვანძომ სიტყვები:

ნატო, პოსტ-სოციალისტური ქვეყნები, უსაფრთხოება, თანამშრომლობა, გაფართოება.

KEYWORDS:

NATO, post-socialist countries, safty, cooperation, enlargement, expansion.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. At the ceremony of deposition of Protocols of Accession, speech of B. Geremek Minister of Foreign Affairs of the Republic of Poland, 1999. <https://www.nato.int/docu/speech/1999/s990312d.htm>
2. BBC News, "President Lech Kaczynski and scores of other senior Polish figures have been killed in a plane crash in Russia", UK , April 10, 2010. <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/8612825.stm>
3. Central Election Commission of Georgia, Summary protocol of the results of January 5, 2008 plebiscite, January 15, 2008.
https://cesko.ge/geo/list/show/1167-saqartvelos-centraluri-saarchevno-komisiis-2008-wlis-5-ianvris-fbclid=lwAR2-5SiMycCOZfuJr66Khmqel9-PGoO3s6Gtx_IQg6z82OnxAgspo5lycbY
4. Ministry of Foreign Affairs of Georgia(MFA), NATO Ministers of Foreign Affairs Agree on New Measures to Support Georgia and Ukraine in the Context of Black Sea Security, last modified April 2, 2020
<https://mfa.gov.ge/News/2020-clis-2-aprils-nato-s-sagareo-saqmeta-minister.aspx?CatID=5>
5. Ministry of Foreign Affairs of Georgia(MFA), last modified: November 29,
<https://mfa.gov.ge/>
6. Ministry of National Defence of Poland(MON), Structure of the Ministry of National Defence, last modified November 29, 2020 <https://www.gov.pl/web/national-defence/structure>
7. North Atlantic Treaty Organization(NATO), NATO Intensified Dialogue to Georgia, Last update: August 23, 2012.
https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_22173.htm?selectedLocale=en
8. North Atlantic Treaty Organization(NATO), Individual Partnership Action Plans(IPAP), Last updated: June 9, 2017.
https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49290.htm
9. North Atlantic Treaty Organization(NATO), Partnership for Peace Programme, European and Euro-Atlantic Integration, Georgia-NATO relations, Last updated: March 23, 2020. https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_50349.htm
10. United States Information Agency, "Transcript of the Remarks by President W. J. Clinton To People Of Detroit", 1996. <https://www.nato.int/docu/speech/1996/s961022a.htm>

საზღვარგარეთის ქვეყნების ინტერესები საქართველოს პოტენციურ ეთნოკრიზისულ კერებში და მათი გავლენა რეგიონულ სტაბილურობაზე

პეტრა გელაშვილი
სსიპ სსსტკ „დელტა“

ანოტაცია

საერთაშორისო თანამეგობრობაში დამოუკიდებელი ეროვნული სახელმწიფოს სტატუსის, აგრეთვე იქ მიმდინარე პროცესების, მათ შორის ღია და ლატენტური ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების განმაპირობელი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ობიექტური გარემოებებია ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდგომარეობა. ამასთან გასათვალისწინებელია ისიც, რომ სამხრეთ კავკასიის რეგიონი ყოველთვის იყო დიდი გეოპოლიტიკური თამაშების ავანსცენა და სწორად გეოპოლიტიკურ მოსაზრებებს შეეწირა რეგიონის პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკები.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებენ საქართველოს პოტენციური ეთნოკრიზისული ვერები (ლათენტური ეთნოკონფლიქტური ზონები), რომლებიც სახელმწიფო საზღვრისპირა რაიონებს მოიცავენ და ქართველი მოსახლეობის სიმცირით გამოირჩევიან. ამასთან, დომინირებული ეთნიკური უმცირესობები ქმნიან ერთგვარ „ეთნიკურ მიკროტერიტორიებს“ და ცხოვრობენ საქართველოს იმ ტერიტორიებზე, რომლებიც ამ ეთნიკური ჯგუფის სამშობლოს ესაზღვრება. ამ ზონებში კონფლიქტის გაღვივება გამოიწვევს კავკასიაში გეოპოლიტიკური სტაბილურობის დარღვევას და კრიზისში თითქმის ყველა მეზობელი ქვეყნის ჩათრევას.

FOREIGN COUNTRY INTERESTS IN POTENTIAL ETHNIC CRISIS CENTERS OF GEORGIA AND THEIR IMPACT ON REGIONAL STABILITY

PETRE GELASHVILI
LEPL STC "DELTA"

ANNOTATION

The geopolitical position of a country is one of the most important objective circumstances conditioning the status of an independent national state within the international community, as well as processes going therein, including the open and latent ethno-political conflicts. At the same time, the fact that the South Caucasus region has always been the forefront of big geopolitical games and that the geopolitical considerations were exactly the altar of which the first democratic republics were sacrificed should also be taken into consideration. In this respect, a special attention deserve the potential sources of ethnic conflicts in Georgia (latent ethno-conflicting areas), which include Georgian border-crossing regions and are distinguished by a small number of the Georgian population. At the same time, the dominating ethnic minorities create the so-called "ethnic micro-territories" that live on the territories of Georgia bordering the native land of the given ethnic group. Fomenting a conflict in these areas will lead to geopolitical destabilization in the South Caucasus and drawing of almost all neighbor countries into the conflict

შესავალი

უკანასკნელ წლებში მსოფლიოში მიმდინარე პროცესების პარალელურად, უკვე დიდი ხანია ნათელი გახდა, რომ უმნიშვნელოვანესი სატრანსპორტო და ენერგეტიკული არტერიები საქართველოზე, მათ შორის ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ ტერიტორიებზე გაივლის, ამიტომაც აქ იკვეთება მრავალი სახელმწიფოს ეკონომიკური, გეოპოლიტიკური და საზღვარგარეთის ინტერესები, რომლებიც შეიძლება 3 ძირითად ჯგუფში გაერთიანდნენ:

1. რუსეთი, მისი სტრატეგიული მოკავშირე სახელმწიფოები - სომხეთი, ირანი, მათზე ორიენტირებული სახელმწიფოები;

2. თურქეთი და მისი სტრატეგიული მოკავშირე აზერბაიჯანი;

3. აშშ, ევროკავშირი და დასავლეთზე ორიენტირებული ქვეყნები.

აქვე უნდა ითქვას, რომ რამოდენიმე წლის წინ თურქეთის საგარეო პოლიტიკის ვექტორი დროებით დასავლეთიდან რუსეთისკენ გადაიხარა. მიუხედავად ამისა ისტორიული გამოცდილება, თურქეთისა და ამერბაიჯანის პრინციპული უთანხმოება და ინტერესების შეუთავსებლობა რეგიონში რუსეთის ძირითად სტრატეგიულ პარტნიორებთან ირანთან და სომხეთთან, აგრეთვე ჩრდილო-ატლანტიკურ ალიანსში თურქეთის წევრობა და მრავალი სხვა ფაქტორი რუსეთ-თურქეთის ურთიერთობების დათბობის გრძელვადიან პერსპექტივებს საეჭვოს ხდიდა და როგორც მოსალოდნელი იყო, სულ ცოტა ხანში ისინი კვლავ ურთიერთდაპირისპირებულ სტრატეგიულ ღერძებში აღმოჩნდნენ, რაც ახლო აღმოსავლეთში მიმდინარე კონფლიქტური პროცესების განვითარებაზეც აისახა.

ნიშანდობლივია, რომ ახალი აბრეშუმის გზისა და ეკონომიკური სარტყელის საპირწონედ რუსეთი ცდილობს პოსტსაბჭოთა სივრცეზე ეფექტური კონტროლის გაფართოვებას ევრაზიული ეკონომიკური კავშირის მეშვეობით. აღსანიშნავია, რომ, ჩინური პროექტისგან განსხვავებით ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი უფრო იდეოლოგიურ-პოლიტიკურ პრინციპებზეა აგებული ვიდრე ეკონომიკურ მიზანშეწონილობაზე [1].

რუსეთის, ხელისუფლება პუტინის მეთაურობით ცდილობს საბჭოთა კავშირის პოლიტიკის ერთგვარ კოპირებას. ქმნის დასავლური დემოკრატიული ღირებულებების ირგვლივ გაერთიანებული პოლიტიკური და სამხედრო ორგანიზაციების (EU, NATO, OSCE etc) ალტერნატიულ გაერთიანებებს (EAEU, CSTO, BRICS). აღსანიშნავია, რომ თუ ევრაზიული ეკონომიკური კავშირი (Eurasian Economic Union) და ODKB (Collective Security Treaty Organization), საბჭოთა კავშირისა და ვარშავის პაქტის შედარებით სუსტ ვერსიებს წარმოადგენენ, BRICS-ი გაცილებით საინტერესო და მძლავრი გაერთიანებაა, რომლის წევრებიც, ანალიტიკოსების აზრით, მისწრაფიან ერთგვარი პოლიტიკური კლუბის შექმნისაკენ და ამგვარად თავიანთი მხარე „ეკონომიკური ძალაუფლების“ „დიდ გეოპოლიტიკურ გავლენად“ გარდაქმნისკენ [2, 3, 4].

ძირითადი ნაწილი.

საქართველოში, მათ შორის პოტენციურ ეთნოკრიზისულ ზონებში, უცხო სახელმწიფოების მისწრაფებების კონკრეტიზაციის მიზნით შესაძლებელია აღნიშნული ქვეყნების იტერესების შემდეგნაირი განხილვა:

რუსეთის ინტერესები

- საქართველოზე ზეწოლა;
- სომხეთის როგორც რუსეთის სტრატეგიული პარტნიორის მხარდაჭერა მის იმ მისწრაფებებში, რომლებიც რუსეთის ინტერესებს არ ეწინააღმდეგება;
- საქართველოს გავლით თურქეთ-ამერბაიჯანის, ჩრდილოეთ კავკასია-თურქეთის, ჩინეთი-შუა აზია-აღმოსავლეთ ევროპის, ირანი-შავი ზღვის რეგიონის სატრანსპორტო კომუნიკაციებისა და ენერგომატარებლების დერეფნის კონტროლი. ყოველივე ამას აქვს კონკრეტული გამოვლინებები:
 - რუსეთი მხარს უჭერდა საქართველო-თურქეთის დამაკავშირებელი სარკინიგზო მაგისტრალის გიუმრიზე გავლას, რითაც სამხედრო კონტროლს დაამყარებდა ამ ტრასის ფუნქციონირებაზე იქ დისლოცირებული სამხედრო ბაზის მეშვეობით;
 - რუსეთს სურს გააკონტროლოს ჩვენს ტერიტორიაზე გამავალი და პერსპექტივაში ასაშენებელი ნავთობისა და გაზის სატრანზიტო სადენები;
 - რუსეთმა ყველანაირად დაუჭირა მხარი სომხეთის მისწრაფებას ჰქონოდა ალტერნატიული სატრანსპორტო გზა ირანიდან, რითაც შესუსტებულია სომხეთის დამოკიდებულება საქართველოზე, რაც მნიშვნელოვან დაბრკოლებას წარმოადგენდა ჯავახეთის სომხური მოსახლეობის უფრო გაბედული მოქმედებისთვის, საქართველოს ხელისუფლებისადმი სხვადასხვა მოთხოვნების წაყენების თვალსაზრისით, რომელთაგან ყველაზე მნიშვნელოვანია პოლიტიკური ავტონომია;
 - ჯავახეთის პოლიტიკური ავტონომიის საკითხებს რუსეთი უკავშირებს საკუთარ პოლიტიკას აჭარის რეგიონის მიმართებაშიც;
 - რუსეთის პოლიტიკურ წრეებში საქართველოზე ზეწოლის მექანიზმი, აფხაზეთისა და ცხინვალის რეგიონის შემდეგ მოიაზრებოდა ჯავახეთისა და აჭარის პერსპექტივით [5].
 - რუსეთს ყოველთვის აწუხებდა პოსტსაბჭოთა სივრცის ქვეყნებს შორის მისგან დამოუკიდებელი კავშირების შექმნის საკითხი. რუსეთის გარკვეულ წრეებში ითვლება რომ დასავლეთის ვაპიტალის მეშვეობით ხდება შუა აზიისა და სამხრეთ კავკასიის სახელმწიფოთა გაერთიანება ანტირუსულ საფუძველზე. ამ კუთხით რუსეთი ხედავს საფრთხეს ერთმანეთზე ორიენტირებული, ახალი საკომუნიკაციო და ენერგეტიკული არტერიების გარშემო კონსოლიდირებული სახელმწიფოების მიერ ანტირუსული სამხედრო ბლოკის შექმნის სახით [5].
 - ამ თვალსაზრისით ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში გამოიყოფოდა ე.წ. „ანტირუსული ღერძი“ ტაშკენტი-ბაქო-თბილისი-კიევი. ამ ღერძის „სისუსტეთა“ აქტუალიზაცია მიმართული იყო ზემოთ აღნიშნული ხაზის „ჩახერგვაზე“. ჯავახეთის პრობლემაზე ამ კუთხით მოიაზრებოდა კონცეფციის ავტორთა მიერ. ცალკე აღნიშვნის ღირსია რომ კონცეფციის ერთ-ერთი თანაავტორია ეროვნებით სომეხი პოლიტოლოგი ა. მიგრანიანი. ამასთან, ყურადსაღებია რუსეთის მხრიდან სომხეთის სამხედრო ძლიერების გაზრდა [5].
 - კავკასიაში დესტაბილიზაციით უნდა დააფრთხონ ინვესტორები და შეაჩერონ აქ მსხვილი ფინანსური ნაკადების შემოდინება, რაც რეალურ საფუძველს გამოაცლის ამიერკავკასიის ქვეყნების დამოუკიდებლობას. ამ საკითხში რუსეთის მოკავშირედ ირანიც მოიაზრება.
 - რუსეთი საქართველოს მომავალს ფედერალურ მოწყობაში ხედავს;
 - რუსეთი საკუთარი კავკასიური პოლიტიკის გატარებისას განსაკუთრებულ როლს ანიჭებს ე.წ. „ოსეთის სოლს“, როგორც კავკასიის გაყოფისა ერთის მხრივ ვაინახურ და დაღესტნურ და მეორეს მხრივ ადიღურ ნაწილებად
 - რუსეთის ინტერესებშია აგრეთვე სტრატეგიულ მოკავშირესთან სომხეთთან სახმელეთო კომუნიკაციის არსებობა,

რომლის განხორციელება შესაძლოა მხოლოდ საქართველოს ტერიტორიის გავლით (ვორონეჟი-ვოლგოდონსკი-მომდოკ-კავკასიის საუღელტეხილო გზა).

სომხეთის ინტერესები

სომხეთი საკუთარი ინტერესების განხორციელებას ჯავახეთში ცდილობდა საკუთარი მიზნების რუსეთის მიზნებთან დამთხვევით. ბოლო დროს ჯავახეთში დესტაბილიზაციის მიმართ სომხეთის ხელისუფლებას ახლებური მიდგომა გაუჩნდა, რაც გავლენიანი (და არა მარტო შიგა) ძალების გააქტიურების შედეგად შეიძლება მივიჩნიოთ.

სომხეთის ინტერესებს ჯავახეთში შემდეგი გამოხატულება აქვს:

- სომხეთმა რუსეთთან ალიანსში უნდა აკონტროლოს აზერბაიჯან-თურქეთის საკომუნიკაციო დერეფანი;

- ჯავახეთის მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობა საქართველოზე გემოქმედების საშუალებად რჩება და უნდა შენარჩუნდეს. მოსახლეობას უნდა მიეცეს ეროვნული და კულტურული გრძნობების უფართოესი საშუალება. უნდა განვითარდეს გამჭვირვალე საზღვრები;

- შავ ზღვაზე გასასვლელის მიღება, რაც სომხეთის გავლით ირანიდან წამოსული ტვირთების გატარებასაც გულისხმობს, რასაც დამატებითი გეოპოლიტიკური მნიშვნელობა გააჩნია სომხეთისათვის. ამ მხრივ გასათვალისწინებელია, რომ ირანთან დამაკავშირებელ მიმართულებაზე განლაგებულია ე.წ. „ირანის აზერბაიჯანი“ მოსახლეობის შესაბამისი ეთნიკური შემადგენლობით. ჯავახეთის ეთნო-ტერიტორიული მახასიათებლები ამის დამბალანსებელ ფაქტორად გამოდგება. აქვე მნიშვნელოვანია ისიც, რომ სომხეთამდე საქართველოდან მიმავალი რკინიგზის ერთი მონაკვეთი გადის აზერბაიჯანელებით დასახლებულ ტერიტორიაზე (თბილისი-მარნეული-ალავერდი). გიუმრი ახალქალაქის მონაკვეთის გახსნა ამ პრობლემაზე დაარეგულირებდა სომხეთისთვის.

ამასთან სომხეთს უნდა აწუხებდეს საქართველო-აზერბაიჯანის ალიანსი, რომელიც კიდევ უფრო მკაფიოდ გამოიხატება, სომხეთის მხრიდან საქართველოს მიმართ ტერიტორიული პრეტენზიების წამოყენების შემთხვევაში

- სომხეთი გამალებით ეძებს მთიანი ყარაბაღის რესპუბლიკის ლეგიტიმაციის გზებს და ამ მხრივ ყოველგვარი ავტონომიები და თავისუფალი ეკონომიკური ზონები მისთვის საინტერესო იქნება.

თურქეთისა და აზერბაიჯანის ინტერესები

საქართველოს პოტენციური ეთნოკრიზისული ზონების მიმართ თურქეთისა და აზერბაიჯანის ინტერესები, საერთო კონტექსტში დაკავშირებულია საქართველოსა და სომხეთთან ურთიერთობებთან, აგრეთვე სატრანსპორტო და ენერგეტიკული მაგისტრალების უსაფრთხო ფუნქციონირებასა და რუსეთის სამხედრო ძალისგან მაქსიმალური დამოუკიდებლობის მიღწევასთან კავკასიაში. სატრანსპორტო კომუნიკაციის თურქეთისთვის გლობალური მნიშვნელობა აქვს ცენტრალური აზიისა (და არა მარტო ცენტრალური აზიის) რეგიონთან კავშირის თვალსაზრისითაც, რაც საქართველო-აზერბაიჯანის გავლით განხორციელდება. ამ მხრივ უნდა აღინიშნოს, რომ დიპლომატიური ურთიერთობის არ არსებობა გამოიწვევს სომხეთ-თურქეთისა და სომხეთ-აზერბაიჯანის სახელმწიფო საზღვარზე საბაჟო გადასასვლელების ამოქმედებას, ხოლო ჯავახეთში მდებარე ნინოწმინდის (საქართველო-სომხეთის საზღვარზე) და კარნახის (საქართველო-თურქეთის საზღვარზე) გამშვებებს შორის მიზერული დისტანცია და ადგილობრივი მოსახლეობის ეთნიკური შემადგენლობა, პრაქტიკულად თურქეთსა და სომხეთს შორის უშუალო საკომუნიკაციო კონტაქტს უზრუნველყოფს.

თურქეთს სურს საქართველოს ტერიტორიის გავლით დაუკავშირდეს სტრატეგიულ მოკავშირეს - აზერბაიჯანს და სხვა რეგიონებს, თუმცა არ სურს ამ კომუნიკაციაში რაიმეი დამოკიდებული იყოს რუსეთის სამხედრო ძალისგან, აგრეთვე სომხეთისაგან.

თურქეთს ასევე აწუხებს სომხეთის მხრიდან ქურთისტანის მხარდაჭერის პრობლემა, რაზედაც არაერთგზის გამოუთქვამს უკმაყოფილება.

ირანის ინტერესები

ირანის ძირითადი ინტერესი საქართველოს პოტენციურ ეთნოკრიზისული ზონების მიმართ განპირობებულია სომხეთ-საქართველოზე გამავალი მაგისტრალის არსებობით, აგრეთვე რუსეთთან სამხედრო პარტნიორობით.

ირანს თურქეთთან გავლენის გაფართოების წინააღმდეგაც რუსეთთან თანამშრომლობა აწყობს, ხოლო „ირანის აზერბაიჯანის“ პრობლემის გამო, ირანი სომხეთთან გაცილებით ახლოა ვიდრე ერთმორწმუნე შიიტურ აზერბაიჯანთან.

სომხეთ-საქართველოზე გამავალი მაგისტრალი ირანს ჩინეთიდან და შუა აზიიდან წამოსული

ტვირთების საკუთარ ტერიტორიაზე გატარების საშუალებას მისცემს, რაც შექმნის ალტერნატიულ სატრანსპორტო დერეფანს, რომელიც აზერბაიჯანსა და თურქეთის გვერდის ავლის ხარჯზე მეტ გავლენას მიაჩნებს ირანს, როგორც შუა აზიაში, ისე კავკასიაში.

აშშ, ევროკავშირის და დასავლეთში ორიენტირებული ქვეყნების ინტერესები

აშშ-ს, ევროკავშირის და დასავლეთში ორიენტირებული ქვეყნების ძირითადი ინტერესი საქართველოს პოტენციური ეთნოკრიზისული ზონების მიმართ ასევე უკავშირდება რუსეთის კონტროლისგან თავისუფალი ახალი სატრანსპორტო და ენერგეტიკული დერეფნების შექმნას და მათ უსაფრთხო ფუნქციონირებას. თუმცა აქვე უნდა ითქვას, რომ აშშ-ს, რომელიც რეგიონში დასავლელი პარტნიორებიდან ყველაზე დიდი აქტიურობით, მიზანმიმართულობით და თანამიმდევრულობით გამოირჩევა, შესაძლოა სამხედრო-პოლიტიკური ინტერესებიც ამოძრავებდეს, ვინაიდან ზოგიერთი მკვლევარის აზრით ვაშინგტონისთვის სამხრეთ კავკასიაში გეოპოლიტიკური ინტერესები ეკონომიკურზე პრიორიტეტულია. ამ მოსაზრებას ამყარებს ცნობილი ამერიკელი პოლიტოლოგის ზიგნევი ბეჟინსკის მოსაზრებაც, რომლის თანახმადაც ამერიკას რეგიონში მხოლოდ ენერგომატარებლები არ აინტერესებს, არამედ გეოპოლიტიკური ჰეგემონიაც [6]. ზოგადად პოსტსაბჭოთა სივრციდან და კონკრეტულად ჩვენი რეგიონიდან ამერიკის მიერ რუსეთის შესაძლო განდევნის მცდელობაზე

ნუხილმა არც რუსი ექსპერტები, მათ შორის ა. დუგინი დატოვა გულგრილი [7]. ამასთან გასათვალისწინებელია ევრო-ატლანტიკური სივრცის უსაფრთხოებისთვის კავკასიის რეგიონის ფუნდამენტურ სტრატეგიულ მნიშვნელობასთან დაკავშირებით საქართველოს პოლიტიკური ისტებლიზაციის და დასავლელი პარტნიორების აღქმებს შორის გარკვეული განსხვავება, რასაც საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის ანალიზის დროს განსაკუთრებულად აღნიშნავს ნილ მაკფარლენი (Neil MacFarlane). მაკფარლენის აზრით, ქართველების წარმოდგენები კავკასიის სტრატეგიულ მნიშვნელობაზე ენერგეტიკული უსაფრთხოების, აგრეთვე პარტნიორების სამხედრო ძალებისთვის ახლო აღმოსავლეთში ლოჯისტიკური დახმარების თვალსაზრისით და რეგიონის პოტენციური გამოყენების შესაძლებლობა საჭიროების შემთხვევაში ირანის წინააღმდეგ წარმოებული აქტივობის პლატფორმისთვის და ამასთან დაკავშირებული მათი მოლოდინები შესაძლოა გადამეტებული იყოს და განსხვავდებოდეს იმისგან, რისი გაღებაც სურთ დასავლეთის სახელმწიფოებსა და მათ ინსტიტუტებს საქართველოსთვის [8].

აქვე აღსანიშნავია, რომ ყოფილი საბჭოთა ბლოკის წევრ ქვეყნებს, განსაკუთრებით უკრაინას, პოლონეთსა და ბალტიისპირეთის სახელმწიფოებს მკაფიო ხედვები გააჩნიათ საქართველოს ევროატლანტიკური ინტეგრაციის მიმართულებით განვითარებასთან დაკავშირებით, ვიდრე ეს შესაძლოა მიაჩნდეთ ევროკავშირისა და პოსტსაბჭოთა სივრცის სხვა წარმომადგენლებს. სწორად ამ ხედვებმა განაპირობა აღმოსავლეთ პარტნიორობის ინიციატივა.

დასკვნები და რეკომენდაციები

ზოგადად უნდა ითქვას, რომ რუსეთს არ გააჩნია მკაფიოდ გამოხატული გრძელვადიანი მიდგომა საქართველოს პოტენციური ეთნოკრიზისული კერების მიმართ, თუმცა ამდგომების თეორიულ ვარიანტებს ხშირად აღწერენ სხვადასხვა ძალები, მაგრამ ამ ვარიანტების პრაქტიკული რეალიზაცია იძლევა იმის თქმის საშუალებას, რომ რუსეთის პოლიტიკა ჯერ-ჯერობით საკმაოდ არათანმიმდევრულია და თუ ამ პოლიტიკას მაინც გააჩნია რაიმე თანამიმდევრულობა, ის ყოველთვის საქართველოს სახელმწიფო ინტერესების საზიანოა.

თუ სომხეთის ოფიციალური ხელისუფლება ერთხელ და სამუდამოდ არ დაიკავებს მტკიცე უარყოფით პოზიციას ჯავახეთის პოლიტიკური ავტონომიის მიმართ, მაშინ გარკვეულ ძალებს საშუალება მიეცემა დესტაბილიზაციის ახალი კერა გააჩინონ საქართველოში, რასაც შორს მიმავალი უარყოფითი შედეგები ექნება მთელი რეგიონისთვის, მათ შორის სომხეთისთვის.

ეთნიკური უმცირესობებით დასახლებულ რეგიონებში სხვადასხვა სახელმწიფოს ინტერესების ანალიზი საშუალებას გვაძლევს ვივარაუდოთ, რომ რეგიონში ძალთა დაბალანსებას უდიდესი მნიშვნელობა ენიჭება, რაც თავის მხრივ დიდ როლს შეასრულებს მეზობელ ქვეყნებს შორის ურთიერთობების დალაგებაში, გეოპოლიტიკური სტაბილურობის უზრუნველყოფასა და ახალი კრიზისული კერების შექმნის თავიდან აცილებაში.

საკვანძო სიტყვები:

ლატენტური ეთნოკონფლიქტური ზონები, გეოპოლიტიკა, სამხრეთ კავკასია, სახელმწიფო ინტერესები

KEYWORDS:

Latent ethno-conflicting areas, geopolitics, South Caucasus, state interests

გამოყენებული ლიტერატურა

1. შაპავა ვ. ცენტრალური კავკასიის ქვეყნები და ევრაზიულ ეკონომიკურ კავშირში განვითარების პერსპექტივა. თბ., თსუ. კულტურულ-საისტორიო ძიებანი II, 2018. 33-43 გვ. ISBN 978-9941-13-784-6.
2. BRICS, ხელმისაწვდომია: <https://en.wikipedia.org/wiki/BRICS> უკანასკნელად გადამოწმდა 23.05.2020
3. List of countries by GDP (PPP), ხელმისაწვდომია: [https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_\(PPP\)](https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_countries_by_GDP_(PPP)) უკანასკნელად გადამოწმდა: 23.05.2020
4. Dreaming With BRICs: The Path to 2050, ხელმისაწვდომია: <https://www.goldmansachs.com/insights/archive/archive-pdfs/brics-dream.pdf> უკანასკნელად გადამოწმდა 23.05.2020
5. Урушадзе Э. Вопросы постсоветского пространства и российско-грузинских отношений во внешнеполитическом мышлении современной России // Россия и Грузия: диалог и родство культур. / Материалы международного симпозиума (Тбилиси, 3–6 сентября 2003 г.) Санкт-Петербург : Санкт-Петербургское философское общество, 2003. С.334-339. ხელმისაწვდომია: <https://anthropology.ru/ru/text/urushadze-e/voprosy-postsovetskogo-prostranstva-i-rossiysko-gruzinskih-otnosheniy-vo> უკანასკნელად გადამოწმდა 23.05.2020
6. 26. Бжезинский З. Великая шахматная доска. М., Издательский дом: Международные отношения. 1998, с. 128 ISBN: 5-7133-0967-3 ხელმისაწვდომია: https://royallib.com/book/bgezinskiy_zbignevelikaya_shahmatnaya_doska.html უკანასკნელად გადამოწმდა 23.05.2020
7. Дугин А. Геополитика как эффективный метод современной российской политической теории и практики // Научная мысль Кавказа. 2008, с.5-13.
8. S. Neil MacFarlane. Georgia: National Security Concept versus National Security. Center for Social Sciences, Tbilisi and University of Oxford August 2012/ Published in association with Center for Social Sciences, Tbilisi https://www.chathamhouse.org/sites/default/files/public/Research/Russia%20and%20Eurasia/0812pp_macfarlane.pdf

„ბაერო“-სა და „ეუთო“-ს როლი რუსეთ-საქართველოს თანამედროვე კონფლიქტის გადაჭრის საქმეში

შოთა ოთხოზორია

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი
სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტი
დოქტორანტურის მესამე კურსის სტუდენტი
ხელმძღვანელი: პროფესორი რევაზ მიშველაძე

ანოტაცია

საერთაშორისო თანამეგობრობაში დამოუკიდებელი ეროვნული სახელმწიფოს სტატუსის, აგრეთვე იქ მიმდინარე პროცესების, მათ შორის ღია და ლატენტური ეთნოპოლიტიკური კონფლიქტების განმაპირობელი ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ობიექტური გარემოებებია ქვეყნის გეოპოლიტიკური მდგომარეობა. ამასთან გასათვალისწინებელია ისიც, რომ სამხრეთ კავკასიის რეგიონი ყოველთვის იყო დიდი გეოპოლიტიკური თამაშების ავანსცენა და სწორად გეოპოლიტიკურ მოსაზრებებს შეეწირა რეგიონის პირველი დემოკრატიული რესპუბლიკები.

ამ თვალსაზრისით განსაკუთრებულ ყურადღებას იმსახურებენ საქართველოს პოტენციური ეთნოკრიზისული კერები (ლათენტური ეთნოკონფლიქტური ზონები), რომლებიც სახელმწიფო საზღვრისპირა რაიონებს მოიცავენ და ქართველი მოსახლეობის სიმცირით გამოირჩევიან. ამასთან, დომინირებული ეთნიკური უმცირესობები ქმნიან ერთგვარ „ეთნიკურ მიკროტერიტორიებს“ და ცხოვრობენ საქართველოს იმ ტერიტორიებზე, რომლებიც ამ ეთნიკური ჯგუფის სამშობლოს ესაზღვრება. ამ ზონებში კონფლიქტის გაღვივება გამოიწვევს კავკასიაში გეოპოლიტიკური სტაბილურობის დარღვევას და კრიზისში თითქმის ყველა მეზობელი ქვეყნის ჩათრევას.

THE ROLE OF THE UN AND THE OSCE IN RESOLVING THE ONGOING RUSSIA-GEORGIA CONFLICT

SHOTA OTKHOZORIA

Georgian Technical University
Faculty of Law and International Relations
Third-year doctoral student

SUPERVISOR: PROFESSOR REVAZ MISHVELADZE

ANNOTATION

The ongoing Russian-Georgian conflict dates back to the 1990s and continues to this day with transitional intensity. Also, various reputable international organizations and institutions have been involved in the peaceful settlement of the conflict since the 1990s, and their efforts continue to date. The present paper discusses the role of the “United Nations” and the “Organization for Security and Co-operation in Europe” in resolving the ongoing Russia-Georgia conflict, which have been involved in conflict resolution activities from the outset. However, despite their high authority in the international political system, they not only failed to contribute to the resolution of the conflict, but also failed to avoid the five-day armed confrontation between Russia and Georgia in August 2008.

Based on the analysis of the literature reviewed during development of the paper, as well as the existing legal documents related to the conflict, we will see why the mediation efforts of the “United Nations” and the “Organization for Security and Cooperation in Europe” in resolving the current Russia-Georgia conflict have not been effective.

შესავალი

რუსეთ-საქართველოს შეიარაღებული კონფლიქტი, მიუხედავად იმისა, რომ მან კულიმინაციას 2008 წლის აგვისტოში მიაღწია, იგი 2008 წელს არ დანყვებულა. ეს კონფლიქტი სათავეს XX საუკუნის 90-იანი წლებიდან იღებს და დღემდე გრძელდება. ამ წლების განმავლობაში საქართველო ილწვის, რათა გამოვიდეს კონფლიქტური მდგომარეობიდან და რუსეთთან ნორმალური, საერთაშორისო სამართალზე დაფუძნებული კეთილმეზობლური ურთიერთობა ჩამოაყალიბოს. თუმცა, მიუხედავად კონფლიქტის მშვიდობიანი გზით დარეგულირების მრავალგზის მცდელობისა, საქართველოს პოლიტიკურმა ლიდერებმა რუსეთის ხელისუფლებასთან საერთო ენის გამონახვა და კონფლიქტური მდგომარეობიდან გამოსვლა ვერ შეძლეს.

რუსეთ-საქართველოს თანამედროვე კონფლიქტის გადაჭრის საქმეში თავიდანვე იყვნენ ჩართულნი: „დსთ“, „ეუთო“ „გაერო“ და სხვა საერთაშორისო ორგანიზაციები. თუმცა, ხაზგასმით უნდა აღინიშნოს, რომ სანამ რუსეთ-საქართველოს ურთიერთობა უკიდურესად არ დაიძაბა და 2008 წლის აგვისტოს ომში არ გადაიზარდა, საქართველოს ტერიტორიაზე მიმდინარე შეიარაღებული დაპირისპირებები საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ, როგორც რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტი არც კი განიხილებოდა.¹ კონფლიქტის მოგვარება კი მასში ჩართული თითოეული მხარის და მათი ინტერესების ნათლად განსაზღვრის გარეშე ყოვლად წარმოუდგენელია. ამ ელემენტალური ჭეშმარიტების გათვალისწინების გარეშე ახორციელებდნენ საერთაშორისო ორგანიზაციები შუამავლის როლს, რუსეთ-საქართველოს გაჭიანურებულ კონფლიქტში.

კონფლიქტის მშვიდობიანი მოგვარების საკითხებთან დაკავშირებით, საქართველოს ხელისუფლება იმედებს მეტწილად „გაერო“-სა და „ეუთო“-ზე ამყარებდა. ამასთან, საქართველოს მოსახლეობაში გადაჭარბებულ მოლოდინებს ქმნიდა, განსაკუთრებით 90-იანი წლების დასასრულსა და 2000-იანი წლების დასაწყისში. თუმცა, ამ ავტორიტეტულმა ორგანიზაციებმა, არათუ კონფლიქტის საბოლოოდ გადაჭრა, არამედ რუსეთ-საქართველოს ახალი შეიარაღებული დაპირისპირების თავიდან აცილებაც კი ვერ შეძლეს. ვინაიდან, ეს ორგანიზაციები არაეფექტურობით გამოირჩევიან ისეთი კონფლიქტების მოგვარების საქმეში, სადაც საერთაშორისო ურთიერთობის სისტემის ძირითადი მოთამაშეები ირიბად ან პირდაპირ არიან ჩართულნი.

„გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის“ როლი

საქართველოში „გაერო“-ს სამშვიდობო ძალისხმევა 1993 წლიდან გააქტიურდა. 4 აგვისტოს, „გაერო“-ს გენერალური მდივანი, „აფხაზეთში ცეცხლის შეწყვეტისა და მასზე კონტროლის მექანიზმის შემუშავების შესახებ“, 1993 წლის 27 ივლისის ქალაქ სოჭში მიღწეული შეთანხმების გასაკონტროლებლად, გაეროს სამხედრო დამკვირვებელთა 10 კაციანი მენიანვე ჯგუფის განლაგებასთან დაკავშირებით, წინადადებით გამოვიდა. უშიშროების საბჭომ წინადადებას მხარი დაუჭირა და მისიის მენიანვე ჯგუფის შტაბბინა 1993 წლის 8 აგვისტოს სოხუმში განლაგდა.

1993 წლის 24 აგვისტოს 858-ე რეზოლუციით, გენერალურმა მდივანმა, 88 სამხედრო დამკვირვებლისა და სამოქალაქო პირთა მინიმალური შემადგენლობით, საქართველოში გაერთიანებული ერების სადამკვირვებლო მისიის დაფუძნება (UNOMIG) გადაწყვიტა. მისიას დაევალა: „ა) ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ 1993 წლის 27 ივლისის შეთანხმების შესრულების შემოწმება;“ „ბ) ცეცხლის შეწყვეტის დარღვევათა შესახებ შეტყობინებათა გამოძიება და კონფლიქტში ჩაბმული მხარეების ძალისხმევის ამგვარი ინციდენტების მოსაწესრიგებლად გამოყენება;“ „გ) თავისი მანდატის განხორციელების თაობაზე გენერალური მდივნისათვის მოხსენების წარდგენა, ცეცხლის შეწყვეტის შესახებ შეთანხმების დარღვევების ჩათვლით.“² თუმცა, „გაერო“-ს მანდატით განსაზღვრული ღონისძიებები უსუსური და არაეფექტური აღმოჩნდა. რუსეთის შეიარაღებული ძალების უშუალო მხარდაჭერით, „კონფედერატების“ შეიარაღებულმა ქვედანაყოფებმა სოჭის შეთანხმება დაარღვიეს და 1993 წლის 16 სექტემბერს, ქართული სამხედრო დანაყოფებიდან დაკლილი სოხუმის შტურმი განახორციელეს, რასაც შემდგომში რუსეთის მიერ აფხაზეთის სრული ოკუპაცია და ქართული მოსახლეობის ეთნიკური წმენდა მოჰყვა.³

1994 წლის 4 აპრილს, „გაერო“-ს ლტოლვილთა საქმეთა უმაღლესი კომისარის მონაწილეობით, ქალაქ მოსკოვში ხელი მოეწერა ოთხმხრივ შეთანხმებას ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ პირთა ნებაყოფლობითი დაბრუნების შესახებ. მხარეები შეთანხმდნენ, რომ „ლტოლვილთა და ადგილნაცვალ პირთა ნებაყოფლობით რეპატრაციას და მათ უსაფრთხოებას უზრუნველყოფენ“.⁴ ამისთვის, 1994 წლის 21 ივლისს „გაერო“-ს 937 რეზოლუციით მისი დამკვირვებელთა რაოდენობა 136 მეთვალყურედ გაიზარდა, რომელთა მოვალეობაში სხვა ფუნქციებთან ერთად, იძულებით ადგილნაცვალ პირთა და ენგურის გასწვრივ განლაგებული „დსთ“-ს ვგრეთწოდებული სამშვიდობო ძალების მიერ განხორციელებული მოქმედების მონიტორინგი შედიოდა.⁵ თუმცა, როგორც შემდგომში განვითარებულმა მოვლენებმა აჩვენა, ამ შეთანხმებების ის პუნქტები რომლებიც ლტოლვილთა და ადგილნაცვალ პირთა, ადრინდელ

¹ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia “Report” Volume II. (September 2009), 17-18.

² UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 858 (24 August 1993) <http://unscr.com/en/resolutions/doc/858> (13.11.2020)

³ აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა, კონფლიქტის ქრონოლოგია. <http://abkhazia.gov.ge/page/conflictCronology> (13.11.2020)

⁴ UNITED NATIONS General Assembly, UNHCR ACTIVITIES FINANCED BY VOLUNTARY FUNDS: REPORT FOR 1993-1994 AND PROPOSED PROGRAMMES AND BUDGET FOR 1995 (A/AC.96/825/Part III/7 3 August 1994), 3-7. <https://www.unhcr.org/4ddcbf119.pdf> (13.11.2020)

⁵ UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 937 (21 July 1994) <http://unscr.com/en/resolutions/doc/937> (13.11.2020)

საცხოვრებელ ადგილებზე უპირობოდ დაბრუნებას ითვალისწინებდა არ შესრულებულა. უფრო მეტიც, 1998 წლის 20–26 მაისის ცნობილი გალის მოვლენების დროს, „გაერო“-ს მისიამ ვერ შეძლო ადგილობრივი მოსახლეობის უსაფრთხოების უზრუნველყოფა და ახალი ეთნონმენდის თავიდან აცილება. აფსუა სეპარატისტებმა დაახლოებით 30–40 ათასი ეთნიკურად ქართველი მოქალაქე საკუთარი საცხოვრებელი ადგილებიდან აყარეს და აიძულეს მდინარე ენგურის მარცხენა მხარეს გადასულიყვნენ.⁶

„გაერო“-ს მისია უკიდურესად არაეფექტური აღმოჩნდა, „2008 წლის აგვისტოს რუსეთ-საქართველოს ომის“ დროსაც, როცა ევრეთნოდებულმა „დსთ“-ს სამშვიდობო ძალებმა დაივიწყეს თავიანთი სამშვიდობო მისია და ისე მოახდინეს საქართველოს ტერიტორიების ოკუპაცია, რომ გაეროს მანდატზე ყურადღება არც კი მიუქცევიათ. ამასთან დაკავშირებით გაეროს უშიშროების საბჭომ მხოლოდ, მორიგი რეზოლუცია მიიღო, მიესალმა 2008 წლის 12 აგვისტოს „მედვედევი-სარკოზის“ ექვს პუნქტიან შეთანხმებას და ხაზი გაუსვა ძალის გამოყენების დროს თავშეკავების აუცილებლობის პრინციპებს.⁷ მის მიერ ადრე მიღებული და შეუსრულებელი რეზოლუციები, არც ამჯერად დავიწყებია და თითოეული მათგანის შეუსრულებლობასთან დაკავშირებით „შემფოთება“ კიდევ ერთხელ გამოთქვა. 2009 წლის 15 ივნისს კი, გაეროს უშიშროების საბჭოს სხდომაზე, საქართველოში „გაერო“-ს სადამკვირვებლო მისიისთვის მანდატის“ ორი კვირის ვადით გაგრძელებასთან დაკავშირებული რეზოლუციის პროექტს „ვეტო“ დაადო.

„გაერო“-მ, როგორც 2003 წელს ვერ აღკვეთა, ამერიკის შეერთებული შტატებისა და დიდი ბრიტანეთის სამხედრო ძალების ერაყში შეჭრა, ასევე ვერ შეძლო საქართველოს წინააღმდეგ რუსეთის მიერ განხორციელებული ღია აგრესიის შეჩერება, 2008 წელს.⁸ ვინაიდან მას ამ შესახებ მნიშვნელოვან გემოქმედების რეალური ძალები და საშუალებები არ გააჩნია. ამ ქვეყნებს კი „გაერო“-ზე გავლენის მოხდენის ეფექტური მექანიზმები გააჩნიათ და ისინი ამ მექანიზმებს საჭიროების შემთხვევაში მარტვედ იყენებენ. ერთ-ერთი ასეთი ეფექტური ბერკეტი ვეტოს უფლების გამოყენებაა. რუსეთმა, როგორც „გაერო“-ს ისე „ეუთო“-ს, შემთხვევაში, საქართველოში მრავალწლიანი სადამკვირვებლო მისიის მანდატის მოქმედება სწორედ, რომ „ვეტოს“ გამოყენებით დაასრულა.⁹

„ეპროკაში უსაფრთხოებისა და თანამშრომლობის ორგანიზაციის“ როლი

„ეუთო“-ს მისია ცხინვალის რეგიონში მიმდინარე კონფლიქტის მოგვარების სამშვიდობო პროცესში 1992 წლის 24 ივლისს, „საქართველო-ოსეთის კონფლიქტის მონესრიგების პრინციპების შესახებ“ სოჭში ხელმოწერილი შეთანხმების შემდეგ ჩაერთო. მისიის შემადგენლობა -ოფისის თავმჯდომარის სპეციალური წარმომადგენლით, მისი ორი დიპლომატიური მრჩეველით და ოთხკაციანი სამხედრო ჯგუფით დაკომპლექტდა.¹⁰ მისიას, მანდატით -პოლიტიკური ჩარჩოების შექმნის ხელშეწყობა განესაზღვრა, რომელის ფარგლებშიც „ეუთო“-ს პრინციპებზე და ვალდებულებებზე დაფუძნებული ხანგრძლივი პოლიტიკური შერიგება უნდა მიღწეულიყო. ამავე გადანყვეტილების მეორე პუნქტით, ოფისის თავმჯდომარის პერსონალურ წარმომადგენელს ცეცხლის სტაბილურად შეწყვეტისა და კონფლიქტის პოლიტიკური მოგვარების მიზნით, აფხაზეთში მიმდინარე კონფლიქტის მხარეებისათვის მოლაპარაკების ჩარჩოების ჩამოყალიბებაში დახმარება უნდა აღმოეჩინა.¹¹ 1997 წლის 22 აპრილიდან კი ქალაქ ცხინვალში ამოქმედდა „ეუთო“-ს მისიის ქვეგანყოფილება, რომელიც თბილისში განთავსებულ მისიის შტაბს ექვემდებარებოდა.¹² იმავე წელს „ეუთო“-სა და აფხაზეთში განთავსებულ „გაერო“-ს ადამიანის უფლებების ოფისთან ხელმოწერილი იქნა შეთანხმება, რომლის საფუძველზეც, აფხაზეთში ადამიანის უფლებების მდგომარეობის მონიტორინგისთვის მივლინებული იქნა ერთი ოფიცერი. შემოაღნიშნული გადანყვეტილებისა და გატარებული ზომების მიუხედავად „ეუთო“-ს მისიის ძალისხმევას, როგორც აფხაზეთში, ისე ცხინვალის რეგიონში პოზიტიური შედეგები არ მოჰყოლია. განსაკუთრებით აფხაზეთში, სადაც 1992-93 წლებში, ვერ მოხერხდა ცეცხლის შეწყვეტის სტაბილური შენარჩუნება და რაიმე წინსვლა არც ადამიანის უფლებების დაცვის გაუმჯობესების მხრივ მომხდარა. უფრო მეტიც, პერმანენტულად ირღვეოდა კონფლიქტის ზონაში დარჩენილი საქართველოს მოქალაქეების უფლებები, მეტწილად ქართველი ეროვნების მოქალაქეებისა.

1999 წლის 15 დეკემბრის 334-ე გადანყვეტილებით რუსეთ - საქართველოს საზღვრის მონაკვეთებზე მონიტორინგის დაწესების მიზნით „ეუთო“-ს მისიის შემადგენლობა 20-მდე გაიზარდა.¹³ 2004 წლის 31 დეკემბრის ჩათვლით, „საზღვრის კონტროლის მისია“ რუსეთ - საქართველოს საზღვრის -ჩეჩნეთის, ინგუშეთის, და დაღესტანის რესპუბლიკების მონაკვეთებზე

⁶ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia “Report” Volume II. (September 2009), 83.

⁷ UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 1866 (13 February 2009). <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1866> (13.11.2020)

⁸ ჰიერ დე სენარკლენი და იოან არიფენი. საერთაშორისო პოლიტიკა თანამედროვე თეორიები და ამოცანები. მეხუთე გამოცემა მთარგმნ. ნ. ცქიტიშვილი, (ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი თბილისი – 2014), 31.

⁹ ევა წამალაშვილი, გაეროს მისია საქართველოში საქმიანობას წყვეტს. რადიო თავისუფლება. (ივნისი 16, 2009). <https://www.radiotavisupleba.ge/a/1755754.html> (13.11.2020).

¹⁰ Organization for Security and Co-operation in Europe. Establishment of the Personal Representative of the Chairman-in-Office for Georgia. 17th CSO Meeting, 6 November 1992, Journal No. 2, Annex 2 (6 November 1992). <https://www.osce.org/georgia-closed/22213> (13.11.2020)

¹¹ იქვე.

¹² Organization for Security and Co-operation in Europe Permanent Council. 18th Plenary Meeting PC Journal No. 18, Point 5(a). DECISION No. 38. (27 April 1995). <https://www.osce.org/pc/20254?download=true> (13.11.2020)

¹³ Organization for Security and Co-operation in Europe. Permanent Council. 262nd Plenary Meeting PC Journal No. 262, Agenda item 4. DECISION No. 334. (15 December 1999). <https://www.osce.org/pc/27908?download=true> (13.11.2020)

მონიტორინგს ახორციელებდა.¹⁴ თუმცა, მიუხედავად საქართველოს ხელისუფლების მრავალგზის მოთხოვნისა რუსეთ-საქართველოს საზღვრის ჩრდილოეთ ოსეთის რესპუბლიკის მონაკვეთზე მონიტორინგის დაწესება არ განხორციელდა. უფრო მეტიც, რუსეთმა მონიტორინგის შემდგომ გაგრძელებას საერთოდ „ვეტო“ დაადო და 2004 წლის ბოლოს, საზღვრის შემოთ ალნიშნულ მონაკვეთებზე კონტროლი შეწყდა.¹⁵

2004 წლის „რუსეთ-საქართველოს ზაფხულის კრიზისის“ განმავლობაში რუსეთის მხრიდან პერმანენტულად ხდებოდა ცხინვალის რეგიონში საბრძოლო ტექნიკისა და შეიარაღების არალეგალურად შემოტანა.¹⁶ ერთ-ერთი ასეთი განმარტებული შემთხვევა, რომელზეც საქართველოს ხელისუფლებამ მწვავე განცხადებები გააკეთა 2004 წლის ივნისში დაფიქსირდა. 11 ივნისს, 160-170 ერთეული სატვირთო მანქანისგან შემდგარმა კოლონამ, რომელიც საბრძოლო იარაღითა და საბრძოლო მასალებით იყო დატვირთული, გადმოლახა რუსეთ-საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის „სამაჩაბლოს“ მონაკვეთი და ჯავის რაიონში განლაგდა. თუმცა საქართველოში „ეთო-ს სადამკვირვებლო მისიამ“ მონიტორინგი განახორციელა და ალნიშნული ფაქტი ვერ დაადასტურა.¹⁷ ალნიშნული შემთხვევა რჩება „საქართველოში ეთო-ს სადამკვირვებლო მისიის“ არაეფექტურობის კიდევ ერთი უტყუარი დადასტურება.

„2008 წლის აგვისტოს რუსეთ-საქართველოს ომის“ დროს, პერსონალის უსფრთხოების მიზნით, ცხინვალის „სავლეთ ოფისი“ ევაკუირებულ იქნა და შემდგომ საქმიანობას 2009 წლის 30 ივნისამდე კარაღეთის „მენიავე მონიტორინგის ბაზიდან“ ახორციელებდა.¹⁸ 2009 წლის პირველი იანვრიდან კი საქმიანობის შეწყვეტის რეჟიმზე გადავიდა. ვინაიდან მისიის მანდატის შემდგომ გაგრძელებას რუსეთმა მხარი არ დაუჭირა და „ეთოს“ მისიის 17 წლიანი უშედეგო მოღვაწეობა საქართველოში ასე დაასრულა.¹⁹

შეიძლება დაბეჭივებით ითქვას, რომ „ეთო“-ს მისიის მუშაობა საქართველოში არაეფექტური აღმოჩნდა. მან ვერ შეძლო 2004 წლის ცნობილი მოვლენების დროს კონფლიქტის ესკალაციისა და 2008 წლის რუსეთს-საქართველოს ომის თავიდან აცილება. ცხინვალში ამოქმედებული სავლეთ ოფისის მიერ განხორციელებული მონიტორინგის მიუხედავად, სადამკვირვებლო მისიამ ვერ შეძლო კონფლიქტის ზონაში, ეგრეთწოდებულ „მოხალისეთა“, და რუსეთის შეიარაღებული ძალების ქვედანაყოფების უკანონო გადაადგილების დაფიქსირება და მათ შესაჩერებლად, რაიმე ქმედითი ღონისძიებების გატარება.²⁰

დასკვნა

კვლევის ფარგლებში განხორციელებული ანალიზის შედეგად, რუსეთ-საქართველოს კონფლიქტის მაგალითზე, ნათლად იკვეთება, რომ „გაერო“ და „ეთო“ მიუხედავად თავიანთი დიდი ავტორიტეტულობისა, გადანყვებილების მიღების პროცესში დამოკიდებულნი არიან შესახელმწიფოების პოლიტიკურ ინტერესებზე და მათი ამა, თუ იმ კონფლიქტში ჩართულობის ხარისხზე, რაც კონკრეტული კონფლიქტის მოგვარებასთან დაკავშირებულ საკითხთა განხილვის დროს, საბოლოო ჯამში ამ ორგანიზაციების ეფექტურობას განსაზღვრავს.

რუსეთი, რომელიც კონფლიქტის მეორე მხარეა – „გაერო“-სა და „ეთო“-ს ისეთივე წევრია, როგორც საქართველო, მაგრამ იგი უფრო მაღალ წონით კატეგორიაში გამოდის და ამ ორგანიზაციებზე შემოქმედების უფრო ქმედითი ბერკეტები გააჩნია, ვიდრე საქართველოს. შესაბამისად ამ საერთაშორისო ორგანიზაციების მიერ კონფლიქტის მოსაგვარებლად შემუშავებული ნებისმიერი ეფექტური მექანიზმი, თუ იგი რუსეთის ინტერესებს დაუპირისპირდება, ამ უკანასკნელის მიერ დაუყოვნებლივ იქნება დაბლოკილი. ვინაიდან რუსეთს ყოველთვის შეუძლია ისარგებლოს „ვეტო“-ს უფლებით.

რომ შევჯავამოთ, „გაერო“-სა და „ეთოს“-ს მისიების რუსეთ-საქართველოს თანამედროვე კონფლიქტის მოგვარებასთან დაკავშირებით გამოყენება არაეფექტურია და მათთან მიმართებაში წარმატების მიღწევის მოლოდინების გაჩენა არამიზანშენილია. თუმცა, აქვე უნდა ითქვას, რომ ამ ორგანიზაციების უმაღლესი ტრიბუნების გამოყენება შედეგადად იქნება: 1) საერთაშორისო არენაზე რელევანტური ინფორმაციის გასავრცელებლად; 2) საერთაშორისო ურთიერთობის სისტემის გლობალურ და რეგიონულ მოთამაშეებში საქართველოს სასარგებლო განწყობების ფორმირებისთვის; 3) საქართველოს „მეგობარი ქვეყნების“ რიცხვის გაზრდისა და რუსეთის მმართველი ელიტის პოლიტიკურ ნებაზე გავლენის მოსახდენად.

¹⁴ The Secretariat Conflict Prevention Centre, Survey of OSCE Field Operations. (Vienna, Austria 26 August 2020), 51. <https://www.osce.org/secretariat/74783?download=true> (13.11.2020)

¹⁵ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia “Report” Volume II. (September 2009), 58.

¹⁶ Svante E. Cornell and b S. Frederick Starr. The guns of August 2008 : Russia', war in Georgia. the Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program Joint Center, (2009), 56.

¹⁷ ახალი ამბები, „ცხინვალში დამატებითი შეიარაღების კონცენტრაციის თაობაზე გაკეთებულმა განცხადებებმა ვითარება კიდევ უფრო დაძაბა“. civil.ge (14/06/2004) <https://civil.ge/ka/archives/132478> (13.11.2020)

¹⁸ Organization for Security and Co-operation in Europe. Permanent Council. DECISION No. 883 EXTENSION OF PC DECISION No. 861 OF 19 AUGUST 2008. (12 February 2009). <https://www.osce.org/pc/36129?download=true> (13.11.2020)

¹⁹ კახა მჭედლიძე. „საქართველოში ეთოს მისია საქმიანობას წყვეტს“. რად. თავისუფლება. (31.12. 2008.) <https://www.radiotavisupleba.ge/a/1561195.html> (13.11.2020)

²⁰ Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia “Report” Volume II. (September 2009), 302.

საკვანძო სიტყვები:

კონფლიქტი, ომი, ორგანიზაციები, „ევთო“, „გაერო“, მოგვარება, არაეფექტური.

KEYWORDS:

Conflict, War, Organizations, OSCE, UN, Resolution, Ineffective.

ბამოყენებული ლიტერატურა

1. აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის მთავრობა, კონფლიქტის ქრონოლოგია. <http://abkhazia.gov.ge/page/conflictCronology> (13.11.2020)
2. ახალი ამბები, „ცხინვალში დამატებითი შეიარაღების კონცენტრაციის თაობაზე გაკეთებულმა განცხადებებმა ვითარება კიდევ უფრო დაძაბა“. [civil.ge](https://civil.ge/ka/archives/132478) (14 ივნისი 2004) <https://civil.ge/ka/archives/132478> (13.11.2020)
3. მჭედლიძე კახა. „საქართველოში ევთოს მისია საქმიანობას წყვეტს“. რადიო თავისუფლება. (31.12.2008.) <https://www.radiotavisupleba.ge/a/1561195.html> (13.11.2020)
4. სენარკლენი პიერ და იოან არიფენი. საერთაშორისო პოლიტიკა თანამედროვე თეორიები და ამოცანები. მესამე გამოცემა, მთარგმნ. ნ. ცქიტიშვილი, (თბილისი: ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტი 2014).
5. წამალაშვილი ევა, „გაეროს მისია საქართველოში საქმიანობას წყვეტს“. რადიო თავისუფლება.(ივნისი 16, 2009). <https://www.radiotavisupleba.ge/a/1755754.html> (13.11.2020).
6. Cornell E. Svante and b S. Frederick Starr. The guns of August 2008 : Russia', war in Georgia. the Central Asia-Caucasus Institute & Silk Road Studies Program Joint Center, 2009.
7. Independent International Fact-Finding Mission on the Conflict in Georgia “Report” Volume II. (September 2009).
8. Organization for Security and Co-operation in Europe. Establishment of the Personal Representative of the Chairman-in-Office for Georgia. 17th CSO Meeting, 6 November 1992, Journal No. 2, Annex 2 (6 November 1992). <https://www.osce.org/georgia-closed/22213> (13.11.2020)
9. Organization for Security and Co-operation in Europe Permanent Council. 18th Plenary Meeting PC Journal No. 18, Point 5(a). DECISION No. 38. (27 April 1995). <https://www.osce.org/pc/20254?download=true> (13.11.2020)
10. Organization for Security and Co-operation in Europe. Permanent Council. 262nd Plenary Meeting PC Journal No. 262, Agenda item 4. DECISION No. 334. (15 December 1999). <https://www.osce.org/pc/27908?download=true> (13.11.2020)
11. Organization for Security and Co-operation in Europe. Permanent Council. DECISION No. 883 EXTENSION OF PC DECISION No. 861 OF 19 AUGUST 2008. (12 February 2009). <https://www.osce.org/pc/36129?download=true> (13.11.2020)
12. The Secretariat Conflict Prevention Centre, Survey of OSCE Field Operations. (Vienna, Austria 26 August 2020), 51. <https://www.osce.org/secretariat/74783?download=true> (13.11.2020)
13. UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 937 (21 July 1994) <http://unscr.com/en/resolutions/doc/937> (13.11.2020)
14. UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 858 (24 August 1993) <http://unscr.com/en/resolutions/doc/858> (13.11.2020)
15. UNITED NATIONS General Assembly, UNHCR ACTIVITIES FINANCED BY VOLUNTARY FUNDS: REPORT FOR 1993-1994 AND PROPOSED PROGRAMMES AND BUDGET FOR 1995. (A/AC.96/825/ Part III/7 3 August 1994). <https://www.unhcr.org/4ddcbf119.pdf> (13.11.2020)
16. UNITED NATIONS Security Council, RESOLUTION 1866 (13 February 2009). <http://unscr.com/en/resolutions/doc/1866> (13.11.2020)

საინჟინრო ფუნქციები თავდაცვის ძალებში

ჯამბულ ზალოშვილი

სსიპ - საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, დოქტორანტი
სამხედრო ინჟინერიის სადოქტორო პროგრამა

ანოტაცია

სტატიაში განხილული საინჟინრო ფუნქციებისა და საბრძოლო ფუნქციების ურთიერთკავშირი სრული სპექტრის ოპერაციებში. თავდაცვის ძალების ყველა ქვედანაყოფი, მიუხედავად ტიპისა, ქმნის ან ინარჩუნებს საბრძოლო ძალას, რაც ხელს უწყობს ოპერაციების ჩატარებასა და ამოცანების წარმტებით შესრულებას. ყველა საბრძოლო ძალის ეფექტური მხარდაჭერის გასაწევად საინჟინრო შესაძლებლობები გაერთიანებულია საინჟინრო ფუნქციების მიხედვით, მათი გამოყენება კი სინქრონიზირებულია საბრძოლო ფუნქციების შესაბამისად.

ENGINEERING IN THE DEFENSE FORCES

JAMBUL ZALOSHVILI

LepI Georgian Technical University,
PHD Student Doctoral program in Military Engineering

ANNOTATION

In the full range of operations of the interconnection of engineering functions and combat functions discussed in the article. All units of the Defense Forces, regardless of type, create or maintain a combat power that facilitates the conduct of operations and the successful completion of tasks. Engineering capabilities are integrated according to engineering functions to provide effective support to all combat powers, and their use is synchronized according to combat functions.

თავდაცვის ძალებს მასზე დაკისრებული ამოცანების შესრულება უხდება უსაფრთხოების როლულ გარემოში, რომელიც ხასიათდება საფრთხეების მრავალფეროვნებითა და სტრატეგიული გარემოს სწრაფი დინამიკით. არსებული საფრთხეებსა და გამოწვევებზე დროული და ეფექტური რეაგირების მიზნით, თავდაცვის ძალების ხელმძღვანელობა მუდმივად ახდენს არსებული და საჭირო შესაძლებლობების შეფასებას და შესაბამისად წარმართავს თავდაცვის ძალების შემდგომი განვითარების პროცესის კონკრეტულ მიმართულებებსა და პრიორიტეტებს.

პროცესის წარმატებით განხორციელების მიზნით საქართველოს თავდაცვის სამინისტროში ჩამოყალიბებულია ძალთა მართვის სისტემა, რომლის ფუნქციას წარმოადგენს თავდაცვის ძალებში სტრუქტურულ ერთეულებში განსახორციელებელი ცვლილებების დაგეგმვა და მათი იმპლემენტაციისთვის საჭირო რესურსების ანალიზი. ძალთა მართვის დაგეგმვა საქართველოს თავდაცვის ძალებში უწყვეტი პროცესია, რომლის შემადგენელ ნაწილს წარმოადგენს თავდაცვის ძალების საინჟინრო უზრუნველყოფის დაგეგმვა.

სრული სპექტრის ოპერაციები (თავდაცვითი ოპერაციები, თავდასხმითი ოპერაციები, სტაბილურობის ოპერაციები, სამოქალაქო ხელისუფლების მხარდაჭერის ოპერაციები) მოითხოვს საბრძოლო ძალის უწყვეტ შექმნასა და გამოყენებას, ხშირად ხანგრძლივი პერიოდის განმავლობაში. თავდაცვის ძალების მეთაურები იყენებენ საბრძოლო ძალას საბრძოლო ფუნქციების მეშვეობითა და ლიდერობისა და ინფორმაციის გამოყენებით.

საინჟინრო ფუნქციებში არის ურთიერთდაკავშირებული საინჟინრო შესაძლებლობებისა და მოქმედებების კატეგორიები, რომლებიც დაჯგუფებულია, გაერთიანებული ძალების მეთაურებისთვის საინჟინრო ოპერაციების ინტეგრირების, სინქრონიზაციისა და წარმართვის გასაიოლებლად. საინჟინრო ფუნქციებია: საბრძოლო, ზოგადი და გეოსივრცული საინჟინრო უზრუნველყოფა.

თავდაცვის ძალების შემადგენლობაში მყოფი ინჟინრები მეთაურს აძლევენ რეკომენდაციებს საინჟინრო უზრუნველყოფის შესაძლებლობის შესახებ. ისინი მხარს უჭერენ ძალთა განლაგებისთვის, გადასროლისთვის, დაცვისა და უზრუნველყოფისთვის საჭირო ინფრასტრუქტურის შექმნას; საბრძოლო, ზოგადი და გეოსივრცითი საინჟინრო შესაძლებლობების დაგეგმვასა და ინტეგრირებას ეროვნული და მრავალეროვნული მოთხოვნების დაკმაყოფილების მიზნით. ინჟინრები უზრუნველყოფენ სამოქმედო რაიონების ვიზუალიზაციის გაზრდას. თავდაცვის ძალების შემადგენლობაში არსებული საინჟინრო ელემენტები, ოპერატიული მოთხოვნების შესაბამისად, კომბინირებულად იყენებენ სამხედრო-საინჟინრო სპეციალისტების, სამოქალაქო პირთა და კონტრაქტორების შესაძლებლობებს. საინჟინრო-სამშენებლო უზრუნველყოფის პროდუქტებია: თავშესაფარი, საწყობები, მომარაგების მარშრუტები და ტერმინალები, სტაციონარული დაწესებულებები, წყალი, ელექტროენერჯია, ჩამდინარე წყლების განმწმენდა, წყლისა და საწვავის შენახვა და განაწილება. მომსახურების ფარგლებში ინჟინრები ასრულებენ გარემოს დაცვის ოპერაციებს, ხანძრისგან დაცვის ღონისძიებებს, აუფეთქებელი საბრძოლო მასალის გაუვნებელყოფას, წყლის განმწმენდასა და გაუვნებელყოფას, საინჟინრო რეკონსტრუქციებს.

საბრძოლო საინჟინრო უზრუნველყოფაში გაერთიანებულია ისეთი საინჟინრო შესაძლებლობები და მოქმედებები, რომელიც ხელს უწყობს საბრძოლო ძალის მანევრს და მოითხოვს უშუალო მხარდაჭერას. საბრძოლო საინჟინრო მხარდაჭერა შეიცავს სამი ტიპის საინჟინრო შესაძლებლობებსა და მოქმედებებს-მობილურობის, კონტრმობილურობისა და სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფას. საბრძოლო საინჟინრო მხარდაჭერა საერთო საჯარისო ქვედანაყოფების მანევრის განუყოფელი ნაწილია და ხორციელდება ქვედანაყოფების საბრძოლო ჯგუფების საშტატო და დამატებითი შესაძლებლობებით. სრული სპექტრის ოპერაციებში საბრძოლო საინჟინრო მხარდაჭერა მოგვარეობს შეიძლება გაძლიერებული იყოს ზოგადი საინჟინრო მხარდაჭერით, რადგან მისი ყურადღების ცენტრში რჩება მანევრის თავისუფლების (მობილურობა და კონტრმობილურობა) და დაცვის (სიცოცხლისუნარიანობა) უზრუნველყოფა.

ზოგადი საინჟინრო უზრუნველყოფა მოიცავს ფიზიკური გარემოს შექმნისათვის, შენარჩუნებისა და დაცვისათვის საჭირო საინჟინრო შესაძლებლობებსა და მოქმედებებს. ზოგად საინჟინრო უზრუნველყოფას მიეკუთვნება საინჟინრო ნაგებობების მოწყობა, რემონტი და ინფრასტრუქტურის მომსახურება, აგრეთვე საინჟინრო სამუშაოების მიმდინარეობისას ბუნებრივი რესურსებისა და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების საინჟინრო-სამშენებლო უსაფრთხოების უზრუნველყოფა; უძრავი ქონების საექსპლუატაციო ვადის გახანგრძლივება; რელიეფის აღდგენა და ფეთქებადსაშიშ მასალასთან დაკავშირებული განსაზღვრული მოქმედებები.

გეოსივრცითი საინჟინრო უზრუნველყოფა მოიცავს რელიეფის ანალიზსა და ვიზუალიზაციას, რელიეფის (ადგილმდებარეობის) ციფრულ გამოსახულებებს, არასტანდარტულ რუკებს, ზუსტ კვლევას, გეოსივრცითი მონაცემების მართვას, ძირითადი კვლევის შესახებ მონაცემებს,

კულტურის მნიშვნელოვანი ძეგლებისა და ბუნებრივი რესურსების იდენტიფიკაციასა და ძალის განლაგებას. გეო-სივ-რცითი მონაცემების სინქრონიზაცია მეთაურებს უზრუნველყოფს საერთო ოპერატიული სურათის შექმნის საფუძვლით, რაც ზრდის ინფორმაციულობას და ამარტივებს გადაწყვეტილების მიღების პროცესს.

როგორც აღვნიშნეთ, სრული სპექტრის ოპერაციებში თავდაცვის ძალების ყველა ქვედანაყოფი, მიუხედავად ტიპისა, ქმნის ან ინარჩუნებს საბრძოლო ძალას, რაც ხელს უწყობს ოპერაციების ჩატარებას და ამოცანის წარმატებით შესრულებას. ნებისმიერი ოპერაციის დაწყებამდე საბრძოლო ძალას არის არარელიზებული პოტენციალი. ლიდერობის მეშვეობით ეს პოტენციალი გარდაიქმნება მოქმედებად. ინფორმაცია აგრეთვე გამოიყენება ყველა საბრძოლო ფუნქციის შესრულებისას ოპერატიული გარემოს ფორმირებისა და მოქმედების სრულყოფისთვის. ყველა საბრძოლო ძალის ეფექტური მხარდაჭერის გასანევადად საინჟინრო შესაძლებლობები გაერთიანებულია საინჟინრო ფუნქციების მიხედვით, მათი გამოყენება კი სინქრონიზებულია საბრძოლო ფუნქციების შესაბამისად. საინჟინრო ფუნქციები ძირითადად მიმართულია კონკრეტულად საბრძოლო ფუნქციების მხარდასაჭერად, მაგრამ გავლენას ახდენს სხვა ფუნქციებზეც.

გადაადგილება და მანევრი

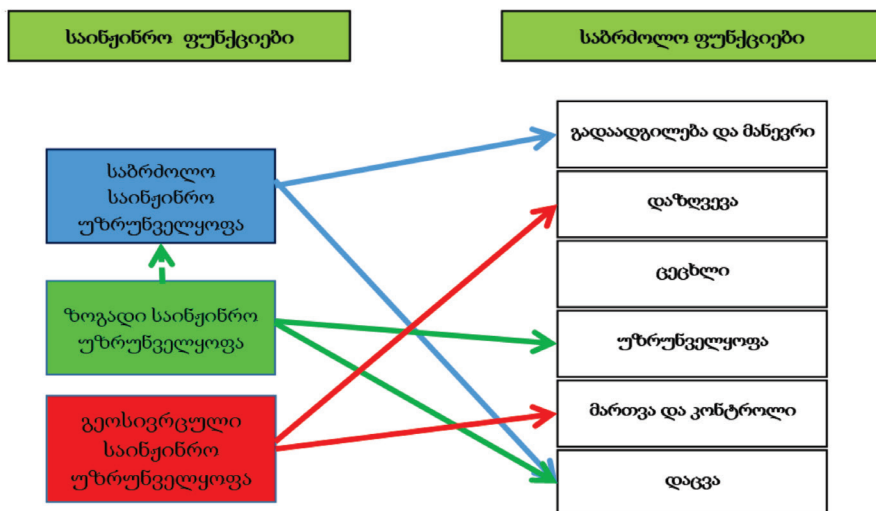
საბრძოლო ფუნქცია "გადაადგილება და მანევრი" არის ურთიერთდაკავშირებული დავალებები და სისტემები, რომლის შედეგადაც ძალები გადაადგილდება მონინალმდგესთან შედარებით უფრო ხელსაყრელი პოზიციის დასაკავებლად. პირდაპირი დამიზნების ცეცხლი მანევრის ისეთივე განუყოფელი ნაწილია, როგორც ახლო ბრძოლისა.

საბრძოლო საინჟინრო მხარდაჭერა, რომელიც ხორციელდება გადაადგილებისა და მანევრის საბრძოლო ფუნქციის მეშვეობით, გულისხმობს მობილურობისა და კონტრმობილურობის ოპერაციებს.

მობილურობის უზრუნველყოფის ოპერაციები განისაზღვრება, როგორც სამანევრო და საინჟინრო ქვედანაყოფების ძალებით დაბრკოლებების გარღვევა, არსებული ან გამაძლიერებელი დაბრკოლებების ეფექტის შემცირება ან გაუქმება.

მობილურობის ოპერაციებში შედის შემდეგი დავალებები:

- წინააღობების, დაბრკოლებებისა და დანადგომი ველების გადალახვა;
- გარღვევის ოპერაციების ჩატარება;
- განმნდის ოპერაციების ჩატარება;

ფიგ. 1 საინჟინრო და საბრძოლო ფუნქციების ურთიერთკავშირი

- რღვეულების გადალახვის ოპერაციების ჩატარება;
- გადაადგილებისა და მანევრის გაუმჯობესება;
- საბრძოლო გზებისა და ბილიკების გაჭრა და შენარჩუნება;
- ასაფრენი და დასაფრენი ზოლების აგება და შენარჩუნება;
- ტაქტიკური ოპერაციის რაიონის გადალახვა;
- მყვინთავებით მხარდაჭერის უზრუნველყოფა.

კონტრმობილურობის უზრუნველყოფის ოპერაციებზე ითვლება მოქმედებები, რომლის დროსაც, დაბრკოლებების მოწყობის გზით მცირდება მონინალმდგის მანევრულობა. კონტრმობილურობის უზრუნველყოფის ოპერაციების შედეგად ხდება მონინალმდგის მანევრირების ბლოკირება, შეზღუდვა, მიმართულების შეცვლა ან ჩანაფიქრის ჩაშლა, რაც მეთაურს საშუალებას აძლევს გამოიყენოს მონინალმდგის სუსტი მხარეები და მოახდინოს ეფექტური რეაგირება მის მოქმედებებზე.

კონტრმობილურობის ოპერაციებში შედის შემდეგი დავალებები:

- დაბრკოლებებისთვის ადგილმდებარეობის შერჩევა;
- დაბრკოლებების მოწყობა, განთავსება და აფეთქება;
- დაბრკოლებების მონიშვნა, ამის შესახებ მოხსენების გაკეთება და ჩანერა;
- დაბრკოლებების ინტეგრირების შენარჩუნება.

დაზვერვა

საბრძოლო ფუნქცია “დაზვერვა” არის ურთიერთდამოკიდებული დავალებები და სისტემები, რომლებიც აადვილებს ოპერატიული გარემოს, მონინალმდგის, ადგილის თავისებურებებისა და სამოქალაქო ფაქტორების გაგებას. მასში შედის დავალებები, რომლებიც დაკავშირებულია დაზვერვის, თვალთვალისა და რეკოგნოსციონების ოპერაციებთან და იმართება მეთაურის მიერ.

მეთაურს შეუძლია საინჟინრო შესაძლებლობების გამოყენება ვითარებაში გარკვევისათვის. ინჟინრები მთავარ როლს ასრულებენ ბრძოლის ველის სადაზვერვო მომზადების რელიეფის ანალიზის ჩატარებისას. მონინალმდგისა და საკუთარი ძალების შესაძლებლობებსა და ვრცელ სამოქმედო გეგმაზე ოპერატიული ვითარების ზემოქმედების აღწერის დამხმარე საშუალებას გეოსივრცული მონაცემებით უზრუნველყოფა წარმოადგენს.

საინჟინრო რეკოგნოსციონებას შეუძლია იმ მონაცემების უზრუნველყოფა, რომლებიც წარმოადგენენ მეთაურის მნიშვნელოვანი ინფორმაციის მოთხოვნებზე პასუხის გაცემის დამხმარე საშუალებას. უმეტესი ტაქტიკური საინჟინრო რეკოგნოსციონების შესაძლებლობები საბრძოლო საინჟინრო ფუნქციის მხარდასაჭერად იძლევა ტექნიკური ინფორმაციის შეგროვების შესაძლებლობას. მობილურობის, კონტრმობილურობისა და სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფი მოქმედებების მხარდასაჭერად რეკოგნოსციონება უმთავრესად ტარდება საინჟინრო რეკოგნოსციონების ჯგუფების მიერ, რომლებიც შედგებიან საბრძოლო ინჟინრებისგან. რეკოგნოსციონება ამ დროს კონცენტრირებულია ტაქტიკური და ტექნიკური ინფორმაციის შეგროვებაზე, რათა შესაძლებელი გახდეს საბრძოლო ძალის საბრძოლო ჯგუფის თავისუფალი მანევრისა და საკუთარი ძალებისა და მათი დანესებულებების დაცვის უზრუნველყოფა.

უზრუნველყოფა

საბრძოლო ფუნქცია “უზრუნველყოფა” არის ურთიერთდამოკიდებული დავალებები და სისტემები მხარდაჭერისა და მომსახურების მოქმედების თავისუფლების უზრუნველსაყოფად, ოპერატიული მისაწვდომობის გასაფართოებლად და გამძლეობის გასაზრდელად. სახმელეთო ძალების გამძლეობა, ძირითადად არის მათი უზრუნველყოფის დანიშნულება. უზრუნველყოფა განსაზღვრავს სრული სპექტრის ოპერაციების სიღრმესა და ხანგრძლივობას. მას დიდი მნიშვნელობა აქვს ინიციატივის შენარჩუნებისა და გამოყენებისათვის.

ზოგადი საინჟინრო სამუშაოები გამოიყენება მთავარ ამოცანებში და საბრძოლო ფუნქციების ფარგლებში დამახასიათებელია ლოგისტიკური უზრუნველყოფისათვის. უზრუნველყოფის ზოგადი საინჟინრო მხარდაჭერა გულისხმობს შემდეგი დავალებების შესრულებას:

- დაზინანებული რაიონების აღდგენა;
- უზრუნველყოფის საკომუნიკაციო ხაზების გაყვანა და სათანადო მდგომარეობაში შენარჩუნება;
- გზებისა და გზატკეცილების გაჭრა და შენარჩუნება;
- საზღვაო აკვატორიაში ობიექტების აგება და შენარჩუნება;
- პორტების აგება და შენარჩუნება;
- სარკინიგზო ობიექტების აგება და შენარჩუნება;
- აეროდრომის აგება და შენარჩუნება;
- მილსადენებისა და სანავის სანაოსნო აგება და შენარჩუნება (ნავთობბაზა);
- სტანდარტული და არასტანდარტული ხიდების აგება და შენარჩუნება;
- საინჟინრო სამშენებლო მხარდაჭერის უზრუნველყოფა;
- ელექტროენერჯის მობილური საშუალებებით მომარაგება;
- ობიექტების საინჟინრო მხარდაჭერით უზრუნველყოფა;
- ნარჩენების ლიკვიდაციის მართვა;
- უძრავი ქონების მოპოვება, მართვა და განლაგება;
- ხანძრის ჩაქრობა;
- ბაზისა და ნაგებობების აგება, მართვა და სათანადო მდგომარეობაში შენარჩუნება.

მართვა და კონტროლი

საბრძოლო ფუნქცია “მართვა და კონტროლი” არის ურთიერთდაკავშირებული დავალებები და სისტემები, რომლებიც მეთაურებს ეხმარება უფლებამოსილებისა და ხელმძღვანელობის შესრულებაში. მასში შედის ის დავალებები, რომლებიც დაკავშირებულია საკუთარი ძალების შესახებ ინფორმაციის მოპოვებასთან, ღირებული ინფორმაციის მართვასთან, დაქვემდებარებულების მართვასა და ხელმძღვანელობასთან მართვისა და კონტროლის სისტემების მეშვეობით მეთაურები ახდენენ ყველა საბრძოლო ფუნქციის ინტეგრირებას ამოცანის შესრულების მიზნით.

გეოსივრცული მონაცემების მიმწოდებელი ინჟინრები უზრუნველყოფენ საფუძველს საერთო ოპერატიული სურათისთვის, რომელიც მეთაურს ფიზიკური გარემოს ნათლად გაგების საშუალებას აძლევს რელიეფის ვიზუალური წარმოსახვისა და საკუთარი და მონინალმდევის ოპერაციებზე მისი ზემოქმედების ახსნის მეშვეობით.

დაცვა

საბრძოლო ფუნქცია “დაცვა” არის ურთიერთდამოკიდებული დავალებები და სისტემები, რომლებიც უზრუნველყოფს ძალების შენარჩუნებას, რათა მეთაურმა შეძლოს მაქსიმალური საბრძოლო ძალის გამოყენება. ძალების შენარჩუნება ითვალისწინებს მრავალეროვნული სამხედრო და სამოქალაქო პარტნიორების პირადი შემადგენლობის (ბრძოლაში მონაწილე და არმონაწილე), მატერიალური ქონებისა და ინფორმაციის დაცვას. საბრძოლო ფუნქცია “დაცვა” აძლიერებს მეთაურის უნარს შეინარჩუნოს ძალების ერთიანობა და საბრძოლო ძალა. ფუნქცია “დაცვა” განსაზღვრავს, რა დონის ზიანის მოტანა შეუძლია პოტენციურ საფრთხეებს და წინ აღუდგება ამ საფრთხეებს ან დაძლევის მათ. დაცვა განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს მომზადების ეტაპზე და ინარჩუნებს მას შესრულების ეტაპის განმავლობაში. დაცვა არის მუდმივად

მოქმედი ფუნქცია; ის აერთიანებს დაცვის ყველა შესაძლებლობას ბაზების, მარშრუტებისა და ძალების დასაცავად.

ინჟინრებს გააჩნიათ ალტერნატივისა და პირადი შემადგენლობის უნიკალური რესურსები, რომელთა გამოყენება შესაძლებელია დაცვის ძალისხმევის უზრუნველსაყოფად. საბრძოლო ინჟინრები, რომლებიც, მოთხოვნის შესაბამისად, მხარს უჭერენ ზოგადი საინჟინრო შესაძლებლობებით, უზრუნველყოფენ სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნების შერჩეულ ოპერაციებს „დაცვის“ საბრძოლო ფუნქციის მეშვეობით. სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფის ოპერაციები აგრეთვე გულისხმობს შენიღბვის, თვალთვალისაგან დაფარვისა და შეცდომაში შეყვანის მხარდაჭერას ტაქტიკური სახმელეთო მანევრის ძალებისათვის. საბრძოლო ინჟინრები, ჩვეულებრივ, უზრუნველყოფენ „გამაგრებას“ და შენიღბვით, თვალთვალისაგან დაფარვითა და შეცდომაში შეყვანით მხარდაჭერას მანამ, სანამ ზოგადი საინჟინრო მხარდაჭერა კონცენტრირებულია იმ ასპექტებზე, რომლებიც არ არის დაკავშირებული უახლოეს ბრძოლასთან. ზოგადი საინჟინრო მხარდაჭერა ხორციელდება „დაცვის“ საბრძოლო ფუნქციის მეშვეობით დაბინძურებისა და საშიში მასალებისაგან დაცვის მიზნით. სიცოცხლისუნარიანობის უზრუნველყოფის ოპერაციებში შედის შემდეგი საინჟინრო დავალებები:

- ოპერაციის რაიონში მონინალმდევის მიერ შექმნილი საფრთხეებისგან დაცვა;
- მანქანებისთვის საბრძოლო პოზიციების, ჯგუფური იარაღისათვის საბრძოლო პოზიციებისა და ინდივიდუალური საბრძოლო პოზიციების მონყობა;
- დამცავი მიწის კედლების, მიწყრილებისა და საყრდენი კედლების მონყობა;
- სარძოლო მასალის დამცავი პოზიციების მონყობა;
- დამცავი ღობურების მონყობა;
- ხიდის დამცავი მონყობილობების დამონტაჟება არსებული მოტივტივე ხიდის ან მდინარის გადაკვეთის ადგილის წყალში აფეთქებების შემსრულებელი ჯგუფებისგან, მცურავი ნაღმებისა და მოტივტივე ნამსხვრევებისგან დასაცავად;
- დამცავი დაბრკოლებების დამონტაჟება ან მოხსნა;
- მოქმედებების შესრულება დაბინძურებისა და საშიში მასალებისგან დასაცავად.

სრული სპექტრის ოპერაციების ჩატარების დროს მთავარი საკითხია სიცოცხლისუნარიანობის შენარჩუნება. ყველა საბრძოლო ძალის ეფექტურად გამოყენების მიზნით მნიშვნელოვანია მეთაურებმა მოახდინონ საინჟინრო ფუნქციებისა და საბრძოლო ფუნქციების სინქრონიზაცია, რათა წარმატებით შესრულდეს ამოცანა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. FM 3-0 Operations. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 6 October 2017
2. FM 4-0 Sustainment Operations. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 31 July 2019
3. FM 3-34.22 Engineer Operations-Brigade Combat Team and Below. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 11 February 2009
4. FM 3-90 Tactics. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 4 July 2001
5. FM 2-0 Intelligence. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 17 May 2004
6. FM-6-0 Commander and Staff Organization and Operations. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 5 May 2014
7. FM 3-37 Protection. Headquarters Department of the Army. Washington, DC, 30 September 2009

THE IMPACT OF HYBRID WARFARE ON GEORGIA'S SECURITY POLICY

LIEUTENANT COLONEL KAKHABER KAVLASHVILI
David Aghmashenebeli National Defence Academy of Georgia

ANNOTATION

Hybrid warfare has become a new term to define the changing nature of conflicts, which is not surprising given the fact that this type of warfare is both visible and invisible or it is very hard to foresee in advance. The more important aspect is that this changing nature of warfare has become a reality rather than just a concept. Today, we see that the number of conflicts that do not fit the understanding of the conventional warfare has increased significantly.

If we analyse concept of Russia's behaviour model, which is included in the "Gerasimov Doctrine" that was published as an article in the famous Russian Defence Journal by the Chief of the General Staff of the Armed Forces of Russia Valery Gerasimov, highlights the decreased usage of military means in achieve the political objectives of warfare. This main characterising of hybrid warfare, when non-military means play vital role in achieving strategic objectives, is directed towards weakening the foundation of the state in order for the adversary not to require to use any military means. There are several reasons that make the hybrid warfare carried out by Russia against its neighbouring countries different but these reasons do not include the use of combination of regular and irregular means, which have often been used throughout the history.

First and foremost, Russia's hybrid warfare is characterised by the blurred line between War and Peace. Blurring the lines between war and peace gives Russia an opportunity to "disrupt and destroy the state without direct, open and full-scale military interventions." Second, in hybrid warfare non-military means play as important role as military.

Russia's modern strategy is based on the notion that disrupting targeted state is easier with non-military means. As a result, using military means is not important any more or have decrease significantly. It is true that Russia 2010 military doctrine states that modern warfare is the integrated use of military and non-military forces and resources but today we see not only the integrated use of these means but also the increased use of non-kinetic means of national power in reaching strategic objectives.

The main challenge in this century is to protect people from the information warfare. Georgia is facing this problem and its public is very vulnerable against this type of threat. In conclusion, it is fair to state that there is no exact definition of hybrid warfare, therefore there is not exact guide on how to counter these threats. This is what makes hybrid warfare a notion of modern warfare.

KEYWORDS:

Modern conflicts; The Gerasimov Doctrine; convergence; blurred line; Non-military.

INTRODUCTION

Hybrid warfare has become a new term to define the changing nature of conflicts, which is not surprising given the fact that this type of warfare is both visible and invisible or it is very hard to foresee in advance. The experts of Security and Strategic Research Centre at the Latvian National Defence Academy state that "the type of conflicts we see today can be best explained with the word "convergence" – converging the concepts of physical and psychological warfare as well as kinetic and non-kinetic." The more important aspect is that this changing nature of warfare has become a reality rather than just a concept. Today, we see that the number of conflicts that do not fit the understanding of the conventional warfare has increased significantly.¹ "The notion of hybrid warfare comes from the analysis of modern conflicts, where in order to achieve the strategic objectives mixing the different types of warfare as well as using every possible means without any restrictions or limitations is acceptable". Frank Hoffman in his analysis of different types of modern conflicts defines hybrid threats as follows: hybrid threats are the simultaneous usage of the combination of conventional weapons, irregular tactics, terrorism and criminal activities by the adversary in order to achieve its desired objectives. Frank Hoffman also states that "the problem with the hybrid threats definition is that it focuses on combinations of tactics associated with violence and warfare (except for criminal acts) but completely fails to capture other non-violent actions."

The concept of hybrid war and and the general introduction will be presented in the first part of essay. Following that hybrid war and "The Gerasimov Doctrine" acts will be discussed which express Russian approach. Russian hybrid warfare with Georgia concludes the last part of the essay.

¹ <https://www.scribd.com/doc/169597522/hybrid-warfare> (20.11.2020).

WHAT IS HYBRID WARFARE?²

“Characterising hybrid warfare as a war that is a combination of regular and irregular means, covert and overt actions and traditional and non-traditional threats towards the security shows that there nothing new about hybrid warfare. However, what makes the hybrid warfare a new phenomenon is the increased usage of military means. It is a modern form of warfare that is mainly focused on achieving strategic objectives without physical confrontation especially during the beginning stages of the conflict”.

If we analyse concept of Russia’s behaviour model, which is included in the “Gerasimov Doctrine” that was published as an article in the famous Russian Defence Journal by the Chief of the General Staff of the Armed Forces of Russia Valery Gerasimov, highlights the decreased usage of military means in achieve the political objectives of warfare. This main characterising of hybrid warfare, when non-military means play vital role in achieving strategic objectives, is directed towards weakening the foundation of the state in order for the adversary not to require to use any military means. As James Sherry argues the purpose of the hybrid means of modern conflicts is to “weaken the state before the state realises that the conflict has started.”³ There are several reasons that make the hybrid warfare carried out by Russia against its neighbouring countries different but these reasons do not include the use of combination of regular and irregular means, which have often been used throughout the history. First and foremost, Russia’s hybrid warfare is characterised by the blurred line between War and Peace. Blurring the lines between war and peace gives Russia an opportunity to “disrupt and destroy the state without direct, open and full-scale military interventions.” In modern conflicts warfare starts way before the first shot of a bullet. Russia has been using this method of warfare way before the Gerasimov Doctrine.⁴ EU fact establishing mission clearly stated that 2008 Russia-Georgia war was a “culmination of long raising tensions, provocations and incidents,” which means that Russia-Georgia war started before the interference of military forces. Later on, Russia’s aggression in Crimea and Eastern Ukraine clearly showed that Russia is more actively using the new forms of politically focused operations. Second, in hybrid warfare non-military means play as important role as military. In some cases, the role of non-kinetic means in hybrid warfare is more vital. In achieving political and strategic objectives the role of non-military means has increased significantly, in many cases it is more powerful than the power of weapon. This is not a radical change that we see in transformed nature of the modern warfare. Russia’s modern strategy is based on the notion that disrupting targeted state is easier with non-military means. As a result, using military means is not important any more or have decrease significantly. It is true that Russia 2010 military doctrine states that modern warfare is the integrated use of military and non-military forces and resources but today we see not only the integrated use of these means but also the increased use of non-kinetic means of national power in reaching strategic objectives. What is more important is that the usage of non-military means as one of the main weapons in order to make the non-loyal neighbours to obey turned this concept into reality. Russia-Georgia and Russia-Ukraine wars are clear example of this notion. Another important character of Russia’s hybrid warfare is the use cover use of military means. In practice, this means the emergence of Russian military personnel, for instance in Crimea, without any insignias (small green men). Using military personnel who do not wear any insignia in military operations allows Russia to deny any involvement in active military campaigns. For instance, on 16th of April, 2015 Putin publicly denied the existence of Russian military forces in Ukraine. Kofman, M. and Rojansky, 2015, 17. This kind of manipulation of facts gives Russia an opportunity to play a role of “neutral moderator” during the post conflict negotiations. Actively using this type of non-linear means in reaching strategic objectives changes the usual model of irregular warfare. Historically, during the conflict the weaker party was the one using non-conventional methods against stronger opponent, which meant forcing the latter part to be involved in conflict for longer period. Mainly this was the main idea behind the asymmetric warfare until modern conflicts changed this notion. During Russia-Ukraine conflict, instead of Ukraine using the non- conventional methods Russia, the winning side, was the one using it. The use of non- conventional actions by Russia towards weaker opponent is a significant change in irregular warfare model. Despite this characteristic, many experts in the security sector believe that the term “hybrid warfare” is not a precise term or it’s just a label that was attributed to Russia’s actions in Ukraine, which was the combination of already existing warfare types – conventional, irregular, political and information. Kofman, M. and Rojanski, 2015, 16.⁵ Decision making system is very effective during the easily detectable threats. When the threats are non-military in their nature and therefore harder to detect, it is way harder to react and respond effectively. Also, if we take into consideration the participants of hybrid warfare it is very difficult to establish and define their amount, social classes or status, which further complicates the planning and execution of counter actions. Russia prefers using non-military means in its hybrid action while trying to achieve its strategic objectives. This allows Russia to disrupt the country without using military means or using it moderately.

Gerasimov Doctrine (2013) is very important in understanding the Kremlin’s new type of warfare, which we cannot call military campaign. It was published during Crimea annexation by Russia, when Russian politicians, journalists, pseudo-NGOs, analytical centres, military personnel without insignias, governmental institutions and parliament were acted using the same scenario in order to reach the common objectives. Coalson, R., 2014. In order to create a chaos, humanitarian

² <https://www.academia.edu/31289186> (21.11.2020).

³ Dempsey, J. Will Hybrid War Defeat Europe? April 29, 2015 11 Anonymous 2015, 1 13

⁴ https://www.academia.edu/31289186/ModellingTheNewEurope_HybridWarfare.pdf (21.11.2020)

⁵ Hoffman, F.G. Hybrid Warfare and Challenges, JFQ / issue 52, 1st quarter 2009, 34 6 Hoffman, F.G. On Not-So-New Warfare: Political Warfare vs Hybrid Threats, 2014. 7-9;

crisis and civil war with the state it is not necessary to use the instruments of hard power. The use of political, economic, information, cultural and other non-kinetic means can be more effective in reaching the above-mentioned objectives. According to Gerasimov's hybrid warfare, the strategic objective of these types of operations should be to create a permanent front at the targeted country's territory. In other words, created chaos that will make the targeted the nation incapable to defend itself. Russia's strategy in post-Soviet area, which was to incapacitate the targeted states by disrupting their state foundation can be explained by this notion. Gerasimov's main Doctrine concept is based on an idea, according to which the main target in modern warfare is the mind and therefore, the leading positions in modern military operation are held by information and physiological warfare. Galeotti, M., 2014, 23.⁶ These instruments are most effective to gain a psychological and moral advantage over target nations military personnel and public, consequently it does not require further use of hard power. It has become clear that one of the main objectives of the hybrid warfare approach is to reduce the military means to its minimum in an attempt to force targeted national military personnel and public to support the adversary against their own states interests without realising that they are hurting their country and its interests. Russia's actions in Crimea are clear example of this notion and proves that it is quite possible to break the moral of the opposition's military forces and achieve desired results without using the hard power.

Using more and more covert military means allows Russian Government to carry out the denial campaigns. The main reason behind this is that Russia is actively trying to mask its actions.

Hybrid warfare can be viewed differently by different people; however, it is impossible not to notice the events that has been happening in Ukraine and Georgia last few years. The situation and Russia's actions in these countries is very clear, we see radical changes which is reflected in a changed "game rules" and methods, which supports Moscow's strategic interests in these countries.

In order to weaken Georgia's sovereignty Russia uses wide range of methods without the full-scale direct military intervention, which creates a great threat for Georgian security.

The changes that have happened in the last few years, mostly the separation between economics and politics Georgia has become more under the influence of Russia, which made the country more vulnerable towards hybrid threats. Separating political conflicts from economic has significantly increased Russia's market shares in Georgia's total market. In 2012 Russian export in Georgia was 2% of total exports in country, when in 2015 it reached 10%. After cancelling the embargo on Georgia products in 2013, Georgia's export in Russia from 2012-2013 increased from 45.8 million US dollar to 190.3 million dollars <http://www.geostat.ge> (20.04.2019). Georgian entrepreneurs have become more and more depended on Russia's politized market, which gives Moscow an opportunity to strengthen its leverage against Georgia. Russia is using this situation in its favour and it is a very important aspects of Russia's hybrid strategy against Georgia.

It is also important to mention the changed Russian narrative towards Georgia, which makes Moscow's hybrid approach in achieving its goals very noticeable. Russia's mission is increase and strengthen anti-Western attitudes among Georgia people. For this Kremlin propaganda is actively using common religious and cultural values. At the same time, Russia want to demolish the effective functioning of Georgian government systems and institutions in order to support the escalation of various problems within the country this will result in internal political instability. Russia is also actively using the information warfare in order to influence Georgia citizens. Russia's information warfare is mostly based on developing the sense of nostalgia of cheaper and better life that people had while Georgia was a part of USSR. Additionally, Russian investors and making huge investments in energy resources as well as in strategic infrastructure. As a part of the information warfare Russian channels that exceed Georgia channels in number are free and accessible. Russian television is always highlighting that Georgia and Russian people have a lot in common, consequently we see may Russian tv shows in Georgian television as well as increased number of tourists from Russia. At this point Georgia is very vulnerable towards Russian propaganda and we see that Moscow is actively trying to spread the information and make people believe that Georgia's economic and social security and wellbeing lays in being under Russia's influence. The main idea behind these attempts is to increase and strengthen Moscow's influence in Georgia and prevent country Euro-Atlantic integration.

CONCLUSION⁷

In recent years the number of conflicts has increased, which go beyond the acceptable categories of warfare. There changed nature is reflected in the use of political, economic, social, information and cyber means along with the asymmetric, terrorist and conventional combat actions. As it was already mentioned this is a process that is governed with coercion, provocation, influence, denial, and blame policy. Russia's hybrid warfare approach in reaching its strategic objectives is very clear and is demonstrated with the increased use of non-military means, which is also supported by so-called "Gerasimov Doctrine." The main characteristic of this approach is the cover use of military means, for instance "little green men" in Crimea. All these actions prove that Kremlin is ready to use any means necessary to achieve its objectives, which makes it more dangerous. Another challenging aspect is the participants of the hybrid warfare because very often they do not even realise that they are pawns in Russia's strategic plan and are going against their country or are serving Moscow's objectives. In this case it is very complicated to consider your citizens as enemies and to plan any counter actions against

⁶ How the NATO's Article 5 works, The Economist, March 9, 2015 21 Coalson, R., Top Russian General Lays Bare Putin's Plan for Ukraine, The World Post, September 2 2014;

⁷ Galeotti, M., The 'Gerasimov Doctrine' and Russian Non-linear War, 2014 23;

them, this is one of the factors that makes Russia's hybrid warfare that is strengthened daily by the help of information warfare, very hard to tackle. The main challenge in this century is to protect people from the information warfare. Georgia is facing this problem and its public is very vulnerable against this type of threat. There are no actions to counter these threats. In the case of trade between Georgia and Russia, it is very hard to forbid people to trade with Russia when the market is specifically designed to be attractive for Georgian traders. Moscow is working to strengthen its influence in this regard as well and use it as a part of its strategy. In conclusion, it is fair to state that there is no exact definition of hybrid warfare, therefore there is not exact guide on how to counter these threats. This is what makes hybrid warfare a notion of modern warfare.

ბამოყენებული ლიტერატურა

- <https://www.scribd.com/doc/169597522/hybrid-warfare> (20.04.2019);
Hoffman, F.G. Hybrid Warfare and Challenges, JFQ / issue 52, 1st quarter 2009, 34 6 Hoffman, F.G. On Not-So-New Warfare: Political Warfare vs Hybrid Threats, 2014. 7-9;
https://www.academia.edu/31289186/ModellingTheNewEurope_HybridWarfare.pdf (21.04.2019);
Dempsey, J. Will Hybrid War Defeat Europe? April 29, 2015 11 Anonymous 2015, 1 13
Kofman, M. and Rojansky, M. A Closer look at Russia's 'hybrid War', No.71 April, 2015. 17 Washington Post, March 9, 2014;
Kofman, M. and Rojanski, M. A Closer Look at Russia's Hybrid warfare, Kennan Cable, No. 7 1 April 2015. 16 Decision making system is very effective during the easily detectable threats;
How the NATO's Article 5 works, The Economist, March 9, 2015 21 Coalson, R., Top Russian General Lays Bare Putin's Plan for Ukraine, The World Post, September 2 2014;
Galeotti, M., The 'Gerasimov Doctrine' and Russian Non-linear War, 2014 23;
http://www.geostat.ge/?action=page&p_id=133&lang=geo (20.04.2019).

შავი ზღვის რეგიონალური უსაფრთხოების სამართლებრივი რეგულირება

თამარ საძაგლიშვილი

საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიის შტაბის
იურიდიული სამმართველოს უფროსი

ლია გელოვანი

საქართველოს ეროვნული თავდაცვის აკადემიის შტაბის
იურიდიული სამმართველოს მთავარი სპეციალისტი

სოფიო ბაჭიკაძე

საქართველოს თავდაცვის სამინისტრო იურიდიული დეპარტამენტის
სამართლებრივი უზრუნველყოფის სამმართველოს უფროსის მოადგილე

ანოტაცია

შავი ზღვა საქართველოსთვის გეოპოლიტიკური თავლსაზრისით ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს ევრო-ატლანტიკურ სივრცესთან მიმართებაში, რომელში ინტეგრაციაც საქართველოს უწყვეტი, დეკლარირებული საგარეო პოლიტიკური ამოცანაა.

ქვეყნის ჩრდილო-ატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციასა (NATO) და ევროკავშირში სრული ინტეგრაციის მისწრაფებას, თან ახლავს შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების უზრუნველყოფის პროცესში გარკვეული წვლილის შეტანის გამოწვევა, რამდენადაც ეს წარმოადგენს ევრო-ატლანტიკური უსაფრთხოების სისტემის შემადგენელი ნაწილის განმტკიცებას. შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოება განსაკუთრებულ ასახვას ჰპოვებს საქართველოს თავდაცვისა და უსაფრთხოების შესაძლებლობებზე. ამასთან, შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების ნაწილად ქცევა, საქართველოსთვის მისი გეოგრაფიული მემობლის - რუსეთის გავლენისგან თავის დაღწევის მნიშვნელოვან მექანიზმს წარმოადგენს ეროვნული, სუვერენული და საგარეო პოლიტიკური იდენტობის თავლსაზრისით. შავი ზღვის რეგიონთან მიკუთვნებულობა და მისი უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში მონაწილეობა კი საქართველოს დასავლური ამბიციების განხორციელების შესაძლებლობა და ხელსაყრელი ფორმატია.

LEGAL REGULATION OF REGIONAL SECURITY OF THE BLACK SEA

TAMAR SADZAGLISHVILI

Head of the Legal Division of the Headquarter of the Georgian National Defense Academy

LIA GELOVANI

Chief Specialist of the Legal Division of the Headquarter
of the Georgian National Defense Academy

SOPHIO BATSIKADZE

Deputy Head of the Legal Support Division of the Legal Department
of the Ministry of Defense of Georgia

ANNOTATION

From a geopolitical point of view, the Black Sea is one of the most important geopolitical issues for Georgian relations of the Euro-Atlantic area, where integration has become an unequivocally declared foreign policy goal of Georgia in the last few decades. The aspiration of the country to fully integrate into the North Atlantic Treaty Organization (NATO) and the European Union, is challenged to contribute to these curly ensuring process of the Black Sea region, asities a strength hen part of the Euro-Atlantic security system. These securities of the Black Sea region have a special impact on Georgia's defense and security capabilities. At the same time, becoming part of the security of the Black Sea region is an important mechanism for Georgia to escape from the influence of its geographical neighbor, Russia, in terms of national, sovereign foreign political identity. Belonging to the Black Sea region and participating in its security is an opportunity and a favorable form for the realization of Georgia's western ambitions.

შესავალი

წინამდებარე თემის აქტუალობას განაპირობებს ბოლო ათწლეულის განმავლობაში ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციისა და ევროკავშირის მხრიდან შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების საკითხებით დაინტერესება, რაც საქართველოსთვის ორმაგი დატვირთვის მატარებელია. ერთის მხრივ, აღნიშნული უზრუნველყოფს ქვეყნის შიდა და გარე პოლიტიკურ უსაფრთხოებას, ხოლო მეორეს მხრივ, რეგიონის უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში საქართველოს მიერ შეტანილი კონტრიბუცია არის დამატებით გადადგმული უდიდესი ნაბიჯი საქართველოს სახელმწიფოს ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციისთვის. ქვეყნის მისწრაფებამ, ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციასთან მიმართებაში ასახვა ჰპოვა საქართველოს სახელმწიფოს უმაღლესი იერარქიის მქონე საკანონმდებლო აქტში, საქართველოს კონსტიტუციაში, სადაც გაცხადებულია საქართველოს მოქალაქეთა ურყევი ნება ევროკავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში ინტეგრაციასთან დაკავშირებით. კერძოდ, საქართველოს კონსტიტუციის 78-ე მუხლის თანახმად, კონსტიტუციურმა ორგანომბმა თავიანთი უფლებამოსილების ფარგლებში უნდა მიიღოს ყველა ზომა ევროპის კავშირსა და ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში საქართველოს სრული ინტეგრაციის უზრუნველსაყოფად.¹

გარდა ევროატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციის სურვილისა, საქართველოსთვის შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოება მნიშვნელოვანია მისი სტრატეგიული მდებარეობიდან გამომდინარე, ვინაიდან შავი ზღვა ევრაზიის შუაგულში მდებარეობს.

აღნიშნულიდან გამომდინარე, მისი უსაფრთხოების კონტროლი წარმოადგენს მნიშვნელოვან გეოპოლიტიკურ ინტერესსა და საერთაშორისო დღის წესრიგის ნაწილს, რაც განაპირობებს შავი ზღვის აუზის ქვეყნების მისწრაფებას მდგრადი რეგიონალური სტაბილურობისა და უსაფრთხოების უზრუნველყოფასთან დაკავშირებით, რაც წარმოადგენს ერთ-ერთ მთავარ გამოწვევას XXI საუკუნეში.

ამასთან, აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ საქართველოზე, როგორც შავი ზღვის აუზის ქვეყნების ერთ-ერთ წარმომადგენელზე, პირდაპირ გავლენას ახდენს რეგიონში მიმდინარე პროცესები. საქართველოს საკუთარი უსაფრთხოების დასაცავად, მთლიანი რეგიონული სტაბილურობის შენარჩუნებისა და ევრო-ატლანტიკურ სივრცეში ინტეგრაციის მიზნით, სხვადასხვა ფორმატებში საერთაშორისო თანამშრომლობით, საკუთარი წვლილი შეაქვს რეგიონული უსაფრთხოების განმტკიცებაში.² აღნიშნულ პროცესში უმნიშვნელოვანესია სწორად იქნას აღქმული და ინტერპრეტირებული საერთაშორისო სამართლის პრინციპები და ნორმები, ასევე მათი გავლენა ნაციონალურ სამართალზე.

შემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, წინამდებარე სტატია მიზნად ისახავს საერთაშორისო საზღვაო სამართლის მიმართულებით არსებული სამართლებრივი აქტებისა და მათი ნაციონალურ სამართალში იმპლემენტაციის მოკლედ მიმოხილვას. კერძოდ, გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია საზღვაო სამართლის შესახებ, მონტრეს კონვენცია, ასევე, „სახელმწიფო საზღვრის შესახებ“ და „საზღვაო სივრცეების შესახებ“ საქართველოს კანონები.

გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია საზღვაო სამართლის შესახებ

1972–82 წლებში გაიმართა გაეროს საზღვაო სამართლის მე-3 კონფერენცია (UNCLOS III), სადაც მიღებულ იქნა გაეროს კონვენცია საზღვაო სამართლის შესახებ (UNCLOS)³, რომელიც დღეს საზღვაო სამართლის მარეგულირებელი ძირითადი დოკუმენტია. UNCLOS III მიმდინარეობისას, კონფერენციის თავმჯდომარის თომა ბ. კოჰმის მიერ დაფიქსირებულ იქნა მოსაზრება 1982 წლის 10 დეკემბერს იურისპრუდენციის ისტორიაში ახალი ჩანაწერის შექმნასთან დაკავშირებით.⁴

საქართველოს მიერ 1995 წლის 9 სექტემბერს კონვენციის რატიფიცირების შემდეგ,⁵ „საქართველოს ნორმატიული აქტების შესახებ“ ორგანული კანონის მე-7 მუხლის მე-3 პუნქტით⁶ განსაზღვრული სამართლებრივი აქტების იერარქიის მიხედვით, საქართველოსთვის სავალდებულო გახდა კონვენციასთან მიმართებაში შიდა საკანონმდებლო აქტების შესაბამისობაში მოყვანა, რამაც შემდგომ ასახვა ჰპოვა მათ შორის „სახელმწიფო საზღვრისა“ და „საზღვაო სივრცეების შესახებ“ საქართველოს კანონებში. აქვე, აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კონვენცია ასევე არეგულირებს შავ ზღვასთან დაკავშირებულ საკითხებს, თუ სხვა საერთაშორისო შეთანხმებით სპეციალური მონესრიგება არ არის განსაზღვრული, მსგავსად მონტრეს კონვენციისა.

საზღვაო სამართლის შესახებ გაეროს კონვენცია, სხვა მრავალ ღირებულებათა შორის, მოიცავს მნიშვნელოვან დათქმას, რომ არცერთ ქვეყანას, მიუხედავად მისი გეოგრაფიული მდებარეობის, პოლიტიკური წონისა და ფლოტის განვითარების ხარისხისა, არ ჰქონდეს საშუალება, ისარგებლოს მხოლოდ უფლებებით და არ იყოს შესაბამის მოვალეობათა მატარებელი, შედარებით ნაკლებგანვითარებული სახელმწიფოების წინაშე.

¹ <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36>

² <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1555410?publication=0>

³ https://ka.wikipedia.org/wiki/%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%94%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%A8%E1%83%9D%E1%83%A0%E1%83%98%E1%83%A1%E1%83%9D_%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%96%E1%83%A6%E1%83%95%E1%83%90%E1%83%9D_%E1%83%A1%E1%83%90%E1%83%9B%E1%83%90%E1%83%A0%E1%83%97%E1%83%90%E1%83%9A%E1%83%98

⁴ საერთაშორისო საზღვაო სამართალი - ვიკიპედია (wikipedia.org)

⁵ [mta.gov.ge/uploads/docum/Legal/conventions_geo.pdf?fbclid=IwAR1llkP4VspqSIUym1Exl8BWO7hdtqWkKt3qDWJNidYU_w_uDgASlofKhM](https://matsne.gov.ge/uploads/docum/Legal/conventions_geo.pdf?fbclid=IwAR1llkP4VspqSIUym1Exl8BWO7hdtqWkKt3qDWJNidYU_w_uDgASlofKhM)

⁶ <https://matsne.gov.ge/document/view/90052?publication=33>

კონვენცია, სხვა მნიშვნელოვან ნორმებთან ერთად, განსაზღვრავს „მშვიდობიანი გავლის“ უფლების ცნებას, რომელშიც მოიაზრება სხვა სახელმწიფოს ტერიტორიულ წყლებში ნებისმიერი გემის მშვიდობიანი გავლის უფლება. მშვიდობიანი გავლა გულისხმობს შემდეგი პირობების დაცვას: გავლა არის სწრაფი, უწყვეტი და გემის შეუცვლელი, შეჩერება და ღუზის ჩამოშვება დასაშვებია მხოლოდ ნავიგაციის აუცილებლობიდან გამომდინარე, აგრეთვე ფორსმაჟორულ სიტუაციაში, ან გასაჭირში მყოფი პირის, გემის ან თვითმფრინავის დასახმარებლად.⁷ გავლა არ წარმოადგენს საფრთხეს სანაპირო სახელმწიფოს მშვიდობის, წესრიგისა და უსაფრთხოებისთვის, არ ემუქრება სანაპირო სახელმწიფოს სუვერენიტეტს, ტერიტორიულ მთლიანობასა და პოლიტიკურ დამოუკიდებლობას, არ არის დაკავშირებული რაიმე სახის იარაღის გამოცდასთან ან სანაპირო სახელმწიფოს თავდაცვისა და უსაფრთხოებისთვის ზიანის მიმყენებელი ინფორმაციის შეგროვებას ან პროპაგანდასთან, გავლისას არ ხორციელდება თვითმფრინავების ან სამხედრო მონყობილობის გაშვება ან მიღება, ტვირთის ან ფულის ჩამოტვირთვა ან მიღება, ადამიანთა გადმოსხმა ან აყვანა სანაპირო სახელმწიფოს შესაბამისი კანონმდებლობის დარღვევით, არ ხდება ზღვის განზრახ სერიოზული დაბინძურება, არ ხორციელდება თევზჭერა, არ ტარდება კვლევითი სამუშაოები, გავლა არ უშლის ხელს სანაპირო სახელმწიფოს საკომუნიკაციო სისტემების ან სხვა დანადგარებისა თუ ობიექტების ფუნქციონირებას; მშვიდობიანი გავლისას გემმა უნდა აჩვენოს სახელმწიფოს დროშა, თევზსაჭერ გემზე ბადეები და სხვა აღჭურვილობა მოთავსებულ უნდა იქნას შესაბამისად განკუთვნილ ადგილზე, სამხედრო ან სპეციალური დანიშნულების გემზე საბორტო იარაღი უნდა იყოს გადასატან მდგომარეობაში, საგანგებო შალითებში, წყალქვეშა ნავი უნდა ამოვიდეს წყლის ზედაპირზე.⁸

ზემოაღნიშნული რეგულაციის თანახმად, ასევე აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კონვენცია განსაზღვრავს სანაპირო სახელმწიფოს იურისდიქციის გავრცელების პირობებს. მშვიდობიანი გავლის უფლების გამოყენებისას, თუ გემი იცავს ზემოსხენებულ მოთხოვნებს, კონვენციის შესაბამისად, იზღუდება სანაპირო სახელმწიფოს იურისდიქცია. სანაპირო სახელმწიფოს სუვერენიტეტი არ ვრცელდება გემზე, რომელიც მის ტერიტორიულ ზღვაში იმყოფება მშვიდობიანი გავლის რეჟიმში. მშვიდობიანი გავლის უფლება იძლევა შესაძლებლობას, ნებისმიერი საზღვაო თუ ზღვაზე გასასვლელის არმქონე სახელმწიფოს ნებისმიერი დანიშნულების გემს, სავაჭრო იწება, თუ სამხედრო, მიუხედავად ტერიტორიული ზღვის სიფართოვისა და სანაპირო ქვეყნის მიერ მასზე განხორციელებული სუვერენიტეტის ტიპისა, ჰქონდეს შეუფერხებელი ნაოსნობის საშუალება. უფრო მეტიც, კონვენციის თანახმად, მშვიდობიანი გავლა მოიცავს არა მარტო აქტიურ გავლას, არამედ გაჩერებასა და ღუზის ჩამოშვებას, თუ ეს გამონაკლისია ჩვეულებრივი ნაოსნობით, დაუძლეველი ძალის გარემოებების, ან ზღვაზე ადამიანის სიცოცხლის გადარჩენის მიზეზით.

სანაპირო ქვეყანას არ აქვს უფლება, ხელი შეუშალოს მშვიდობიან გავლას, გარდა კონვენციით გათვალისწინებული შემთხვევებისა. სანაპირო ქვეყანა უფლებამოსილია, აღკვეთოს გემის გავლა მის ტერიტორიულ ზღვაში, თუ ის არ არის მშვიდობიანი, ან შეაჩეროს იგი, როდესაც ასეთი შეჩერება მნიშვნელოვანია უსაფრთხოებისთვის. კონვენციის მე-19 მუხლის 1-ლი პუნქტის თანახმად, გავლა მშვიდობიანი იქამდე, ვიდრე იგი არ ხელყოფს სანაპირო ქვეყნის მშვიდობას, წესრიგსა და უსაფრთხოებას.

კონვენციის თანახმად, სანაპირო სახელმწიფოს განსაკუთრებულ შემთხვევებში, თავისი ქვეყნის უსაფრთხოების დაცვის მიზნით, ან იარაღის გამოცდის დროს, შეუძლია მშვიდობიანი გავლის უფლების დროებით შეჩერება თავისი ტერიტორიული ზღვის განსაზღვრულ ზონაში, მაგრამ ასეთი შეჩერება უნდა მოხდეს არადისკრიმინაციულ საფუძველზე და ძალაში შევიდეს სათანადოდ გამოცხადების შემდეგ.

რაც შეეხება სანაპირო სახელმწიფოს იურისდიქციას, კონვენციის მე-7 თავი განსაზღვრავს სანაპირო სახელმწიფოების უფლებებს სავარაუდო კონვენციის დარღვევის ფაქტზე რეაგირებასთან მიმართებაში. კონვენციის 24-ე მუხლის თანახმად, იურისდიქციის განხორციელების პროცესში სანაპირო სახელმწიფომ საფრთხე არ უნდა შეუქმნას მშვიდობიანი გავლის უფლებას, ხოლო 27-ე მუხლით დადგენილია ტერიტორიულ ზღვაში სისხლის სამართლებრივი იურისდიქციის განხორციელების პირობები.

მშვიდობიანი გავლის დროს სახელმწიფოს სუვერენიტეტის გამოვლენად შეიძლება ჩაითვალოს სანაპირო სახელმწიფოთა მიერ მიღებული წესები, გემებისთვის მშვიდობიანი გავლისთვის სანებართვო სისტემის მიღების შესახებ. ეს განსაკუთრებით ეხება სამხედრო და ატომურ გემებს. რაც შეეხება ტერიტორიულ ზღვაში სისხლის სამართლებრივ იურისდიქციას, კონვენციის 27-ე მუხლის შესაბამისად, სანაპირო სახელმწიფოს მისი იურისდიქციის გავრცელების უფლებას აძლევს მხოლოდ სამ შემთხვევაში. კერძოდ:

პირველი ეხება მშვიდობიანი გავლის რეჟიმში მყოფი გემის ბორტზე დანაშაულის ჩადენას, თუ:

ა) დანაშაულის შედეგები ვრცელდება სანაპირო სახელმწიფოზე;

ბ) დანაშაული არის იმ ხასიათის, რომ არღვევს ქვეყნის მშვიდობას ან ტერიტორიულ ზღვაში წესრიგს;

გ) ხომალდის კაპიტანი, დროშის სახელმწიფოს წარმომადგენელი ან საკონსულო თანამდებობის პირი მიმართავს სანაპირო სახელმწიფოს ადგილობრივ ხელისუფლებას მისთვის დახმარების განხორციელების თხოვნით;

დ) ასეთი ღონისძიებები აუცილებელია ნარკოტიკული საშუალებების ან ფსიქოტროპული ნივთიერებების არალეგალური ვაჭრობის აღსაკვეთად.

მეორე, როდესაც გემი ტერიტორიულ ზღვაში შემოდის შიდა წყლებიდან და იქ ჩადენილი აქვს სამართალდარღვევა. ამ დროს სანაპირო სახელმწიფო უფლებამოსილია, ასეთი გემის წინააღმდეგ მიიღოს ნებისმიერი ზომა, ანუ მისი იურისდიქცია არ არის შეზღუდული. ეს გამომდინარეობს სანაპირო სახელმწიფოს შეუზღუდავი სისხლის სამართლებრივი იურისდიქციიდან მის შიდა წყლებში.

მესამე, გემებს, რომლებმაც სამართალდარღვევა ჩაიდინეს ტერიტორიულ ზღვაში შემოსვლამდე. ამ დროს

⁷ მშვიდობიანი გავლის უფლება - ვიკიპედია (wikipedia.org)

⁸ 1982 წლის გაეროს კონვენცია საზღვაო სამართლის შესახებ (UNCLOS)

სანაპირო სახელმწიფოს სისხლისსამართლებრივი იურისდიქცია არ ვრცელდება, გარდა კონვენციის XII ნაწილით, ზღვის გარემოს დაცვასა და შენარჩუნებასთან დაკავშირებული შემთხვევებისა. ზემოაღნიშნული წესი ემყარება საზღვაო სამართლის ერთ-ერთ ფუნდამენტურ პრინციპს, რომლის თანახმადაც, ღია ზღვაში გემზე ვრცელდება მხოლოდ დროშის სახელმწიფოს იურისდიქცია.

გარდა ამისა, აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ კონვენციამ სამართლებრივი ცნებებისა და იურისდიქციის გავრცელების არეალის დადგენასთან ერთად, ასევე საკანონმდებლო დონეზე პირველად განსაზღვრა ტერიტორიული ზღვის მაქსიმალური სიფართოვე როგორც 12 საზღვაო მილი.

მონტრეს კონვენცია

მონტრეს კონვენცია მიღებულ იქნა 1936 წლის 20 ივლისს და ადგენს შავი ზღვის, დარდანელისა და ბოსფორის სრუტეების სამართლებრივ მონესრიგებას. საზღვაო სამართლის შესახებ 1982 წლის 24 აპრილს მიღებული გაერთიანებული ერების კონვენციის 41-ე მუხლი თურქეთის რესპუბლიკას ანიჭებს უფლებას, გარკვეულწილად საკუთარ კონტროლს დაუქვემდებაროს ბოსფორისა და დარდანელის სრუტეები, რომელთაც თურქეთისთვის განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს, ის აღიარებს თურქეთის უფლებებს ბოსფორისა და დარდანელის სრუტეების კონტროლზე და ასევე აკისრებს პასუხისმგებლობას მათ უსაფრთხოებაზე. მონტრეს კონვენციის თანახმად, სავაჭრო და სამგზავრო გემების თავისუფალი გადაადგილება შავ ზღვაში ნებადართულია. თუმცა, ის ზღუდავს იმ სამხედრო გემების ყოფნას ზღვაში, რომლებიც შავი ზღვის აუზის რომელიმე სახელმწიფოს არ ეკუთვნის. კონვენციის შესაბამისად, შავი ზღვის აუზის გარეთ მყოფი სახელმწიფოს დროშის ქვეშ მცურავი გემის შავ ზღვაში დარჩენის მაქსიმალური ვადა 21 დღეა.

მონტრეს კონვენციის II ნაწილის მე-13 თავში საუბარია იმ შეტყობინებების ვადებზე, რომლებიც ამა თუ იმ ქვეყნის სამხედრო ხომალდებმა უნდა გაუგზავნონ თურქეთის რესპუბლიკას ბოსფორისა და დარდანელის სრუტეებში სამხედრო ხომალდების გატარების უფლების მოსაპოვებლად. რაც შეეხება შავი ზღვის რეგიონის ქვეყნებს, საკუთარი სამხედრო გემის შავ ზღვაში შეყვანამდე, ისინი ვალდებული არიან რვა დღით ადრე აცნობონ თურქეთის რესპუბლიკას აღნიშნული ფაქტის შესახებ, ხოლო შავი ზღვის რეგიონის გარე ქვეყნებმა შეტყობინების გაგზავნა უნდა უზრუნველყონ 15 დღით ადრე, სადაც მითითებულ უნდა იქნას დანიშნულების ადგილი, სახელი, ხომალდების ტიპი და რაოდენობა, შავ ზღვაში შესვლისა და შავი ზღვის დატოვების დრო.

ომიანობის დროს, როდესაც თურქეთის რესპუბლიკა მებრძოლ მხარეს არ წარმოადგენს, კონვენციის მე-19 მუხლის თანახმად, არამებრძოლ ქვეყანათა სამხედრო ფლოტებს სრუტეებით სარგებლობა შეუძლიათ. რაც შეეხება ომის მონაწილე ქვეყნებს, აქ საქმე შედარებით რთულადაა. შავ ზღვაში შესვლა შეუძლია იმ ქვეყნის სამხედრო ფლოტს, რომელიც კონვენციის მე-18 მუხლის შესაბამისად, აგრეთვე თურქეთთან დადებული ხელშეკრულების საფუძველზე, მიმდინარე ომში აგრესიის მსხვერპლი მხარის დახმარებას ლამობს.

გარდა გავლის უფლების საკითხების რეგულირებისა, კონვენცია ადგენს სრუტეებში გავლის უფლების მქონე გემებისთვის მაქსიმალური ტონაჟობის ოდენობას. კერძოდ, კონვენციის მე-14 მუხლის თანახმად, სრუტეებში ტრანზიტით გამავალი სამხედრო ფლოტის მაქსიმალური ტონაჟობა არ უნდა აღემატებოდეს 15 ათას ტონას, ფლოტში შემავალი ხომალდების რაოდენობა კი დასაშვებია არაუმეტეს 9 ხომალდისა. რაც შეეხება შავი ზღვის აუზის ქვეყნებს, მათ შეუძლია სრუტეებში 15 ათას ტონაზე მეტი ტონაჟის შეყვანა, იმ პირობით, რომ გემებს ორ საეკადრო ნაღმოსანზე მეტი არ უნდა ახლდეს.

აღნიშნული რეგულაციის ფარგლებში, საქართველოს სახელმწიფოსთვის მნიშვნელოვან პრეცედენტს წამოადგინდა 2008 წლის აგვისტოში რუსეთ-საქართველოს ომის დროს თურქეთის რესპუბლიკის მიერ დაშვებული პრეცედენტი, რა დროსაც თურქეთის რესპუბლიკამ უზრუნველყო მონტრეს კონვენციის დაცვა და უარი განაცხადა საქართველოს დასახმარებლად გამოგზავნილ აშშ-ს გემების მიღებაზე შავ ზღვაში, რომლებიც აჭარბებდა კონვენციით დადგენილ დასაშვებ წონას.

გარდა ამისა, კონვენციით დარეგულირებულია საომარი მდგომარეობა, როდესაც თურქეთი მებრძოლ მხარეს წარმოადგენს. ასეთ პირობებში, კონვენციის მე-20 მუხლის თანახმად, შავ ზღვაში ამა თუ იმ ქვეყნის სამხედრო ფლოტის მოძრაობის რეგულირება მთლიანად თურქეთის რესპუბლიკის განკარგულებაში გადადის.

საქართველოს სამართლებრივი აქტები შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების შესახებ

1995 წლის 9 სექტემბერს საქართველოს პარლამენტის მიერ რატიფიცირებულმა 1982 წლის საზღვაო სამართლის შესახებ გაეროს კონვენციამ, ასახვა ჰპოვა საქართველოს საკანონმდებლო აქტებსა და სტრატეგიული დონის დოკუმენტებში.

1998 წელს მიღებულ იქნა „საქართველოს საზღვაო სივრცეების შესახებ“, საქართველოს კანონი, რომელიც განსაზღვრავს საზღვაო სივრცეების სამართლებრივ რეჟიმს შავ ზღვაზე, სადაც ის ახორციელებს თავის სუვერენულ უფლებებს, იურისდიქციასა და კონტროლს.

აღნიშნული კანონის მიზანს წარმოადგენს საქართველოს უფლებების, ინტერესების, ტერიტორიული მთლიანობის, სუვერენიტეტისა და უსაფრთხოების დაცვა საქართველოს საზღვაო სივრცეში, ასევე, შავი ზღვის მშვიდობიანი გამოყენება და შავიზღვისპირა სხვა ქვეყნებთან თანამშრომლობის გაღრმავება. კანონის შესაბამისად, საქართველოს შიდა საზღვაო წყლები და ტერიტორიული ზღვა, მათი საპირფარეო სივრცე, ფსკერი და წიაღი საქართველოს ტერიტორიის ნაწილია, რომელზეც ის ახორციელებს თავის სუვერენიტეტს.

გარდა ზემოაღნიშნულისა, კანონის მე-15 მუხლი განსაზღვრავს კანონში საქართველოს ტერიტორიული ზღვის სივრცის, რომელიც წარმოადგენს 12 მილს და შესაბამისად გაეროს 1982 წლის „საზღვაო სამართლის შესახებ“ კონვენციით დადგენილ ზღვის სივრცის ნორმას. კანონის ამავე მუხლით, ასევე განსაზღვრულია, რომ საქართველოს ტერიტორიული ზღვის დელიმიტაცია სხვა შავიზღვისპირა ქვეყნების ტერიტორიული ზღვისგან ხორციელდება ამ ქვეყნებთან შეთანხმების

საფუძველზე, თუ ასეთი შეთანხმება არ არსებობს, დელიმიტაცია ხორციელდება საერთაშორისო სამართლის პრინციპების და ნორმების შესაბამისად.

კანონისმე-16 მუხლი, რომელიც რეგლამენტირებს უკეთეს საქართველოს ტერიტორიულ ზღვაში მშვიდობიანი გავლის უფლებას, გავლენას ახდენს საქართველოს სახელმწიფო ტერიტორიის ფარგლებში მოქცეულ შავი ზღვის ნაწილზეც. ნორმის შესაბამისად, საქართველოს ტერიტორიულ ზღვაში მშვიდობიანი გავლის უფლება რეგულირდება შემდეგნაირად:

1. საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო სამართლის ნორმების შესაბამისად, უცხო ქვეყნის გემები სარგებლობენ საქართველოს ტერიტორიულ ზღვაში მშვიდობიანი გავლის უფლებით.

2. უცხო ქვეყნის სამხედრო ხომალდების, ატომური გემებისა და სპეციალური დანიშნულების გემების (საავარიო – მაშველი გემებისა და სამძებრო თვითმფრინავების გარდა) საქართველოს ტერიტორიულ ზღვაში გავლის წესები განისაზღვრება “საქართველოს სახელმწიფო საზღვრის შესახებ” საქართველოს კანონით.

3. საქართველოს სასიცოცხლო და სუვერენული ინტერესებიდან გამომდინარე, საჭიროების შემთხვევაში, საქართველოს პრეზიდენტს უფლება აქვს დროებით შეზღუდოს ან აკრძალოს უცხო ქვეყნის გემების, ატომური გემებისა და სამხედრო ხომალდების შესვლა შიდა წყლების რომელიმე რაიონში. ასეთი შეზღუდვა ან აკრძალვა ძალაში შედის მისი “ზღვაოსანთა უწყებაში” გამოქვეყნებისთანავე.

გარდა ზემოაღნიშნული კანონისა, „საქართველოს სახელმწიფოს საზღვრის შესახებ“ საქართველოს კანონში დამატებით განსაზღვრულია, რომ საქართველოს ტერიტორიულ წყლებს (ტერიტორიულ ზღვას) მიეკუთვნება შავი ზღვის სანაპირო წყლების ნაწილი, რომლის სიგანეა 12 საზღვაო მილი და რომელიც აითვლება იმ წერტილების შემაერთებელი სწორი ამოსავალი ხაზებიდან, რომელთა კოორდინატებს საქართველოს შინაგან საქმეთა მინისტრის წარდგინებით ამტკიცებს საქართველოს მთავრობა.

ასევე, ამავე კანონით დადგენილია, რომ საქართველოს შიდა წყლებს მიეკუთვნება შავი ზღვის წყლები ხმელეთსა და ტერიტორიული წყლების ასათვლელად დადგენილ სწორ ამოსავალ ხაზებს შორის.

გარდა საკანონმდებლო აქტებისა, შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოებასთან მიმართებით, ასევე, საყურადღებოა „საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების (კონცეფციის) დამტკიცების შესახებ“ საქართველოს პარლამენტის 2011 წლის 23 დეკემბრის N5549-რს დადგენილება.

დადგენილების ადგენს ქვეყნის ეროვნულ ინტერესებს, რომელთაგან მე-8 ეროვნულ ინტერესში განსაზღვრულია, რომ რეგიონული სტაბილურობის უზრუნველყოფასთან მიმართებით საქართველოს ეროვნულ უსაფრთხოებაზე უშუალო გავლენას ახდენს ევროპაში, შავი ზღვის რეგიონსა და კავკასიაში მიმდინარე პროცესები. ამავე დადგენილებით განსაზღვრულია, საქართველოს უსაფრთხოების პოლიტიკის ძირითადი მიმართულებები. დადგენილების მე-5 პუნქტის შესაბამისად, ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციაში განეწიანება და ევროკავშირში ინტეგრაცია, საქართველოს საგარეო და ეროვნული უსაფრთხოების პოლიტიკის ერთ-ერთი უმთავრესი პრიორიტეტია.

ყოველივე ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების უზრუნველყოფაში მონაწილეობა საქართველოსთვის უმნიშვნელოვანეს პროცესს წარმოადგენს, მისი უსაფრთხოებისა და სუვერენული არჩევანის ჩრდილოატლანტიკური ხელშეკრულების ორგანიზაციასა და ევროკავშირში ინტეგრაციის გზაზე. ხსენებული საბოლოო ჯამში ხელს შეუწყობს ქვეყნის უსაფრთხოებასა და მის სტაბილურ განვითარებას, სწორედ ამიტომ, უმნიშვნელოვანესია საქართველოს სახელმწიფომ და მისმა ხელისუფლებამ შტოებმა განახორციელონ შესაბამისი ღონისძიებები, რათა შავი ზღვის რეგიონულ უსაფრთხოებასთან მიმართებით სტრატეგიულ დონეზე უზრუნველყოფილ იქნას აღნიშნულ პროცესში საქართველოს მნიშვნელობისა და როლის ზრდა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/30346?publication=36> (საქართველოს კონსტიტუცია)
2. <https://matsne.gov.ge/ka/document/view/1555410?publication=0> („საქართველოს ეროვნული უსაფრთხოების კონცეფციის“ დამტკიცების შესახებ საქართველოს პარლამენტის 2011 წლის 23 დეკემბრის N 5589-რს დადგენილება);
3. <https://matsne.gov.ge/document/view/90052?publication=33> (ნორმატიული აქტების შესახებ საქართველოს კანონი)
4. “შიდა და საერთაშორისო ნორმათა კოლიზია სანაპირო სახელმწიფოს მიერ ტერიტორიულ წყლებში იურისდიქციის განხორციელების დროს გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის კონვენცია „საზღვაო სამართლის შესახებ“ ავტორი ევა სირაძე 2010 წელი.;
5. მონტრეს კონვენცია;
6. საქართველოს კანონი „საზღვაო სივრცის შესახებ“;
7. საქართველოს კანონი „სახელმწიფო საზღვრის შესახებ“.

სსიპ - დავით აღმაშენებლის სახელობის
საქართველოს
ეროვნული თავდაცვის აკადემია

LEPL - DAVID AGHMASHENEBELI
NATIONAL DEFENCE ACADEMY OF GEORGIA

შავი ზღვის რეგიონის უსაფრთხოების გამოწვევები
SECURITY CHALLENGES OF THE BLACK SEA REGION

სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენციის ნაშრომთა კრებული
COLLECTION OF THE PAPERS OF THE SCIENTIFIC-PRACTICAL CONFERENCE

სსიპ - დავით აღმაშენებლის სახელობის
საერთაშორისო ეროვნული თავდაცვის აკადემია

LEPL - DAVID AGHMASHENEBELI
NATIONAL DEGECE ACADEMY OF GEORGIA